

Hallituksen esitys Eduskunnalle lannoitevalmistelainsäädännön

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi lannoitevalmistelaki, jolla kumottaisiin vuonna 1993 annettu lannoitelaki.

Esityksen tarkoituksena on uudistaa, yhdenmukaistaa ja selventää lannoitevalmistelaita koskeva lainsäädäntö, ottaen huomioon kansalliset kehittämistavoitteet ja käytännössä esiin tulleet muutostarpeet. Ehdotuksessa on otettu huomioon vuonna 2003 voimaan tullut Euroopan parlamentin ja neuvoston lannoitteista antamassa asetuksessa edellytetty valvonta ja täytäntöönpano Suomessa. Ehdotettu laki tulisi koskemaan myös muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveysturvasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa edellytettyä valvontaa ja muuta täytäntöönpanoa, siltä osin kuin se koskee lannoitevalmistelaita. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi myös muusta kansallisesta lainsäädännöstä, kuten perustuslakiuudistuksesta, johtuvia muutoksia, jotka koskevat sääöstä, valtuutussääntöjä, valvontajärjestelmää, hallinnollisia pakkokeinoja sekä muutoksenhakua.

Laissa säädettäisiin yleiset lannoitevalmistelaita koskevat laatuvaatimukset, jotka lannoitevalmistelaita on täytettävä, jotta niitä saa valmistaa markkinoille saattamista varten, saattaa markkinoille, käyttää ja tuoda maa-

han. Markkinoilla olevien lannoitevalmistelaita tulisi sisältyä joko kansalliseen lannoitevalmistelaita tyyppinimiluetteloon tai Euroopan yhteisön lannoitevalmistelaita luetteloon. Laki koskisi myös maastavientiä sekä osin lannoitevalmistelaita valmistusta maatilalla omaan käyttöön ja muuta lannoitevalmistelaita käyttöä.

Lannoitevalmistelaita viranomaisvalvonta painottuisi jatkossa toiminnanharjoittajien omavalvonnan valvontaan, markkinavalvontaan ja lannoitevalmistelaita käytön valvontaan. Tietyille lannoitevalmistelaita tai niiden raaka-aineita valmistaville laitoksille ehdotetaan laitoshyväksyntää. Edellä esitetystä johtuen valvontaviranomaisia ja valvontajärjestelmää sekä pakkokeino- ja seuraamusjärjestelmää koskevia sääntöjä on tarkennettu ja lisätty. Muutosten avulla on tarkoitus varmistaa, että markkinoilla olevat lannoitevalmistelaita ovat hyvälaatuisia, turvallisia ja kasvin tuotantoon sopivia, eivätkä ne sisällä ihmisten, eläinten, kasvien tai muun luonnon kannalta vahingollista määrää haitallisia tuotteita, aineita tai eliöitä.

Ehdotetun lain mukaisista viranomaisten suoritteista valtiolle perittävä maksu määräytyisi valtion maksuperustelain mukaan.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2006.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila.....	3
2.1. Lannoitelainsäädäntö ja käytäntö	3
Lannoitelainsäädäntö	3
Muu kansallinen lainsäädäntö.....	4
2.2. EU:n lainsäädäntö ja ulkomaiden lainsäädäntö	4
EU:n lainsäädäntö.....	4
Ruotsi	5
Tanska.....	5
Tšekki.....	5
Norja	6
2.3. Nykytilan arviointi.....	6
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	8
3.1. Tavoitteet	8
3.2. Keskeiset ehdotukset.....	9
4. Esityksen vaikutukset	11
4.1. Taloudelliset vaikutukset	11
4.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	13
4.3. Ympäristövaikutukset	13
4.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	13
5. Asian valmistelu	14
5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	14
5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	14
6. Riippuvuus muista esityksistä.....	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	16
1. Lakiehdotusten perustelut	16
1 luku. Yleiset säännökset	16
2 luku. Lannoitevalmisteita koskevat säännökset.....	20
3 luku. Toiminnan harjoittaminen	24
4 luku. Viranomaiset.....	26
5 luku. Valvonta	28
6 luku. Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset.....	31
7 luku. Erinäiset säännökset	33
2. Voimaantulo	35
3. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys.....	35
LAKIEHDOTUKSET	37
LANNOITEVALMISTELAKI.....	37

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Lannoitteilla ja muilla lannoitevalmisteilla edistetään maa- ja metsätalouden sekä puutarhatalouden toimintaedellytyksiä. Ne parantavat kasvien kasvua sekä sadon laatua ja määrää. Lannoitteiden ja muiden lannoitevalmisteiden vaikutus perustuu kasvinravinteisiin tai muihin kasveille, ihmisille ja eläimille hyödyllisiin aineisiin. Muita lannoitevalmisteita voidaan myös lisätä maahan sen fyysikaalisten ominaisuuksien ylläpitämiseksi ja parantamiseksi tai lisäämään maan biologista toimintaa. Välillisesti lannoitteet ja muut lannoitevalmisteet vaikuttavat elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen sekä ihmisten ja eläinten terveyteen. Lannoitelainsäädännöllä ja toimivalla valvonnalla voidaan lannoitteiden ja muiden lannoitevalmisteiden käytöstä ympäristölle ja ravintoketjuun aiheutuvia mahdollisia haittoja vähentää.

Nykyinen lannoitelainsäädäntö jakaa lannoitteet varsinaisiin lannoitteisiin sekä muihin lannoitevalmisteisiin. Varsinaisia lannoitteita ovat orgaaniset ja epäorgaaniset lannoitteet ja muita lannoitevalmisteita muun muassa kalkitusaineet, maanparannuskompostit ja lannoitetut kasvualustat. Tavallisimpia markkinoilla olevia yleislannoitteita ovat epäorgaaniset lannoitteet, kuten NPK- ja PK-lannoitteet. Orgaanisia lannoitevalmisteita ovat esimerkiksi maanparannuskompostit ja kasvualustat.

Lannoitevalmisteiden kirjo on kasvanut huomattavasti viimeisen 10 vuoden aikana. Tieteellisistä tutkimuksista ja selvityksistä saatu uusiin tietoihin lannoitevalmisteissa ja niiden raaka-aineisessa mahdollisesti esiintyvistä ihmis-, eläin- ja kasvitautienaiheuttajista ja haitallisista aineista on tiukentanut ja täsmentänyt Euroopan Unionin (EU) lainsäädäntöä. Erityisesti EU:n lainsäädännön tuomien uusien tehtävien vuoksi esimerkiksi eläimistä saatavien sivutuotteiden käsittelyyn myönnetty laitoshyväksynnät ovat lannoitevalvonnassa jo nyt yleisiä. Toiminnanharjoittajille on hankaluuksia aiheuttanut lannoite- ja ym-

päristölainsäädännön yhteensovittaminen.

2. Nykytila

2.1. Lannoitelainsäädäntö ja käytäntö

Lannoitelainsäädäntö

Voimassa oleva lannoitelaki (232/1993) on annettu vuonna 1993 valmisteltaessa Suomen liittymistä Euroopan talousalueeseen (ETA). Laki tuli voimaan vuoden 1994 alusta. Lannoitelain valmistelu perustui Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimus), joka edellytti Suomen mukauttavan lannoitteita ja muita lannoitevalmisteita koskevan lainsäädäntönsä Euroopan yhteisön (EY) lainsäädäntöön. Lannoitelaki koskee lannoitteiden ja muiden lannoitevalmisteiden valmistusta, markkinointia ja maahantuontia. Lainsäädännön tarkoituksena on ollut varmistaa, että markkinoilla on vain asetetut vaatimukset täyttäviä lannoitteita ja muita lannoitevalmisteita, jotka ovat käyttötarkoitukseensa sopivia ja jotka eivät sisällä ihmisille, eläimille tai muulle luonnolle vahingollista määrää haitallisia aineita. Lain nojalla annetuissa maa- ja metsätalousministeriön päätöksissä ja asetuksissa säädetään yksityiskohtaisesti lannoitteista ja muista lannoitevalmisteista, niitä koskevista laatuvaatimuksista ja merkinnöistä sekä lainsäädännön noudattamisen valvonnasta. Muiden lannoitevalmisteiden tulee lain mukaan olla lisäksi tasalaatuisia ja koostumukseltaan ja käytön kannalta oleellisilta ominaisuuksiltaan, kuten hienousasteeltaan, kosteuspitoisuudeltaan ja puhtaudeltaan, sellaisia kuin ostajalla on yleensä syytä otaksua niiden olevan. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Suomessa saa markkinoida EY-lannoitteita sekä kansallisia lannoiteluetteloon merkittyjä lannoitteita ja kansallisia muita lannoitevalmisteita. Muiden lannoitevalmisteiden, mutta ei lannoitteiden, on ennen valmisteen markkinointia oltava tyyppinimeltään ja kaupananimeltään Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen (KTTK) vahvistamia.

Muu kansallinen lainsäädäntö

Lannoitteita ja muita lannoitevalmisteita koskevia säännöksiä on myös kemikaalilaissa (744/1994), vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (719/1994), jätelaissa (1072/1993), ympäristönsuojelulaissa (86/2000), maa-aineslaissa (555/1981) ja terveysuojelulaissa (763/1994) sekä näiden lakien nojalla annetuissa säännöksissä ja neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 259/93 Euroopan yhteisössä, Euroopan yhteisöön ja Euroopan yhteisöstä tapahtuvien jätteiden siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta. Lisäksi kasviperäisiä lannoitteita ja muita lannoitevalmisteita koskevia säännöksiä on myös laissa kasvinterveyden suojelemisesta (702/2003). Vastaavasti eläintautien vastustamiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi voidaan antaa lannoitteita ja muita lannoitevalmisteita koskevia määräyksiä edelleen eläintautilaissa (55/1980) sekä laissa eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta (1192/1996).

Kuluttajansuojalaki (38/1978) ja siihen liittyvä lainsäädäntö koskee lannoitteiden ja muiden lannoitevalmisteiden kauppaa silloin, kun yksityinen kuluttaja ostaa tuotteita elinkeinonharjoittajalta. Tuotevastuulaki (694/1990) koskee myös lannoitteita ja muita lannoitevalmisteita, kun valmisteesta on aiheutunut yksityiselle henkilölle tai vahinko-ohjelmalla pääasiassa yksityiseen tarkoitukseen käytetyille omaisuudelle vahinkoa siksi, ettei valmiste ole ollut riittävän turvallinen. Muu kauppa puolestaan kuuluu kauppalain (355/1987) soveltamisalaan. Lannoitevalmisteiden aiheuttamiin vahinkoihin voidaan periaatteessa soveltaa myös vahingonkorvauslakia (412/1974). Kaikki edellä mainitut lait ovat yleislakeja, joihin nähden lannoitelakia sovelletaan täydentävänä, tuotteiden laatua, merkitsemistä ja vahingonkorvausta koskevana erityislakina.

2.2. EU:n lainsäädäntö ja ulkomaiden lainsäädäntö

Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti, mitä lannoitelainsäädäntö on EU:n lainsäädännön lisäksi kansallisten lannoitteiden osalta pohjoismaissa sekä Tškeissä.

EU:n lainsäädäntö

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus lannoitteista (EY) N:o 2003/2003 (lannoiteasetus) koskee merkinnällä "EY-LANNOITE" varustettujen lannoitevalmisteiden valmistusta markkinoille saattamista varten, markkinoille saattamista ja laadunvalvontaa. Lannoiteasetuksen tarkoituksena on lannoitteiden laatua ja merkintää koskevia säännöksiä yhdenmukaistamalla edistää niiden vapaata kauppaa EU:n alueella. Lannoiteasetuksella harmonisoitiin EU:n lannoitteita koskevaa lainsäädäntöä, näytteenottomenetelmiä ja lannoitteiden analysointia koskevia säännöksiä sekä yksiravinteisia runsastyyppisiä ammoniumnitraattilannoitteita ja niiden ominaisuuksien, raja-arvojen ja räjähtämättömyyden valvontamenetelmiä. Lannoiteasetus sisältää uuden, kaikkia EY-lannoitteita koskevan, suojalausekkeen, jonka mukaan EU:n jäsenvaltio voi väliaikaisesti kieltää EY-lannoitteen markkinoille saattamisen alueellaan tai asettaa erityisehtoja, mikäli jäsenvaltiolla on perusteltua aihetta epäillä, että tietty EY-lannoite on vaaraksi ihmisten tai eläinten turvallisuudelle tai terveydelle taikka ympäristölle. Lannoiteasetus koskee sekä kiinteitä että nestemäisiä epäorgaanisia lannoitteita ja se sisältää tyyppinimiluettelon lannoitteista, jotka saadaan varustaa "EY-LANNOITE"-merkinnällä. EY-lannoitteet on merkitty luettelossa kukin tyyppinimellä, ja niistä kuvataan valmistusmenetelmä ja keskeiset ainesosat sekä määrätään ravinteiden vähimmäismäärät ja ilmoitustapa. Lannoiteasetus ei koske lannoitteille asetettavia raskasmetallien, kuten kadmiumin, raja-arvoja.

Lannoiteasetukseen on rakennettu järjestelmä, jonka mukaisesti uusia lannoitetyyppejä voidaan asetuksen liitteisiin lisätä tai vanhoja poistaa. Lannoiteasetuksessa säädetään yleiset lannoitetyypeiltä edellytettävät vaatimukset, jotta EY-lannoitteita voidaan lisätä asetuksen liitteisiin. Myös lannoiteseoksiin sovellettavia edellytyksiä vaatimustenmukaisuudesta on tarkennettu, kuten myös niissä käytettyjen ravinteiden merkitsemistä koskevia vaatimuksia. Lannoiteasetuksella säädetään myös vertaisarviointivaatimuksista, joita sovelletaan sellaisia uusia lannoitetyyppejä koskevaan aineistoon, joka voi

muodostaa terveys- tai turvallisuusriskin. Uutta lannoiteasetuksessa on myös EY-lannoitteiden vaatimustenmukaisuutta arvioiville hyväksytyille laboratorioille asetetut kriteerit, joiden mukaan EY-lannoitteiden vaatimustenmukaisuuden arviointi tulee suorittaa.

Lannoiteasetus edellyttää, että EU:n jäsenvaltion on kansallisesti säädettävä sen säästösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Samoin tiettyjen merkintävaatimusten ilmoitustavasta lannoiteasetus antaa mahdollisuuden päättää kansallisesti.

Muista kuin "EY-LANNOITE" -merkinnällä varustetuista lannoitevalmisteista säädetään kansallisesti ehdotetussa uudessa lannoitevalmistelaissa.

Muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveysnäkökohdista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1774/2002 (sivutuoteasetus) säätelee erityisesti biokaasuja kompostointilaitoksista, lannan teknisistä käsittelylaitoksista sekä luokan 2 ja 3 eläimistä saatavien sivutuotteiden käsittelylaitoksista saatuja tuotteita, kuten mädätysjäte, komposti, käsitelty lanta, lihaluujauho, joita mahdollisesti käytetään joko sellaisenaan lannoitevalmisteena tai lannoitevalmisteen raaka-aineena. Sivutuoteasetus edellyttää eläimistä saatavia sivutuotteita raaka-aineena käyttäviltä biokaasu- ja kompostointilaitoksilta sekä teknisiltä laitoksilta valvovan viranomaisen hyväksyntää. Sivutuoteasetuksessa on säädelty hyväksynnän edellytyksistä. Lisäksi näiden laitoksien omavalvonnassa sekä virallisessa valvonnassa on käytettävä tarvittavien analyysien tekoon hyväksytyjä laboratorioita.

Ruotsi

Ruotsin lannoitevalmisteita koskeva lainsäädäntö ei ole täysin vertailukelpoinen Suomen nykyisen lannoitelainsäädännön kanssa. Keskeistä järjestelmässä on, että Ruotsissa on voimassa vain EU:n lannoitteita koskeva lainsäädäntö eikä Ruotsi ole asettanut varsinaisesti mitään erityisiä vaatimuksia kansallisille lannoitevalmisteille. Kansallisesti lannoitevalmisteista säädetään ympäristönsuojelulainsäädännön avulla ja tämä lainsäädäntö koskee vain lannoitevalmistei-

den levitystä, käyttöä sekä varastointia. Ympäristönsuojelua koskevia asetuksia on useita, joista lannoitevalmisteiden levitystä, käyttöä ja varastointia koskevat lähinnä asetus maatalouden ympäristönsuojelun huomioinnosta (1998:915 Förordningen om miljöhänsyn i jordbruket) sekä asetus ympäristövaarallisesta toiminnasta ja ympäristönsuojelusta (1998:899 Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). Suomessa vastaavista asioista on säädetty maatalouden ympäristötukia koskevassa lainsäädännössä. Kansallisena valvontaviranomaisena toimii Jordbruksverket, joka voi antaa tarvittaessa säädöksistä tarkempia ohjeita.

Tanska

Tanskan laki lannoitteista ja maaparannusaineista (LBK nr 853 af 25/09/1996 Bekendgørelse af lov om gødning og jordforbedringsmidler m.m.) muutoksineen on hyvin samanlainen kuin Suomen nykyinen lannoitelaki. Lannoitevalmisteita Tanskassa valvoo Plantedirektorat kansallisena valvontaviranomaisena. Lainsäädäntö edellyttää, että toiminnanharjoittaja hakee kansalliselta valvontaviranomaiselta lannoitevalmisteiden pakkausmerkintöjen ja tuoteselosteen tarkastusta ja hyväksyntää ennen niiden markkinoille saattamista. Kansallinen valvontaviranomainen pitää vuosittaista kirjallista lannoitevalmisteluetteloa markkinoille saatetuista lannoitevalmisteista. Lannoitevalmisteiden hyväksynnän lisäksi kansallinen valvontaviranomainen suorittaa markkinavalvontaa. Toiminnanharjoittajien on vuosittain ilmoitettava kirjallisesti markkinoille toimittamiensa hyväksytyjen lannoitevalmisteiden määrät, joiden perusteella kansallinen valvontaviranomainen määrittää toiminnanharjoittajien valvontamaksut. Lakia rikkoneille toiminnanharjoittajille voidaan määrätä sakkoja.

Tšekki

Tšekin lannoitelaki (156/1998) koskee lannoitteita, maanparannusaineita, kasvien kasvua edistäviä aineita ja kasvualustoja sekä maatalousmaan maaperän testaamista. Lannoitevalmisteita koskevaksi lainsäädännöksi se on laaja-alainen ja jo sellaisenaan maaperän suojeluun suuntautuva. Lannoitteiden

valmistajan, välittäjän ja maahantuojan on rekisteröitävä lannoitevalmisteensa ennen markkinoille saattamista kansalliselle valvontaviranomaiselle (Ústrední kontrolní a zkušební ústav zemědělský / Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture) osoitetulla hakemuksella. Hakija maksaa kansallisen valvontaviranomaisen hyväksynnän vaatimat mahdolliset testaukset. Lannoitevalmiste hyväksytään kansallisen valvontaviranomaisen pitämään lannoiterekisteriin viideksi vuodeksi kerrallaan. Laissa asetetaan myös lannoitevalmisteiden varastoinnille erityisvaatimuksia. Esimerkiksi maatilalla lannoitevalmisteita varastoitaessa on otettava huomioon ympäristön ja maaperän suoje-lunäkokohtat sekä lannoitteiden mahdollisesti aiheuttamat vaarat elintarvikeketjulle. Laissa säädetään myös lannoitevalmisteiden käytöstä maatalous- ja metsämailla. Laki velvoittaa toiminnanharjoittajaa sallimaan maanäytteiden oton maatalousmailtaan kuu-den vuoden välein. Testauksen tarkoituksena on estää haitallisten aineiden joutuminen ruokaketjuun. Valvontaviranomaisella on oikeus estää sellaisten valmistajan, välittäjän tai maahantuojan lannoitevalmisteen markki-noille saattaminen, jos se ei täytä lain vaati-muksia. Samoin se voi puuttua markkinoilla tapahtuvaan lannoitelain vastaiseen toimintaan. Lain rikkomisesta voidaan määrätä toi-minnanharjoittajille sakkoja.

Norja

Norjan lannoitelainsäädäntö koostuu kol-mesta asetuksesta. Asetus lannoitteiden ja kalkitusaineiden kaupasta (FOR 2003-0704 NR 1063: Forskrift om handel med gjødsel og kalkningsmidler mv.) koskee mineraali-lannoitteita, lannoitteena ja maaparannusai-neena käytettäviä kalkitusaineita ja mineraali-lannoitevalmisteita. Asetus orgaanisista raaka-aineista valmistetuista lannoitevalmis-teista (FOR 2003-0704 nr 951: Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav) koskee kaikkea orgaanisesta raaka-aineesta valmis-tettuja lannoitevalmisteita, niiden valmistus-ta, laatuvaatimuksia, varastointia ja käyttöä. Kolmas asetusta koskee lannoitteiden, maanpa-rannusaineiden ja kasvualustojen käytön rajoittamista, jos valmiste sisältää eläinperäistä jätettä tai eläinperäisiä käsiteltyjä valkuaisai-

neita (FOR 2002-01-24 nr 63: Forskrift om begrensinger for bruk av gjødsel, jodrforbe-redringsmidler, dyrkingsmedier mv. som in-neholder kompostert animalisk avfall eller foredlede animaliske proteiner). Kansallisena valvontaviranomaisena toimii Mattillsynet. Lannoitevalmisteiden markkinoille saattajan tai maahantuojan on kuuluttava kansallisen valvontaviranomaisen pitämään rekisteriin. Toiminnanharjoittajien on ilmoitettava kan-salliselle valvontaviranomaiselle valvontaa varten vuosittain valmistettujen tai markki-noille saatettujen rekisteröityjen lannoite-valmisteiden määrät sekä kadmiumin koko-naismäärät mineraalilannoitteissa, kalkitusai-neissa ja muissa vastaavissa lannoitevalmis-teissa. Toiminnanharjoittajan valvontamaksut määräytyvät edellä mainittujen määrien pe-rusteella. Vaikka Norja ei ole EU:n jäsen, noudatetaan Norjan lannoitelainsäädännössä esimerkiksi lannoitevalmisteiden laatu-, merkintä- ja pakkausvaatimuksissa pitkälti EU:n lannoitelainsäädännön linjaa. Virallisen lan-noitevalmistevalvonnan lisäksi toiminnanhar-joittaja on veloitettu toimintansa omaval-vontaan, jossa on kiinnitetty huomiota erityi-sesti toiminnan riskinarviointiin ja -hallintaan sekä vastuunjakoon. Omavalvontasuunnitel-ma on tehtävä kirjallisena. Toiminnanharjoit-taja, joka ei noudata lannoitevalmisteiden rekisteröinti-, raportointi- ja omavalvontavaa-timusta tai maksa valvontamaksuja, voidaan tuomita sakkoihin. Nykyistä EU:n lannoi-teasetusta ja sivutuoteasetusta ei Norjan lan-noitelainsäädännössä ole vielä pantu täytän-töön, koska asetusten liittäminen ETA-sopimukseen on kesken.

2.3. Nykytilan arviointi

Lannoitteita ovat orgaaniset ja epäorgaani-set lannoitteet. Lannoitteiden maahantuojia ja kotimaisia valmistajia oli 34 kappaletta vuonna 2003. Ne saattoivat markkinoille yh-teensä 895 000 tonnia epäorgaanisia ja 130 000 tonnia orgaanisia lannoitteita. Lan-noitekauppaa käydään sekä keskusliikkeiden välityksellä että suorina toimituksina loppu-käyttäjille. Maahantuodut lannoitteet toimitetaan lähes kokonaisuudessaan joko maahan-tuojan varastosta tai suoraan Suomen ulkora-jalta loppukäyttäjälle. EU:n laajentuminen on

mahdollistanut yksittäisten lannoite-erien suoratuonnin lähialueilta. Uutena markkinointimuotona on viimeaikoina voimakkaasti yleistynyt internetin välityksellä tapahtuva verkkokauppa, jossa lannoitevalmisteet toimitetaan suoraan valmistajalta, esimerkiksi toisesta EU:n jäsenvaltiosta, loppukäyttäjälle kuten viljelijälle, viherrakentajalle tai golfkentälle. Tällaista verkkokauppaa on valvontaviranomaisten vaikea valvoa.

Pellolla käytettävien lannoitteiden käyttö on kiinteästi sidoksissa maataloudessa tapahtuviin muutoksiin. Näiden lannoitteiden ja karjanlannan yhteensä sisältämän typen ja fosforin käyttö viljeltyä peltohehtaaria kohti on laskenut EU:n ympäristötuen tukiehtojen ja nitraatteja koskevan EU:n lainsäädännön vaikutuksesta. Vuoteen 1995 verrattuna käytettiin vuonna 2002 tyypeä 13 prosenttia ja fosforia 39 prosenttia vähemmän peltohehtaaria kohden.

Lannoitteista käytettiin vuonna 2002 vajaat 82 prosenttia peltoviljelyssä, 18 prosenttia puutarhaviljelyssä ja 0,3 prosenttia metsäviljelyssä. Metsälannoitteiden osuus on laskenut puoleen 10 vuodessa. Samalla aikavälillä puutarhalannoitteiden käytön arvo on yli kaksinkertaistunut. Epäorgaanisten lannoitteiden myynnin veroton arvo oli vuonna 2002 noin 212 miljoonaa euroa. Lannoitteita tuotiin vuonna 2002 noin 60 miljoonaa kiloa eli suurin osa Suomessa myydyistä lannoitteista oli kotimaisia. Lannoitteita vietiin Suomesta samana vuonna noin 230 miljoonaa kiloa.

Suomessa käytettäviä kalkitusaineita ovat sekä kalkkikivivalmisteet että kalkitusaineena käytettävät kuonat, meesakalkit, tuhkat ja muut teollisuusprosesseista sivutuotteena saatavat kalkit. Pelto- ja puutarhakäyttöön markkinoitujen kalkitusaineiden kokonaisvalmistus on viime vuosina ollut runsas miljoona tonnia. Tuotannon kokonaismäärässä vaihtelu on ollut vähäistä, mutta sivutuotekalkkien osuus on voimakkaassa nousussa, 70 000 tonnia vuonna 2001 ja 228 000 tonnia vuonna 2003. Maahantuonnin osuus kalkitusaineiden kokonaismäärästä on ollut vähäinen (vuonna 2003 yksi prosentti). Kalkitusaineita markkinoivia yrityksiä oli valvonnan piirissä 44 kappaletta vuonna 2003.

Lantapohjaisia maanparannuskomposteja ja lantaseoksia käytetään Suomessa pääasiassa

pelto- ja puutarhatuotannossa, kun taas jättepohjaisia maanparannuskomposteja viherrakentamisessa ja maisemoinnissa kasvualustojen raaka-aineena. Valvonnan piirissä vuonna 2003 oli 58 markkinoille saattajaa. Maanparannuskompostien ja lantaseosten maahantuontia ei toistaiseksi ole ollut, mutta maanparannusaineena käytettävien humusvalmisteiden tuonti on lisääntynyt voimakkaasti.

Kasvualustat – pakatut kukkamullat ja irtotavarana myytävät seosmullat – valmistetaan pääasiassa kotimaassa, mutta EU:n sisämarkkinakauppa on käynnistynyt ja tulee lisääntymään EU:n laajenemisen myötä. Valmistuksen kokonaismäärä vuonna 2003 oli 1,6 miljoonaa kuutiometriä, myynnin arvon ollessa noin 40 miljoonaa euroa. Kasvualustavalmistajia oli vuonna 2003 valvonnanpiirissä 62 kappaletta, joista 10 merkittävää.

Nykyisen lainsäädännön ulkopuolelle on Suomessa jäänyt kokonaan lannoitteiden ja muiden lannoitevalmisteiden metsäkäyttö.

Edellä mainituista lannoitteista ja muista lannoitevalmisteista suurin osa on valmistettu nykyisen lannoitelain nojalla ja vain pieni osa EU:n lainsäädännön mukaisesti. Muita lannoitevalmisteita markkinoille saattavien toiminnanharjoittajien ja niiden valmistamien lannoitevalmisteiden tuotevalikoima ja laitojen taso on erittäin laaja ja heterogeeninen. Muita lannoitevalmisteita valmistavat, maahantuovat ja markkinoivat niin suuret kansainvälisillä markkinoilla toimivat yritykset kuin pienet paikalliset toiminnanharjoittajat maatalouselinkeinon lisänä. Näiden toiminnanharjoittajien markkinoille saattamat tuotemäärät vaihtelevat jopa samojen tuoteryhmien sisällä muutamasta kilosta tai litrasta lähes miljoonan tonnin vuotuisen tuotemäärään. Myös lannoitevalmisteiden kaupallinen arvo vaihtelee. Lannoitevalmisteiden arvo voi olla jopa negatiivinen, kun kyseessä on esimerkiksi teollisen prosessin tai jätteen käsittelyn sivutuote, jolloin markkinoille saattamisen motiivina on tarve välttää suuremmat kustannukset, kuten esimerkiksi jätteenä kaatopaikalle tapahtuvan loppusijoittamisen.

Ympäristö- ja lannoitelainsäädännön välisen rajanvedon epäselvyys on osittain johtunut kummallakin sektorilla käynnissä olevista EU:n lainsäädäntöhankkeista. Nykyisessä

lannoitelaisissa on soveltamisalan ulkopuolelle rajattu käsittelemätön puhdistamo- ja sako-kaivoliete, silloin kun niitä käytetään sellaisenaan lannoitevalmisteena. Mikäli teknistä käsittelyä kuten kompostointia, mädätystä tai kalkkistabilointia, sekoittamista turpeeseen tai hakkeeseen käytetään käsittelemättömän puhdistamolietteen valmistamiseksi lannoitevalmisteeksi, kuuluu lopputuote lannoitelain soveltamisalaan. Käytännön ongelmia on aiheutunut siitä, kun alueellisten ympäristökeskusten tai kunnan ympäristöviranomaisen antamissa ympäristöluvista jätevedenpuhdistamot ovat saaneet valmistaa esimerkiksi maanparannusaineita, jotka kuuluvat myös lannoitelain soveltamisalaan. Tämä epäselvä tilanne on ollut syynä siihen, että markkinoilla on ajoittain ollut maanparannusaineita, jotka eivät ole täyttäneet lannoitelain vaatimuksia.

Epäselvään tilanteeseen ovat tuoneet parannusta vuoden 2005 alusta voimaan tulleet muutokset lakisääteisiin hoitovaatimuksiin, jotka ovat koskeneet viljelijöiden suorien tukien täydentäviä ehtoja. Lakisääteiset hoitovaatimukset perustuvat muun muassa neuvoston direktiiviin 86/278/ETY ympäristön, erityisesti maaperän, suojelusta käytettäessä puhdistamolietettä maanviljelyssä (puhdistamolietedirektiivi). Täydentävissä ehdoissa edellytetään, että maanviljelyssä käytetyt puhdistamolietteet ja sakokaivolietteet tulee käsitellä KTTK:n hyväksymillä menetelmillä ennen peltoon levittämistä. Lisäksi maatalouden käsiteltä puhdistamolietettä toimittavien jätevedenpuhdistamoiden tulee olla KTTK:n rekisterissä. Tällaisia maatalouden ympäristötukien määräysten mukaisia jätevedenpuhdistamoita on maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen mukaan nykyään noin 80 laitosta, mutta näistä laitoksista vain noin puolet on KTTK:n rekisterissä. Lannoitevalvonnan ulkopuolelle on maatalouskäytön lisäksi jäänyt useita kymmeniä jätevedenpuhdistamoita, jotka valmistavat maanparannusaineita joko myyntiin yksityisille toiminnanharjoittajille, kuten viherrakentajille tai kuluttajille, tai luovutukseen, esimerkiksi kaupungin tai kunnan omaan maisemointikäyttöön. Edellä kuvattua tehtäväjakoja on ehdotetussa lannoitevalmistelaisissa pyritty selkeyttämään.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on uudistaa ja ajanmukaistaa lannoitelainsäädäntöä ottaen huomioon käytännössä esiin tulleet kansalliset muutostarpeet, EU:n säädösmuutokset, kuten lannoiteasetus ja sivutuoteasetus, sekä yleisen lainsäädännön muutoksista, kuten perustuslaista, aiheutuvat vaatimukset. Erityistä huomiota on kiinnitetty valvonnan asianmukaiseen järjestämiseen ja valvontaa koskevien säännösten selkeyttämiseen ja ajanmukaistamiseen.

Ehdotetussa lannoitevalmistelaisissa käsite lannoitevalmisteet sisältää sekä lannoitteet että muut lannoitevalmisteet. Hyvälaatuiset, turvalliset ja kasvintuotantoon sopivat lannoitevalmisteet edistävät maa-, metsä- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä. Lannoitevalmisteilla vaikutetaan kasviperäisten tuotteiden laatuun ja tätä kautta välillisesti elintarvikkeiden turvallisuuteen ja ihmisten terveyteen. Lannoitevalmisteiden käyttö vaikuttaa myös ympäristöön ja vesistöihin.

Jotta varmistetaan markkinoille saatettavien lannoitevalmisteiden hyvälaatuisuus, turvallisuus ja kasvintuotantoon sopivuus, lakiin on lisätty yleinen lannoitevalmisteita koskeva laatuvaatimus. Lannoitevalmisteiden tulee laatuvaatimuksen mukaan täyttää tietyt vaatimukset, jotta niitä saa valmistaa markkinoille saattamista varten, saattaa markkinoille, käyttää, tuoda maahan ja viedä maasta.

Keskeisenä keinona lainsäädännön tavoitteiden toteuttamiseksi laissa ehdotetaan säädettäväksi toiminnanharjoittajille ilmoitusvelvollisuuden lisäksi velvollisuus järjestää toimintansa omavalvonta sekä tietyn tyyppisille laitoksille hyväksymismenettely. Valvonnan asianmukaiseksi järjestämiseksi ja lainsäädännön rikkomusten ehkäisemiseksi lainsäädännön valvonta-, pakkokeino- ja seuraamusjärjestelmää ehdotetaan kehitettäväksi ja tehostettavaksi. Säännösten selkeyttämiseksi ehdotetun lain rakennetta ja säännösten järjestystä ehdotetaan eräiltä osin muutettavaksi voimassa olevaan lakiin verrattuna.

Tulevaisuudessa lannoitevalmisteiden turvallisuutta ihmisten, eläinten ja ympäristön

kannalta sekä kasvintuotantoon sopivuutta lisäävät myös puhdistamolietteen ja biohajojan jätteen käsittelyä sekä maaperän suojelua koskevat tiukentuvat EU:n säännökset.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Lakiin ehdotetaan otettavaksi mukaan säännökset lannoitevalmisteista, jotka täyttävät yleiset laatuvaatimukset ja joilla on tyyppinimi ja jotka täyttävät merkintä- ja pakkausvaatimukset, kuten nykyisin voimassa olevassa laissa. Ainoastaan sellaisia lannoitevalmisteita saisi valmistaa, saattaa markkinoille, käyttää, maahantuoda ja maastaviedä, jotka ominaisuuksiltaan sisältyvät joko kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon tai lannoiteasetuksen liitteenä olevaan lannoitetyyppinimiluetteloon. Kansallinen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluettelo annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Suomen perustuslaissa, joka astui voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000, uudistettiin kokonaisuudessaan asetusten antamista ja lainsäädäntövallan siirtämistä koskeva sääntely. Perustuslain 80 §:n mukaan asetuksen antaminen perustuu aina joko perustuslaissa tai muussa laissa säädettyyn nimenomaiseen valtuutukseen. Lisäksi yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, voidaan säätää vain lailla.

Lannoitevalmisteita säätelevässä lainsäädännössä on ollut käytäntönä sisällyttää lakiin laajat asetuksenantovaltuudet maa- ja metsätalousministeriölle. Alaa koskeva normisto on siten käytännössä täsmentynyt ministeriön antamien asetusten ja päätösten kautta. Perustuslaista johtuen nykyisen lannoitelain nojalla annetuista päätöksistä ja asetuksista tulee nostaa lain tasolle ne normit, jotka koskevat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita perustuslain 80 §:ssä tarkoitettuun tavoin.

EU:n lannoitelainsäädäntö on hyvin teknistä ja yksityiskohtaista. Lannoiteasetuksen liitteissä säädösoosan normit kohdistetaan lannoitevalmisteryhmittäisiin määrittämissä menetelmiin ja vaatimuksiin. Lannoiteasetuksen omaksuminen Suomessa edellyttää lannoitevalmisteita koskevan lainsäädännön uudistamista. Ehdotetussa lannoitevalmistelaissa

on lannoiteasetuksen ja Suomen kansallisen lainsäädännön yhteensovittamiseksi kiinnitetty erityistä huomiota muun muassa lannoitevalmisteiden laatua, merkintöjä ja markkinointia koskeviin säädöksiin (ehdotuksen 5-8 §). Lannoiteasetuksen edellyttämä valvonta ja muu sen edellyttämä täytäntöönpano vaikuttaa myös ehdotettuun lakiin. Lannoiteasetus edellyttää lisäksi, että EU:n jäsenvaltion on kansallisesti säädettävä lannoiteasetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Jäsenvaltio voi lannoiteasetuksen nojalla myös määrätä markkinoille saatettavien lannoitevalmisteiden tiettyjen pakollisten tietojen ilmoittamisesta. Kansallisen lainsäädännön piiriin kuuluu suurin osa Suomessa valmistettavista ja markkinoille saatettavista lannoitevalmisteista. On kuitenkin välttämätöntä, että laissa säilytettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksenantovaltuutus lannoitevalmisteiden valmistukseen ja markkinoille saattamiseen liittyvistä useista teknisistä yksityiskohdista sekä valvonnan toimeenpanosta. Keskeiset yksilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavat normit sisällytettäisiin lakiin, mutta tapauskohtainen tarkennus tapahtuisi vasta asetuksissa.

Sivutuoteasetus puolestaan asettaa vaatimuksia ehdotetulle laille silloin, kun on kyse orgaanisen lannoitevalmisteen valmistamisesta eläimistä saatavasta sivutuotteesta tai sen käyttämisestä lannoitevalmisteen raaka-aineena. Lakiehdotuksen mukaan valvova viranomainen, joka on uusi Elintarviketurvallisuusvirasto, tarkastaisi ja hyväksyisi biokaasu- ja kompostointilaitokset sekä lantaa käsittelevät tekniset laitokset sekä tarkastaisi muita prosessiin osallistuvia toiminnanharjoittajia ja heidän menettelyjään. Jos laitoksilla ei olisi Elintarviketurvallisuusviraston hyväksyntää ja ne kuitenkin käsittelevät eläimistä saatavia sivutuotteita, voitaisiin prosessien lopputuotteita käyttää ainoastaan ympäristölainsäädännön mukaisesti hyväksytyjen kaatopaikkojen tuki- tai peiteaineena tai lopputuote voitaisiin polttaa ympäristölainsäädännön mukaan hyväksytyssä polttolaitoksessa. Elintarviketurvallisuusvirasto pitäisi ja julkaisisi myös luetteloita hyväksymistään laitoksista ja hyväksymistään laboratorioista, joissa eläimistä saataviin lannoitevalmistevalvontaan liittyvät laitosten

omavalvonnan ja valvonnan yhteydessä otettujen näytteiden analyysit tehtäisiin. Jos hyväksytyt laitokset tai hyväksytyt laboratoriot eivät toimisi määräysten mukaisesti, niiden hyväksyntä voitaisiin perua.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi mukaan säännökset, joiden perusteella toiminnanharjoittaja olisi velvollinen järjestämään toimintansa omavalvonta. Omavalvontajärjestelmässä olisi tunnistettava ja luetteloitava lannoitevalmisteiden valmistus, käsittely ja varastointi sekä järjestettävä niiden säännöllinen valvonta. Omavalvontaan kuuluisi myös lannoitevalmisteiden raaka-aineiden jäljitettävyyden. Toiminnanharjoittaja olisi omavalvonnassaan velvoitettu itse arvioimaan toiminnassaan muun muassa raaka-aineiden jäljitettävyyden ja valmistukseen liittyviä riskejä. Maa- ja metsätalousministeriö antaisi asetuksella tarkemmat säännökset siitä, miten lannoitevalmisteita valmistavan, varastoivan ja markkinoille saattavan, välittävän, maahantuovan tai maastavievan toiminnanharjoittajan olisi järjestettävä toimintansa.

Ehdotetun lain mukaan viranomaisorganisaatio säilyisi asiallisesti sellaisenaan, mutta sitä koskevia valvontasäädöksiä selkeytettäisiin ja tarkennettaisiin. Päävastuullisena valvontaviranomaisena toimisi uusi perustettava Elintarviketurvallisuusvirasto, joka koostuu neljästä elintarvike- ja eläinlääkintähallinnon toimijasta, joista yksi, KTTK, toimi aikaisemmin lannoitevalvonnan viranomaisena. Elintarviketurvallisuusvirasto käyttäisi valvonnassa apunaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja sekä valtuuttamia tarkastajia. Tuonnissa ja viennissä Elintarviketurvallisuusviraston apuna toimisi tullilaitos. Valtuutetuilla tarkastajilla tarkoitettaisiin, voimassa olevan lain terminologiasta poiketen, ainoastaan viranomaisorganisaation ulkopuolisia henkilöitä. Lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisivat maa- ja metsätalousministeriölle.

Esityksessä ehdotetaan nykykäytännön mukaisesti, että Elintarviketurvallisuusviraston on laadittava vuosittain valvontasuunnitelma valvonnan järjestämiseksi.

Lannoitevalmistevalvontaan ja omavalvontaan liittyvien analyysien virallisena laboratoriona toimisi esityksen mukaan Elintarviketurvallisuusviraston laboratorio. Lannoite-

valmisteiden vaatimustenmukaisuuden arviointi voitaisiin tehdä myös muussa Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymässä laboratoriossa, joka täyttää laboratoriolle asetut hyväksymiskriteerit. Elintarviketurvallisuusviraston lannoitevalvonta hyväksyisi myös sivutuoteasetuksen mukaisesti hyväksyttävät laboratoriot, joissa muun muassa tehtäisiin mikrobiologiset omavalvonta-analyysit. Hyväksytyjen laboratorioden valvonta ja niistä pidettävän luettelon ylläpito kuuluisi Elintarviketurvallisuusvirastolle.

Elintarviketurvallisuusviraston laboratorio toimisi virallisen valvonnan sekä yksityisten lannoitevalmisteista analyyseja tekevien laboratorioden referenssilaboratoriona. Se kehittäisi ja testaisi tarvittaessa uusia analyysimenetelmiä, validoisi niitä sekä organisoisi tarvittaessa analyysimenetelmien vertaisarviointeja.

Esityksessä ehdotetaan, että Elintarviketurvallisuusvirasto pitäisi valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä lakiehdotuksessa tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista toiminnanharjoittajista ja tietyistä ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista tiedoista. Laissa on perustuslain 80 §:n vaatimusten mukaisesti luettelu tiedot, jotka rekisteriin voidaan merkitä.

Rekisteritietojen perusteella Elintarviketurvallisuusvirasto voisi toiminnanharjoittajien suostumuksella julkaista sekä toiminnanharjoittajien että muiden lannoitevalmisteita käyttävien sidosryhmien käyttöön tarkoitettujen luettelon markkinoille saatetuista lannoitevalmisteista. Luettelossa olisi tiedot toiminnanharjoittajista ja heidän lannoitevalmisteistaan. Luettelon perusteella esimerkiksi viherrakentajat voisivat tarkistaa, että heidän viherrakentamisessa käyttämä lannoitevalmiste on viranomaisvalvonnan alainen.

Lakiin ehdotetaan erikseen otettavaksi maininta siitä, että EY:n komission valtuuttamat tarkastajat voisivat suorittaa lain 24 §:n mukaisia tarkastuksia ja saada 25 §:ssä tarkoitettuja tietoja ja asiakirjoja. Elintarviketurvallisuusviraston on toimittava tarkastuksissa yhteistyössä EY:n komission valtuuttamien tarkastajien kanssa.

Riittävän tiedonkulun varmistamiseksi lakiin ehdotetaan säädettävän tiedonantovelvollisuus, jonka mukaan valvontaviranomaisia velvoitettaisiin ilmoittamaan toimivaltaisille ympäristö-, elintarvike-, eläinlääkintä-,

terveydensuojelu-, pelastus- tai poliisiviranomaisille, jos lannoitevalmiste, sen raaka-aine tai jomman kumman käyttö aiheuttaa mahdollista vaaraa ihmisten, eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle.

Valvonnan tehostamiseksi ehdotetaan tarkistettavaksi lain rangaistussäännöstä. Samalla Elintarviketurvallisuusvirastolle annettaisiin uutena seuraamuksena mahdollisuus antaa toiminnanharjoittajalle kirjallinen määräys korjaavista toimenpiteistä silloin, kun lainsäädäntöä on rikottu. Kuten nykyisenkin lainsäädännön mukaan Elintarviketurvallisuusviraston tulee julkaista valvonnan tulokset.

Voimassa olevan lannoitelain säätämisen jälkeen on tuotevastuulain soveltamisalaa vuonna 1999 laajennettu koskemaan myös maatalouden alkutuotteita. Tämä muutos perustuu tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY muuttamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 1999/34/EY. Henkilölle taikka yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitulla ja vahinkoa kärsineen pääasiassa sellaiseen tarkoitukseen käyttämälle omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamiseen tulee jatkossa lannoitevalmisteiden osalta soveltaa, mitä tuotevastuulaissa (694/1990) säädetään. Maatalouden alkutuotteiden, kuten lannoitevalmisteet, sisällyttämällä EU:n tuotevastuulainsäädännön soveltamisalaan on pyritty edistämään kuluttajien luottamuksen palauttamista maataloustuotannon turvallisuuteen ja vastaamaan korkeatasoisen kuluttajansuojan vaatimuksiin sekä korostamaan tuottajan vastuuta myös alkutuotteiden laadusta.

Nykyisen lannoitelain vahingonkorvausta koskevassa pykälässä vahinkojen korvaamisessa ovat korostuneet sekä kuluttajansuojakysymykset että viljelijän oikeusturvan huomioon ottaminen. Maa- ja metsätalousvaliokunta on mietinnössään (MmV 6/1997 vp) kiinnittänyt huomiota siemenkaupasta voimassa olevien säännösten sekä muiden vastaavalaisten maataloustuotteiden, kuten lannoitevalmisteet, kauppaa koskevien säännösten suhteeseen sekä näiden säännösten uudistamistarpeeseen. Valiokunta katsoi, että

tuoteryhmäkohtaisilla toisistaan poikkeavilla säännöksillä ei ole mitään asiallista perustetta ja että käytännössä erot aiheuttavat vain tarpeetonta epätietoisuutta ja sekaannusta. Lannoitevalmistelaissa on tavoitteena yhdenmukaistaa vahingonkorvaussäännöstöä ottaen huomioon lainsäädännön selkeys ja johdonmukaisuus sekä sisämarkkinoita koskevat periaatteet. Tämän johdosta ehdotetaan, että laki ei sisältäisi erillistä pykälää, jossa säädettäisiin lannoitevalmisteen valmistajan, pakkaajan, maahantuojan tai muun markkinoille saattajan vahingonkorvausvastuusta. Ehdotetussa laissa tarkoitettua toiminnasta tai lannoitevalmisteesta aiheutuneen vahingon korvaamiseen sovellettaisiin, mitä yleislaeissa kuten kauppalaissa (355/1987) ja vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään. Ehdotettu laki ei siten toimisi pohjana tarkaistaessa eri sopimuspuolten välisiä riitoja ja niihin mahdollisesti liittyviä aiheutunutta vahinkoa koskevia korvausvaatimuksia. Lannoitevalmistelaki erityislakina varmistaisi vain lannoitevalmisteiden korkean laadun sekä antaisi edellytykset viranomaisten suorittamalle valvonnalle.

Lakiehdotuksessa muutettaisiin viranomaisten suoritteista valtiolle perittävä maksu maksuperustelain mukaisesti määrytyväksi. Käytäntö tulisi vastaavaksi muun alkutuotannon valvontaan liittyvän lainsäädännön kanssa. Markkinoille saatettujen lannoitevalmisteiden niin sanottu markkinavalvonta olisi toiminnanharjoittajille maksutonta samoin kuin viranomaisten ohjeet ja tiedottaminen.

Esityksessä ehdotetaan, että lakia alemmanasteiset, tarkemmat säännökset annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Nämä säännökset ovat yksityiskohtaista teknisuonteista sääntelyä. Keskeiset yksilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavat normit sisällytettäisiin lakiin, mutta niiden tapauskohtainen sisältö tarkentuisi vasta asetuksissa.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Nykyisen lannoitelainsäädännön valvonnan toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset peritään lannoitevalmisteiden valmistajilta ja

maahantuojilta valmisteryhmäkohtaisesti valmistus- ja maahantuontimäärien perusteella kaksi kertaa vuodessa perittävänä maksuna.

Lannoiteasetuksen toimeenpano Suomessa edellyttää lannoitevalmisteita koskevan lainsäädännön uudistamista sekä myös maksujen

perimistä koskevan järjestelmän uudistamista. Lakiehdotuksen mukaan viranomaissuoritteista valtiolle perityt maksut määräytyisivät maksuperustelain (150/1992) mukaan. Lannoitevalmistevalvonnan kokonaiskustannusten arvioidaan kehittyvän oheisen taulukon mukaisesti.

Lannoitevalmistevalvonnan kokonaiskustannukset (1000 €)

	v.2003 toteuma	v. 2005 arvio	v. 2006 arvio	v. 2007 arvio
Maksullinen toiminta	266	601	611	574
Maksuton toiminta	176	242	252	241
Yhteensä	442	843	863	815

Lannoitevalmistevalvonnan kokonaiskustannukset kasvaisivat vuonna 2005 lähes kaksinkertaiseksi vuoden 2003 toteutuneisiin kustannuksiin verrattuna. Syynä kasvuun olisi suurelta osin lannoitevalmistevalvonnan piiriin tulevien toiminnanharjoittajien määrän kasvu noin 50 prosentilla nykyisestä. Erityisesti toiminnanharjoittajien omavalvontavollisuuden valvonta ja tiettyjen laitosten viranomaishyväksynnät, lannoitevalmisteiden markkinavalvonta ja käytön valvonta lisääisivät valvontaviranomaisten valvontatehtäviä. Näistä tehtävistä toiminnanharjoittajien omavalvonnan viranomaisvalvonta, laitosten ja laboratoriorien viranomaishyväksyntä sekä vientiin ja tuontiin liittyvä valvontatoiminta olisivat maksullista viranomaistoimintaa.

Toiminnanharjoittajille ehdotuksen omavalvontavaatimus merkitsee jonkin verran lisää kustannuksia, mutta kustannusvaikutusten ei kuitenkaan oleteta olevan huomattavia. Lisäksi toiminnanharjoittajat, joilta vaaditaan laitoshyväksyntä, joutuvat tehostamaan omavalvontaansa nykyisestään sekä käyttämään oman tai ulkopuolisen hyväksytyin laboratorion analyysipalveluita.

Toiminnanharjoittajille tulisi ehdotuksen mukaan velvollisuus ilmoittaa eräitä toimintaansa koskevia tietoja ennen toiminnan aloittamista sekä toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista. Ilmoitusvelvollisuus vastaa pääosin voimassa olevan lain säännöksiä eikä se aiheuta toiminnanharjoittajalle kohtuutonta vaivaa tai kustannuksia.

Ilmoitusvelvollisuus ei koske muun muassa tukku- ja vähittäiskauppaa. Ilmoitusten pohjalta Elintarviketurvallisuusvirasto pitää valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluu myös kerran vuodessa Elintarviketurvallisuusvirastolle toiminnanharjoittajan toimittamat tiedot valmistamistaan lannoitevalmisteista ja niiden määristä ja raaka-aineista.

Esityksen mukaan eräiden laitoksien on lisäksi oltava hyväksytyjä ennen toiminnan aloittamista. Ehdotettu hyväksymismenettely merkitsisi useimpien laitosten osalta vain jo olemassa olevan tilanteen kirjaamista lakiin. Näitä jo laitoshyväksynnän piirissä olevia laitoksia olisivat muun muassa biokaasu- ja kompostointilaitokset sekä lantaa teknisesti käsittelevät laitokset. Menettely ei käytännössä aiheuttaisi laitoksille uusia toimenpiteitä, koska niitä koskevat jo sivutuoteasetuksen säädökset eläinperäisten lannoitevalmisteiden valmistuksesta ja käsittelystä. Muille laitoshyväksynnän piiriin tuleville, kuten esimerkiksi jätevedenpuhdistamoille, se toisi jonkin verran lisäkustannuksia. Näidenkin laitosten pitäisi jo nyt olla KTTK:n toiminnanharjoittajarekisterissä ja maanviljelyyn liittyvien ympäristötukien erityisehtojen mukaan laitoksien tulisi käyttää KTTK:n hyväksymiä käsittelymenetelmiä. Näiden laitoksien osalta lain voimaantulosäännökseen liittyisi siirtymäsäännös riittävän ajan varaamiseksi uusiin vaatimuksiin sopeutumiseen.

4.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Valvonnassa painopiste siirtyy toiminnanharjoittajien lannoitevalmisteiden valmistuksen ja teknisen käsittelyn omavalvonnan valvomiseen sekä orgaanisen lannoitevalmistesektorin laitosten hyväksymisten myöntämiseen ja niiden valvontaan sekä lannoitevalmisteiden markkinoille saattamisen valvontaan ja lannoitevalmisteiden käytön valvontaan. Tämä lisää sekä Elintarviketurvallisuusviraston suorittaman valvonnan että alueellisen valvonnan tarvetta työvoima- ja elinkeinokeskusten osalta. Tehostuvan markkinavalvonnan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden vaatimien analyysien lisääntynyt tarve Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymissä laboratorioissa lisää myös tehtäviä sekä Elintarviketurvallisuusviraston että sen hyväksymissä muissa laboratorioissa ympäri maata. Tämä valvonnan mahdollinen lisätarve toteutetaan valtioneuvoston vuosille 2005-2008 antamien valtionalouden kehysten puiteissa.

Ehdotetun lain edellyttämä laitoshyväksyntä vaatii yhteistyötä Elintarviketurvallisuusviraston ja alueellisten ympäristökeskusten tai kunnallisten ympäristöviranomaisten kesken. Tämä yhteistoiminnan edistämiseksi Elintarviketurvallisuusviraston tulisi pyytää jo laitoshyväksynnän hakuvaiheessa tietoa laitoksen ympäristöluvasta. Valmiin laitoshyväksynnän tiedot Elintarviketurvallisuusviraston tulisi toimittaa taas vastavuoroisesti ympäristöviranomaisille, jotta ne edesauttavat laitosten ympäristölupakäsittelyä.

4.3. Ympäristövaikutukset

Lannoitevalmisteita koskevan lainsäädännön keskeisenä tavoitteena olisi valvonnan ja lainsäädännön keinoin vähentää lannoitevalmisteiden käytöstä ympäristölle ja ravintoketjuun aiheutuvia haittoja ehdottamalla toiminnanharjoittajille omavalvontaa ja orgaanisia lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita valmistavilta tai teknisesti käsitteleviltä toiminnanharjoittajilta edellytettäisiin laitosten hyväksymistä. Lisäksi laissa ehdotetaan hyväksyttäväksi yhteiset laatuvaatimukset sekä tarkemmat valtuudet antaa säädöksiä lannoitevalmisteiden haitallisista ai-

neista. Raskasmetallien haitoista merkittävin on kadmiumin kerääntyminen luontoon, jota pyritään vähentämään muun muassa lannoitevalmisteiden sisältämän kadmiumin enimmäispitoisuutta koskevilla vaatimuksilla. Suomella on komission päätöksen 2002/398 (EY) Suomen tasavallan EY:n perustamisso- pimuksen 95 artiklan 4 kohdan mukaisesti tiedoksi antamista kansallisista säädöksistä, jotka koskevat kadmiumin enimmäispitoisuuksia lannoitteissa mukaan oikeus pitää voimassa kansallinen lainsäädäntö, joka koskee kadmiumin enimmäismäärän rajoittamista lannoitteissa. Kasvi-, ihmis- ja eläintautiriskejä sekä lannoitevalmisteiden mahdollisia raskasmetallipitoisuuksien ylityksiä pyritään ehkäisemään muun muassa omavalvonnan järjestämisen vaatimuksella, hyväksymällä lannoitevalmisteita valmistavia laitoksia sekä tehostamalla markkinavalvontaa. Ehdotuksessa on erityisesti pyritty huomioimaan teollisuuden sivutuotteiden käytön lisääntymisestä johtuva mahdollinen riski ympäristölle. Tällaisia riskejä voisivat olla esimerkiksi haitalliset aineet sekä ihmis-, eläin- ja kasvipäriset taudinaiheuttajat. Samoin on ehdotuksessa pyritty huomioimaan lähivuosina EU:ssa suunnitteilla olevat puhdistamolietteen ja biohajoavaan jätteen käsittelyä koskevat tiukentuvat vaatimukset sekä maaperän suojeluun liittyvät vaatimukset.

4.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Lannoitevalmisteiden valmistuksessa, markkinoille saattamisessa ja käytössä on nykyistä enemmän kiinnitettävä huomiota siihen, että lannoitevalmisteet eivät aiheuta haittaa tai varsinaista vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle tai kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Toiminnanharjoittajien itse suorittamalla omavalvonnalla sekä tehokkaalla viranomaisvalvonnalla voidaan taata hyvälaatuiset ja turvalliset lannoitevalmisteet ammattikäyttäjille sekä kuluttajille. Hyvälaatuisilla lannoitevalmisteilla voidaan parantaa myös kasvien kasvua, saada parempia satoja sekä hyvälaatuisia lopputuotteita.

Esityksessä on myös selkeytetty pelisääntöjä ympäristölainsäädännön kanssa sellaisten laitosten osalta, jotka käsittelevät jätteitä sekä sivutuotteita, joita voidaan joko sellaisenaan

käyttää tai joista voidaan jatkokäsittelyllä aikaansaada lannoitevalmisteita. Toisaalta laitos voi erikoistua jätteenkäsittelyyn tai se voi valita kummatkin toimintatavat. Jos laitos päätyy tuottamaan laitoskäsittelyn lopputuotteesta hyvälaatuisia lannoitevalmisteita, merkitsee se käsittelymenetelmien tehostamista, koulutustarpeen lisääntymistä ja mahdollisesti tuotteen markkinointiin panostamista. Tämä taas saattaa lisätä työvoiman tarvetta. Laitoksen lopputuotteiden mahdollinen jatkokäsittely, tuotteistaminen lannoitevalmisteiksi ja markkinoille saattaminen voidaan antaa myös toisen yrityksen tehtäväksi.

Maataloudessa yhä suuremmat tuotantoeläintilakoot ja suuret tuotantoeläintilayhtymät pakottavat toiminnanharjoittajat hakemaan uusia ratkaisumalleja muun muassa lannankäsittelyyn. Yksi vaihtoehto on käsittelemättömän lannan tuotteistaminen markkinoille sopivaksi lannoitevalmisteeksi. Mahdollisesti tilan yhteydessä toimivassa biokaasu- tai kompostointilaitoksessa voitaisiin käsitellä myös lähialueen puhdistamo- ja sakokaivolietteet sekä erilliskerätty biojäte. Tällainen toiminta toisi lisätuloa maatilalle, mutta samalla se voisi luoda myös lisää työpaikkoja maaseudulle.

Kuluttajalle lannoitevalmisteet näyttelevät onnistumisen kannalta tärkeää osaa kotipuutarhanhoidossa ja viherrakentamisessa, joiden merkitys niin asuin- kuin työympäristön viihtyisyyttä lisäävänä tekijänä on jatkuvasti kasvanut. Samalla on kuitenkin pyrittävä riittävän valvonnan avulla jatkuvasti varmistamaan, että kuluttaja tai ammattikäyttäjä ei lannoitevalmisteita käyttäessään altistu taudinaiheuttajille, raskasmetalleille tai muille haitta-aineille.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Lannoitelainsäädännön kokonaisuudistus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä ja kiinteässä yhteistyössä KTTK:n kanssa. Lannoitevalmistelakiin liittyvät maa- ja metsätalousministeriön asetukset valmistellaan ministeriön koolle kutsuissa asiantuntijatyöryhmissä syksyn 2005 ja vuoden 2006 aikana.

5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lannoitevalmistelaista pyydettiin lausunnot ulkoasianministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä ja ympäristöministeriöltä. Lausunto pyydettiin myös seuraavilta viranomaisilta: Ahvenanmaan maakuntahallitus, Ahvenanmaan lääninhallitus, Varsinais-Suomen, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, ja Satakunnan TE-keskusten maaseutuosastot, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, Suomen Ympäristökeskus (SYKE), Uudenmaan, Lounais-Suomen, Länsi-Suomen ja Pohjois-Karjalan ympäristökeskukset, Tullilaitos sekä tutkimuksen osalta Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT) ja Metsäntutkimuslaitos. Järjestöistä lausunto pyydettiin seuraavilta: Biolaitosyhdistys, Energia-alan keskusliitto ry, Jätelaitosyhdistys ry, Kalkitusyhdistys, Kauppapuutarhaliitto ry, Kemianteollisuusliiton lannoite- ja kalkitustyöryhmä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Metsäteho Oy, ProAgria Maaseutukeskusten Liitto, Puutarhaliitto ry, Suomen standardisoimisliiton TK 116 maaparannusaineet ja kasvuvalustat-komitea, Suomen kuntaliitto, Suomen kaukolämpö ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Svenska Lantbruks-sällskapens förbund, Turveteollisuusliitto ry, Vesi- ja viemärlaitosyhdistys ry, Viherympäristöliitto ry ja Ympäristöyritysten liitto ry.

Lausuntoja saatiin yhteensä 27. Lausunnonantajista suurin osa kannatti esityksen mukaista lannoitelainsäädännön uudistusta.

Oikeusministeriö esitti eräitä perustuslakinäkökulmaan liittyviä huomautuksia sekä muutamia yksityiskohtaisia muutosesityksiä. Sosiaali- ja terveysministeriö piti toiminnanharjoittajien oma-avontavelvoitetta lakiehdotukseen muun elintarviketuotannon linjan mukaisena. Tiedonantovelvollisiin se ehdotti lisättäväksi myös terveydensuojeluviranomaiset, jota ehdotti myös ministeriön alainen Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (STTV). Lisäksi se esitti soveltamisalaan lisättäväksi maininnan terveydensuojelulaista (763/1994). Valtiovarainministeriön mukaan lain perusteluissa tulisi todeta

tarkemmin valvonnan osalta suunnitellut asiakaskohtaiset kustannusten kohdentamisperusteet. Se kiinnitti myös huomiota siihen, että valvonnan mahdollinen lisätarve on toteutettava valtioneuvoston vuosille 2005-2008 antamien valtioneuvoston kehysten puitteissa. Tullilaitos esitti tarkennettavaksi tuonti- ja vientimääritelmiä. Liikenne- ja viestintäministeriö ehdotti selvennettäväksi, että lannoitevalmistelakia ei sovellettaisi vaarallisten aineiden kuljetukseen. Ympäristöministeriö ja SYKE ehdottivat ympäristölainsäädännön tarkempaa huomioon ottamista ehdotetussa laissa ja olivat huolestuneita muun muassa lainsäädännön päällekkäisyyksistä. SYKE esitti eräiden sivutuotteina käytettyjen lannoitevalmisteiden valvonnan jatkamista ilman KTTK:n myöntämää laitoshyväksyntää ja ilmoitusmenettelyä vain ympäristölainsäädännön mukaan.

Vesi- ja viemärlaitosyhdistys ry sekä Biolaitosyhdistys esittivät laitoshyväksynnän ja ympäristölupien päällekkäisyyksien selvittämistä. Vesi- ja viemärlaitosyhdistys ry ehdotti lisäksi, että laitoshyväksyntää ei tulisi vaatia pieniltä jätevedenpuhdistamoilta. Biolaitosyhdistys, Turveteollisuusliitto ry ja Viherympäristöliitto ry pitivät kerran vuodessa tapahtuvaa lannoitevalmisteiden valmistusmäärien ilmoittamista riittävänä. Ne pitivät myös toiminnanharjoittajan suorittamaa normaalia osto- ja myyntikirjanpitoa riittävänä toiminnanharjoittajan tiedostonpitovelvollisuuden täyttämiseksi. Energiateollisuus kannatti nykyisen lannoitelainsäädännön sallimaa lämpölaitosten puu- ja turvetuhkan käyttöä lannoitevalmisteena metsissä ja maisemoinnissa ja ehdotti, että teollisuudessa ja polttolaitosten toiminnan yhteydessä syntyvien sivutuotteiden käyttömahdollisuuksia lannoitevalmisteina tulisi tarkentaa. MTT:n katsoi ehdotetun lain rajoittavan ravinteiden kierrätystä maataloudessa, mutta totesi kuitenkin samalla, että sivutuotteista valmistettujen lannoitevalmisteiden vaikutuksista ja niiden mahdollisesti aiheuttamista riskeistä

maaperään, vesiin, ilmaan, kasvinviljelyyn ja satojen laatuun ei tiedetä tarpeeksi. MTT ehdotti, että lakiehdotuksessa tulisi ottaa kantaa geenimuunneltujen organismien käyttöön ja tähän liittyvään merkintävaatimukseen sekä että toiminnanharjoittajilla tulisi olla pakollinen tutkinto. Kemian teollisuuden lannoite- ja kalkitustyöryhmä ehdotti viennin poisjättämistä lakiehdotuksen soveltamisalasta. Lannoite- ja kalkitustyöryhmä ei yksimielisesti kannattanut lakiehdotuksen uutta jakoa kalkitus- ja maanparannusaineisiin, kun taas Kalkitusyhdistyksen mielestä ehdotettu muutos selventää käsitteitä. Useat järjestöt ehdottivat laitoshyväksynnän siirtymäaikaa pidentäväksi 12 kuukauteen.

Sekä Turveteollisuus- että Viherympäristöliitto ry:n mukaan pakollinen omavalvonta aiheuttaa lisää kustannuksia toiminnanharjoittajille. MTK ja ProAgria maaseutukusten liitto ovat huolissaan lisääntyvien valvontakustannusten lannoitevalmisteiden hintoja nostattavasta vaikutuksesta.

Lausunnoissa esitetyt huomautukset on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon ehdotettua lakia viimeistellessä.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy 29 päivänä huhtikuuta 2005 annettuun hallituksen esitykseen laiksi Elintarviketurvallisuusvirastosta (HE 54/2005 vp), jossa ehdotetaan perustettavaksi uusi virasto yhdistämällä neljä elintarvike- ja eläinlääkintöhallinnon keskushallinnon toimijaa, joista yksi on KTTK.

Ehdotettu lannoitevalmistelaki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti uudesta Elintarviketurvallisuusvirastosta annettavan lain kanssa ja uuden viraston perustaminen on otettu ehdotetun lain valmistelussa huomioon. Jos mainittua esitystä ei hyväksytä tai sen antaminen viivästyy, tulee tähän esitykseen tehdä tästä johtuvat muutokset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Tavoite. Ehdotetun lain yleisenä tavoitteena olisi, että Suomessa valmistetut ja Suomessa markkinoille saatettavat lannoitevalmisteet olisivat laadukkaita ja ympäristölle turvallisia sekä suomalaisen kasvintuotantoon sopivia. Tavoitteena on, että kaikki lannoitekäyttöön ja maanparannukseen aiottu valmistetut, joita käytetään kasvintuotannossa maa-, metsä- ja puutarhataloudessa sekä viherrakentamisessa, edistävät kasvien kasvua tai parantavat sadonlaatua ja määrää sekä sitä kautta elintarvikkeiden laatua tai parantavat maaperän biologisia tai kemiallisia ominaisuuksia tai biologista toimintaa taikka niillä on todistettavasti lannoitevalmisteena sosiollinen vaikutus muiden kasvien tai ihmisten tai eläinten hyvinvointiin. Elintarvikkeiden tuotantoketju pyritään laatu- ja ketjuajatteluun perustuvassa Suomen elintarviketalouden laatustrategiassa näkemään yhtenä kokonaisuutena, jonka valvonnan tulisi olla aukotonta ja tuotteiden alkuperän jäljitettävissä sekä laadunvarmistuksen ja vastuun tuotteiden laadusta tulisi korostua ketjun kaikissa vaiheissa alkutuotannosta kuluttajalle saakka. Samalla edistettäisiin teollisuuden lannoitetarkoituksiin soveltuvien sivutuotteiden hyötykäyttöä ja varmistettaisiin riittävien tietojen antaminen lannoitevalmisteista niiden ostajille ja käyttäjille.

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentin mukaan lain soveltamisalaan kuuluisivat edelleen lannoitevalmisteiden valmistus markkinoille saattamista varten, markkinoille saattaminen mukaan lukien kuljettaminen sekä maahantuonti. Uusina alueina lain soveltamisalaan kuuluisivat käyttö sekä maastavienti.

Käytännössä ehdotettu 1 momentti tarkoittaa sitä, että viennissä EU:n ulkopuolelle lannoitevalmisteiden tulisi täyttää vähintään samat yleiset laatuvaatimukset kuin EU:n jäsenvaltioiden välisessä kaupassa. Saman momentin mukaan myös lannoitevalmisteiden valmistus omaa käyttöä varten sekä käyt-

tö omalla tilalla tulisi lain soveltamisalan piiriin soveltuvin osin. Tällaisia tilanteita olisivat esimerkiksi tapaukset, joissa maatilalla valmistetaan lannoitevalmistetta tai sellaiseksi soveltuva sivutuotetta, jonka valmistukseen liittyy muun lainsäädännön perusteella käsittely- ja varastointivaatimuksia tai käyttöön tilalla on erityisvaatimuksia, kieltoja tai käytön rajoituksia. Tällaisia tuotteita ovat esimerkiksi tilalla itse valmistetut eläinperäiset kompostit, tilan ulkopuolelta tuodut lihaluujauhot sekä sivutuotekalkit, kuten tuhkat, sekä muut sellaisenaan lannoitevalmisteina käytettävät sivutuotteet, joilla myös on käytön rajoituksia ja mahdollisia käyttökieltoja.

Pykälän 2 momentin mukaan lannoitevalmistelakia sovelletaan myös lannoiteasetuksen täytäntöönpanoon. Lannoitevalmistelaisissa säädetään muun muassa siitä, kuka toimii EY-lannoitteiden valvovana viranomaisena sekä mikä viranomainen hyväksyy valvonnan analyysien teossa vaaditut hyväksytyt laboratoriot. Lisäksi lannoitevalmistelaisissa säädetään tietyistä sallituista merkintävaatimuksista, jotka lannoiteasetuksessa on jätetty jäsenvaltion harkintaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että lakia sovellettaisiin myös sivutuoteasetuksen valvontaan ja muuhun sen edellyttämään täytäntöönpanoon, siltä osin kuin se koskee lannoitevalmisteita. Sivutuoteasetus säätelee erityisesti biokaasu- ja kompostointilaitoksia, lannan teknisiä käsittelylaitoksia ja luokan 2 ja 3 eläinperäisten sivutuotteiden käsittelylaitoksia sekä niistä saatuja tuotteita. Näitä ovat muun muassa mädätysjäte, komposti, käsitelty lanta, lihaluujauho, joita käytetään joko sellaisenaan lannoitevalmisteena tai lannoitevalmisteen raaka-aineena. Sivutuoteasetus edellyttää eläimistä saatavia sivutuotteita raaka-aineena käyttäviltä biokaasu- ja kompostointilaitoksilta sekä teknisiltä laitoksilta valvovan viranomaisen hyväksyntää. Lisäksi näiden laitoksien omavalvonnassa sekä virallisessa valvonnassa olisi käytettävä tarvittavien analyysien tekoon hyväksytyt laboratorioita.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin pykälän 4 momentin 1 kohdassa tieteelli-

set tai tuotekehitykselliset kokeet. Tieteellisissä ja tuotekehityksellisissä kokeissa käytetyt lannoitevalmistemäärät ovat pieniä ja niissä käytettävät lopputuotteet käytetään ja tarvittaessa hävitetään turvallisesti, joten niistä ei aiheudu haittaa ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle. Soveltamisalan ulkopuolelle ehdotetaan rajattavaksi 4 momentin 2 kohdan mukaan myös Suomen kautta tullaamatta kuljetettavat lannoitevalmisteet. Tällaisia lannoitevalmisteita voivat olla esimerkiksi erikoislannoitteet, joita kuljetetaan Suomen kautta Venäjälle.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle jätettäisiin myös sellaiset ympäristölainsäädännön piiriin kuuluvat biokaasu- ja kompostointi- tai muut vastaavat laitokset, jotka käsittelevät esimerkiksi biojätettä, sekajätettä, puhdistamolietettä, teollisuudesta tulevaa orgaanista tai epäorgaanista jätettä, mutta josta saavat lopputuotteet eivät käsitteilykään jälkeen soveltuisi lannoitevalmisteiksi tai niiden raaka-aineeksi tai lopputuotetta ei alun alkaenkaan olisi tarkoitettu maa-, metsä- tai puutarhatalouteen taikka viherrakentamiseen. Tällaisten lopputuotteiden ainoa mahdollinen käyttöalue olisi ympäristölainsäädännön mukaisesti hyväksytyjen kunnallisten tai teollisten kaatopaikkojen tuki- tai peiteaineena tai polttaminen ympäristölainsäädännön mukaan hyväksytyissä polttolaitoksissa. Jos peiteaineen käyttö maisemointitarkoitukseen tapahtuisi edellä kuvatuilla suljetuilla alueilla, jotka siirtyvät lähiaikoina yleiseen virkistyskäyttöön, ei lopputuotteen käyttö peiteaineena olisi niissä tapauksissa sallittua.

Lisäksi 4 momentin 4 kohdan mukaisesti lannoitevalmistelakia ei sovellettaisi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (719/1994) tarkoitettuun kuljetukseen.

3 §. Suhde eräisiin säädöksiin. Kemikaalilain (744/1989) nojalla säädetään tarkemmin useiden lannoitevalmisteiden raaka-aineena käytettävistä kemikaaleista, niiden valmistuksesta, maahantuonnista, pakkaamisesta, säilyttämisestä ja varastoinnista sekä teknisestä käytöstä. Tällöin on lannoitevalmisteidenkin teollisen käsittelyn ja varastoinnin osalta noudatettava, mitä kemikaalilaissa määrätään toiminnan luvanvaraisuudesta ja ilmoitusvelvollisuudesta. Lannoitevalmistepakkauksiin on merkittävä myös kemikaalilain mukaiset merkinnät, jos tuotteet kemi-

kaaleina sitä vaativat. Samoin tulee sekä kansallisten että EY-lannoitteiden osalta runsastyyppisten (yli 28 prosenttia tyyppiä) ammoniumnitraattilannoitteiden osalta noudattaa, mitä niistä erikseen säädetään kemikaalilaissa sekä sen nojalla annetuissa asetuksissa, kuten kauppa- ja teollisuusministeriön antamassa ammoniumnitraattiasetuksessa (171/1984). Lannoitevalmisteiden räjähtämättömyyskoikeita saa suorittaa vain kauppa- ja teollisuusministeriön alaisen Turvatekniikan keskuksen hyväksymä laboratorio.

Terveydensuojelulaissa (763/1994) on säädetty lannoitevalmisteiden raaka-aineena käytettävien jätteiden säilyttämisestä, keräämisestä, kuljettamisesta, käsittelystä ja hyödyntämisestä sekä jäteveden johtamisesta ja puhdistamisesta siten, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa. Ihmisten terveyden turvaaminen ja suojelu on terveydensuojelulain periaatteena. Terveydensuojelulaissa on myös säädetty, että elinympäristöön vaikuttavaa toimintaa, kuten esimerkiksi lannoitevalmisteen valmistuksessa käytettyä kompostointia ja mädätystä, on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy.

Lannoitevalmisteiden raaka-aineista ja sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettävistä sivutuotteista, niiden käsittelystä ja käytöstä olisi huomioitava lisäksi, mitä ympäristösuojelulaissa (86/2000), jätelaissa (1072/1993) ja maa-aineslaissa (555/1981) säädetään. Ympäristön suojelulaki ja ympäristönsuojeluasetus (169/2000) ovat ympäristön pilaantumisen torjunnan yleislakeja sisältäen yhtenäiset säännökset maaperän, vesien ja ilmansuojelusta. Ympäristönsuojelulakia sovelletaan toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Lisäksi lakia sovelletaan toimintaan, jossa syntyy jätettä sekä jätteen hyödyntämiseen tai käsittelyyn. Ympäristösuojelulaki edellyttää, että ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavalle toiminnalle on haettava ympäristölupa. Jos toiminnanharjoittaja valmistaa lannoitevalmisteita käyttäen raaka-aineena jätettä, tulee valmistuksen ja lopputuotteen olla lisäksi lannoitelainsäädännön mukainen. Pelkkä alueellisen ympäristökeskuksen tai kunnan ympäristöviranomaisen myöntämän ympäristöluvan edellyttämä toiminta ei riitä takaamaan, että lannoitevalmiste täyttää lannoitevalmistelain

vaatimukset. Jätelain tavoitteena on kestävä kehityksen tukeminen edistämällä luonnonvarojen järkevää käyttöä ja ehkäisemällä sekä torjumalla jätteistä aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle sekä ympäristölle. Lain soveltamisalaan kuuluu muun muassa jätteen määrän ja sen haitallisten ominaisuuksien vähentäminen, kierrätyksen edistäminen sekä jätteen muun hyödyntämisen edistäminen. Tarkemmat säännökset jätelain noudattamisesta on annettu jäteasetuksella (1390/2003). Jätelain jätelupaa koskevia säännöksiä ei sovelleta muun muassa jätevesi- ja sakokaivolietteen, lannan eikä tuhkan ja kuonan hyödyntämiseen lannoitevalmisteena, kuten maanparannusaineena, vaan niiden säätely tapahtuu lannoitevalmistelain, sivutuoteasetuksen, valtioneuvoston asetuksen maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesien pääsyn rajoittamisesta (931/2000) sekä valtioneuvoston päätöksen puhdistamolietteen käytöstä maanviljelyksessä (281/1994) kautta. Toisaalta, jos näitä tuotteita, kuten esimerkiksi lantaa tai puhdistamolietettä ei voida hyödyntää sellaisenaan lannoitevalmisteena tai vasta käsittelyn jälkeen lannoitevalmisteena, on ne voitava tarvittaessa hävittää kuten jätteet. Tällöin on noudatettava myös jätelakia ja sen määräyksiä.

Puhdistamolietteen sallitusta käytöstä maataloudessa säädetään valtioneuvoston päätöksellä puhdistamolietteen käytöstä maanviljelyksessä. Tässä päätöksessä sovelletaan puhdistamoliettedirektiiviä ja sen tavoitteena on säännellä puhdistamolietteen käyttöä maataloudessa siten, että puhdistamolietteen haitalliset vaikutukset ympäristöön ja terveyteen voidaan estää edistäen samalla lietteen asianmukaista käyttöä. Päätöstä sovelletaan yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoissa syntyvien lietteiden ja muun vastaavan, kuten sakokaivolietteen tai lieteseoksen käyttöön maanviljelyssä. Päätöstä ei sovelleta lietteestä valmistettuihin lannoitevalmisteisiin. Puhdistamolietteen käyttö lannoitevalmistetarkoituksiin edellyttää käsittelemättömän lietteen teknistä käsittelyä kuten kalkkistabilointia, mädätystä, kompostointia tai turpeen tai hakkeen lisäämistä raakaan puhdistamolietteen. Teknisesti käsitellyn puhdistamolietteen tulee ennen levitystä peltoon alittaa päätöksen mukaan raskasmetallipitoisuuksien osalta asetetut raja-arvot sekä käsitellyn puh-

distamolietteen ravinne- ja raskasmetallipitoisuudet tulee myös määrittää. Ongelmallista tämän päätöksen soveltamisessa on ollut puhdistamolietteen hygienisointi. Vuosina 2000-2001 maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa puhdistamolietteen ja lietevalmisteiden käytöstä maataloudessa sekä niiden hygienisestä laadusta tehdyssä tutkimuksessa (LIVAKE) todettiin, että esimerkiksi käsittelemättömän puhdistamolietteen sekoittaminen turpeeseen tai hakkeeseen ei riitä hygienisoimaan puhdistamolietettä. Maa-aineslakia noudatetaan silloin, kun lannoitevalmisteiden valmistuksessa käytetään esimerkiksi raaka-aineena hiekkaa tai raakamultaa.

Koska lakiehdotuksessa säädetään myös lannoitevalmisteena sellaisenaan käytettävän sivutuotteen tai lannoitevalmisteen raaka-aineena käytetyn tuotteen sisämarkkinakaupasta, maastaviennistä ja maahantuonnista on niiden osalta otettava huomioon myös, mitä neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 256/93 Euroopan yhteisöstä, Euroopan yhteisöön ja Euroopan yhteisössä tapahtuvien jätteiden siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta (jätteesiirtoasetus) säädetään. Jätteesiirtoasetuksessa määrätään yksityiskohtaisesti jätteiden siirroista noudatettavista valvontamenetelyistä. Asetuksen vaatimia valvontamenetelyjä on noudatettava myös sellaisten jätteiksi katsottavien lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden osalta, jotka tällä hetkellä kuuluvat sivutuoteasetuksen soveltamisalaan. Jätteesiirtoasetusta ollaan kuitenkin uudistamassa ja komissio tutkii mahdollisuutta rajata jatkossa eläimistä saatavat sivutuotteet jätteesiirtoasetuksen ulkopuolelle.

Kasvisperäisistä lannoitevalmisteista ja niiden raaka-aineista on voimassa, mitä laissa kasvinterveyden suojelemisesta (702/2003) säädetään kasvien suojelemisesta. Lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevia määräyksiä voidaan antaa myös eläintautilaissa (55/1980) ja laissa eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta (1192/1996).

4 §. Määritelmät. Pykälässä ehdotetaan määriteltäviksi lakiehdotuksen keskeisimmät käsitteet. Käsitteet sisältyvät osittain voimassa olevaan lakiin tai sen nojalla annettuihin säädöksiin sekä lannoiteasetukseen ja sivutuoteasetukseen. Käsitteitä ehdotetaan myös täsmennettäviksi ja muutettaviksi vastaa-

maan käytännön valvontatyössä tarkoituksemukaisiksi havaittuja jaotteluja ja kansainvälisiä käytäntöjä, kuten CEN-standardeissa (Euroopan standardikomitean standardeja, SFS_EN 12944-1 + AC Lannoitteet ja kalkitusaineet. Sanasto. Osa 1: yleiset termit) käytettyjä termistöjä, jotka EU on virallisesti hyväksynyt.

Lannoitevalmiste määriteltäisiin voimassa olevan lain tapaan pykälän 1 momentin 1 kohdassa yleiskäsitteeksi, jolla tarkoitetaan kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia valmisteita eli lannoitteita, kalkitusaineita, maanparannusaineita, kasvualustoja, mikrobivalmisteita sekä sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettäviä sivutuotteita. Lannoitteella tarkoitettaisiin 1 momentin 2 kohdan mukaan voimassa olevan lain mukaisesti aineita ja valmisteita, jotka on tarkoitettu edistämään kasvien kasvua tai parantamaan sadon laatua ja joiden vaikutus perustuu kasvinravinteisiin taikka muihin kasveille, ihmisille tai eläimille hyödyllisiin aineisiin. EY-lannoite määriteltäisiin 1 momentin 3 kohdassa sellaiseksi lannoitteeksi, joka on lueteltu lannoiteasetuksen 3 artiklan mukaisesti lannoiteasetuksen liitteessä 1, ja joka täyttää lannoiteasetuksessa edellytetyt vaatimukset ja joka on varustettu "EY-LANNOITE"-merkinnällä.

Kalkitusaineet sisältyvät voimassaolevassa laissa maanparannusaineisiin. Ehdotetussa laissa kalkitusaine nostettaisiin pois maanparannusaineista, mikä korostaisi kalkitusaineiden merkitystä omana ryhmänään. Kalkitusaine määriteltäisiin epäorgaaniseksi ja orgaaniseksi aineeksi tai valmisteeksi, sisältäen pääosin kalsiumia tai magnesiumia tai molempia alkuaineita, jotka esiintyvät yleensä oksideina, hydroksideina, karbonaateina tai silikaatteina ja joka pääasiassa on tarkoitettu poistamaan maan happamuutta ja muuttamaan maan fysikaalisia ominaisuuksia. Epäorgaanisia kalkitusaineita ovat esimerkiksi kalkkikivijauheet. Kalkitusaineisiin voidaan myös lisätä orgaanisia ainesosia, jolloin niistä saadaan orgaanisia kalkitusaineita, kuten esimerkiksi korallikalkit. Merkittävä osa kalkitusaineista on sellaisenaan käytettäviä teollisuuden sivutuotekalkkeja, joista esimerkkinä kuonat ja tuhkat.

Maanparannusaine määriteltäisiin 1 momentin 5 kohdassa voimassa olevaan lakiin

nähdessä hieman muutettuna. Sillä tarkoitetaan ainetta, jota lisätään maahan sen fysikaalisten ominaisuuksien ylläpitämiseksi ja parantamiseksi tai lisäämään maan biologista toimintaa. Maanparannusaineita olisivat esimerkiksi erilaiset kompostit, lantaseokset, nykyisen lainsäädännön mukaiset kompostointivalmisteet eli kompostiherätteet, sekä erilaiset maaperän mikrobiaktiivisuutta lisäävät valmisteet.

Kasvualusta määriteltäisiin voimassa olevaan lakiin nähdessä hieman muutettuna, mutta sisällöltään samansuuntaisena kasvien kasvatukseen tarkoitettu teknisesti käsitelty kiinteä tai nestemäiseksi aineeksi, johon on voitu lisätä muita lannoitevalmisteita. Kasvualustaksi ei lueta esimerkiksi pelto- maata tai muuta maa-ainesta sellaisenaan, kuten raakaturvetta tai hiekkaa.

Mikrobivalmiste määriteltäisiin 1 momentin 7 kohdassa tuotteeksi, joka sisältää yhtä tai useampaa tunnettua mikrobikantaa, jolla on todettu olevan kasvilaji- tai kasviryhmäkohtainen kasvien kasvua tai ravinnonottoa parantava vaikutus. Tämä määritelmä on laajempi kuin voimassa olevassa laissa nyt oleva tyypibakteerivalmisteiden määritelmä. Tyypibakteerivalmisteiden (*Rhizobium*- ympit) lisäksi tähän ryhmään kuuluisivat muun muassa VA-mykoritsavalmisteet, jotka ovat kasvilajikohtaisia sienijuuriymppejä.

Sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettävä sivutuote määriteltäisiin tuotteeksi, jota syntyy teollisuus-, poltto-, tuotanto-, biokaasu- tai kompostointilaitosten taikka muiden laitosten sekä jätevedenpuhdistamojen tai muun vastaavan toiminnan yhteydessä ja jota käytetään sellaisenaan lannoitevalmisteena. Jätevedenpuhdistamoiden kalkkistabiloidut, termofiilisesti mädätetyt, teknisesti kuivatut tai muuten hygienisoidut lietteet, polttolaitosten tuhkat, terästeollisuuden kuonat, paperiteollisuuden nollakuidut ja tilalta tuleva lanta ovat myös luettavissa lannoitevalmisteena sellaisenaan käytettäväksi sivutuotteeksi. Tässä yhteydessä on syytä tähdentää, että pelkällä sivutuotteella tarkoitetaan ehdotetun lain yhteydessä lannoitevalmisteiden raaka-aineina käytettäviä erilaisia teollisuuden tai alkutuotannon sivutuotteita. Lannoitevalmisteiden raaka-aineina voitaisiin käyttää erilaisia elintarviketeollisuuden sivutuotteita, kuten teurastamojen luokan 3 eläimistä saatavia

sivutuotteita, elintarviketeollisuuden kasviperäisiä sivutuotteita, kaupan entisiä eläin- tai kasviperäisiä elintarvikkeita tai kotitalouksien ruokajätettä tai muun teollisuuden sivutuotteita, kuten teollisuuden lietteitä ja muita orgaanisia ja epäorgaanisia jätefraktioita, jotka soveltuvat ominaisuuksiltaan lannoitevalmisteiden raaka-aineiksi.

Haitalliset aineet, tuotteet ja eliöt määriteltäisiin 1 momentin 9 kohdassa sellaisiksi lannoitevalmisteissa esiintyviksi aineiksi, tuotteiksi tai eliöiksi, jotka voivat aiheuttaa terveydellistä vaaraa taikka muuta haittaa tai vaaraa ihmisille, eläimille, kasveille, maaperälle tai muulle ympäristölle. Tällaisia ovat esimerkiksi haitallisista metalleista elohopea, lyijy, arseeni, kadmium, sinkki, nikkeli, kromi, kupari ja vanadiini, haitallisista eliöistä ihmisiin ja eläimiin tarttuvat taudinaiheuttajat (salmonella ja norovirus) ja kasvitautien aiheuttajista möhöjuuri ja peruna-ankeroinen. Lisäksi haitallisiin aineisiin kuuluvat myös dioksiinit, PAH-yhdisteet, ftalaatit ja furanit.

Tekninen käsittely määriteltäisiin käsitteeksi, jota tarvitaan lannoitevalmisteiden tai sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettävien sivutuotteiden tuotteistamiseksi. Teknistä käsittelyä voidaan käyttää esimerkiksi raaka-aineen tai valmiin tuotteen käyttöturvallisuuden lisäämiseksi (lämpökäsittely tai kalkkistabilointi taudinaiheuttajien tuhoamiseksi), säilyvyyden, kuljetettavuuden tai käytettävyyden parantamiseksi (kuivaaminen, rakeistus, jauhaminen, pakkaaminen) tai raaka-aineen ominaisuuksien muuttamiseksi (kompostointi, mädätys). Tekninen käsittelyn tarkoitus ei ehdotetussa laissa ole vain jätelain mukainen jätteen vaarattomaksi tekeminen, vaan nimenomaan tuotteistaminen lannoitevalmisteille asetettujen vaatimusten täyttämiseksi.

Markkinoille saattamisella tarkoitettaisiin kaikkea toimintaa, jota tehdään valmiin tuotteen saamiseksi käyttäjälle. Tällöin toiminta voi käsittää myös lannoitevalmisteen kuljetuksen ja varastoinnin. Markkinoille saattaminen kattaa Suomessa käytävän kaupan sekä EU:n sisämarkkinakaupan. Määritelmä pitää sisällään myös vastikkeetta tapahtuvan lannoitevalmisteen luovuttamisen käyttäjälle.

Maahantuonnilla tarkoitettaisiin tuontia ja vapaaseen liikkeeseen luovuttamista muista

kuin EU:n jäsenvaltioista. Maastaviennillä puolestaan tarkoitettaisiin vientiä muihin kuin EU:n jäsenvaltioihin.

Toiminnanharjoittajaa koskevaa määritelmää 1 momentin 14 kohdassa käytettäisiin ehdotetussa laissa yleiskäsitteenä sellaisesta ammatinharjoittajasta, jota lain säännökset koskisivat.

Omaavalvonnalla tarkoitettaisiin toiminnanharjoittajan omaa valvontajärjestelmää, jonka tarkoituksena on varmistaa, että lannoitevalmisteiden valmistus markkinoille saattamista varten, käsittely tai niihin liittyvä varastointi täyttävät niille asetetut vaatimukset. Tavoitteena on hyvälaatuinen ja turvallinen, käyttö-tarkoitukseensa soveltuva lopputuote.

Pykälän 2 momentin mukaan, mitä laissa säädettäisiin EY:stä tai EU:n jäsenvaltioista, sovellettaisiin lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden osalta ETA-sopimuksen edellyttämässä laajuudessa myös ETA:een alueeseen ja sen jäsenvaltioihin, kuten Norja, Liechtenstein ja Islanti.

2 luku. Lannoitevalmisteita koskevat säännökset

5 §. Yleiset vaatimukset. Lakiin ehdotetaan otettavaksi yleinen lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden turvallisuutta ja laatua koskeva säännös, jonka mukaan vain tasalautuisia, turvallisia ja käyttötarkoitukseen sopivia lannoitevalmisteita saa valmistaa markkinoille saattamista varten, saattaa markkinoille, välittää, varastoida ja kuljettaa, käyttää, tuoda maahan ja viedä maasta. Tällöin lannoitevalmisteen tulee olla esimerkiksi kemialliselta, fysikaaliselta ja mikrobiologiselta laadultaan ja koostumukseltaan sellainen, että se täyttää lannoitevalmisteelle lannoiteasetuksessa, sivutuoteasetuksessa ja ehdotetussa laissa asetetut vaatimukset. Lannoitevalmisteen valmistukseen käytettävän raaka-aineen laadun osalta sen sijaan riittää, että raaka-aine on riittävän turvallinen ja että siitä valmistettavat lannoitevalmisteet täyttävät niille asetetut laatuvaatimukset.

Lisäksi lannoitevalmiste ei saisi 1 momentin mukaan sisältää sellaisia määriä haitallisia aineita, tuotteita tai eliöitä, että sen käyttöohjeiden mukaisesta käytöstä voisi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai

turvallisuudelle tai kasvien terveydelle tai maaperälle ja muulle ympäristölle. Tällaisia haittoja voisivat olla muun muassa raskasmetallien ylipitoisuudet (kadmium), ihmisten ja eläinten taudinaiheuttajat (salmonella), kasvi-tautien aiheuttajat (peruna-ankeroinen) tai haitalliset aineet (dioksiinit). Myös lannoitevalmisteen korkea johtokyky voi olla vaaraksi kasvin terveydelle. Haittana voi olla myös tuotteen herkkä räjähtävyys tai paloherkkyys. Edellä mainituista syistä voi olla tarpeen edellyttää, että tuoteselosteessa olevissa käyttöohjeissa annetaan esimerkiksi rajoituksia lannoitevalmisteen varastoinnista yhdessä rehujen kanssa tai lannoitevalmisteen sallitusta käytöstä laitumilla. Lannoitevalmisteen käsittelyssä ja käytössä olisi lisäksi noudatettava riittävää huolellisuutta ja varovaisuutta terveys-, turvallisuus- ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan määriteltäviksi ne olosuhteet, kuten tilat, laitteet ja kalusto, joissa lannoitevalmisteet ja niiden raaka-aineet olisi valmistettava, säilytettävä ja kuljettava. Samoin momentissa annettaisiin yleisperiaate, jonka mukaan lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita olisi käsiteltävä, käytettävä, kuljetettava ja varastoitava siten, että ne eivät aiheuttaisi terveys-, turvallisuus- tai ympäristöhaittaa.

Lannoiteasetuksessa on erikseen määritelty runsastyyppisille ammoniumnitraattilannoiteille, joiden kokonaistyyppipitoisuus on yli 28 prosenttia, yksityiskohtaiset säännökset turvatoimista ja -tarkastuksista, räjähtämättömyyskokeista ja pakkauksista. Suomessa lannoitteiden kokonaistyyppipitoisuus on nykyisin rajoitettu 28 prosenttiin, josta nitraattityppeä saa olla enintään 14 prosenttia. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan samaa lannoiteasetuksen käytäntöä noudettavaksi myös kansallisilla ammoniumnitraattilannoitevalmisteilla, joiden kokonaistyyppipitoisuus on yli 28 prosenttia.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset kansallisten lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden laatu-, käsittely-, käyttö-, kuljetus- ja varastointivaatimuksista sekä sallituista ravinteiden ja muiden säädettyjen laatuominaisuuksien poikkeamista. Käytännössä tarkemmat säännökset annetaan tyyppinimitäin. Laatuvaatimukset voisivat koskea tarvit-

taessa esimerkiksi lannoitevalmisteiden seleenipitoisuutta, kompostin kypsyysyttä tai kalkitusaineiden kalkitusvaikutusta. Lannoiteasetuksessa on määritelty EY-lannoitteiden tyyppinimet, määritelmät ja koostumukset sekä muun muassa ilmoitettavien ravinnesäilöjen sallitut poikkeamat. Myös räjähdys- tai palovaarallista lannoitevalmisteista voidaan antaa erityisvaatimuksia maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

6 §. Lannoitevalmisteen tyyppinimi. Voimassaolevan lain mukaan Suomessa on saanut markkinoida ainoastaan EY-lannoitteiden tyyppinimiluettelossa, aiemmin lannoiteluettelo, mainittuja EY-lannoitteita sekä maa- ja metsätalousministeriön lannoitteista antamassa päätöksessä (45/1994) sekä eräistä lannoitevalmisteista antamassa päätöksessä (46/1994) sekä niihin tehdyissä muutoksissa mainittuja kansallisia lannoitteita ja muita kansallisia lannoitevalmisteita. Ehdotetussa laissa sekä kansalliset lannoitteet että muut kansalliset lannoitevalmisteet yhdistettäisiin kansallisiksi lannoitevalmisteiksi ja niiden tyyppinimet julkaistaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella lannoitevalmisteiden tyyppinimiluettelona. Lannoiteasetuksessa on EY-lannoitteet sisällytetty liitteen 1 lannoitetyyppien luetteloon.

Pykälän 2 momentissa kuvataan ne edellytykset, joiden täytyessä uusi tyyppinimi voitaisiin lisätä kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon. Tyyppinimeen kuuluvien lannoitevalmisteiden tulisi täyttää tyyppinimikohtaiset ravinne- ja laatuvaatimukset. Lannoitevalmisteilla, jotka eivät sisällä ravinteita, pitäisi olla muita kasvien kasvua tai kasvuolosuhteita parantavia vaikutuksia kuten maamikrobien tehostunut toiminta ja maan rakenteen parantuminen. Lisäksi tyyppinimikohtaisesti voitaisiin antaa käsittely- ja käyttövaatimuksia tai rajoituksia. Uuden tyyppinimen mukaisille lannoitevalmisteille tulisi voida suorittaa asianmukainen analysointi ja näytteenotto hyväksytyillä menetelmillä. Tyyppinimen tulisi olla asiallinen, ei ketään loukkaava eikä harhaanjohtava.

Kansallisessa lannoitevalmisteiden tyyppinimiluettelossa ilmoitettaisiin kunkin tyyppinimen lisäksi 5 §:n mukaiset laatuvaatimukset kuten ravinnepitoisuudet ja erityisvaatimukset sekä ilmoitettaisiin tuoteselosteessa vaadittavat tiedot ja sallitut poik-

keamat ilmoitetuiksi vaadituista ravinnepitoisuuksista sekä muista ominaisuuksista. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että vain EY:n lannoitetyyppinimien luetteloon ja kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon sisältyviä lannoitevalmisteita, jotka täytävät tyyppinimille asetetut laatu- ja erityisvaatimukset, saa valmistaa, tuoda maahan, saattaa markkinoille Suomessa. Näiden luetteloiden perusteella toiminnanharjoittaja myös varmistaisi millaiset merkintä- ja pakkausvaatimukset lannoitevalmisteelta edellytetään. Tällöin lannoitevalmisteen käyttäjä saisi riittävät tiedot lannoitevalmisteesta ja sen oikeanlaisesta käsittelystä ja käytöstä. Esimerkkinä tyyppinimestä on "epäorgaaninen NPK-lannoite" ja "orgaaninen eläimistä saatava NPK-lannoite". Tyyppinimikohtaisesti laaditun tuoteselosteen muissa tiedoissa voisi lannoitevalmisteen valmistaja esimerkiksi ilmoittaa, että tuotteen raaka-aineena on käytetty puhdistamolietettä tai muuntogeenisiä tuotteita.

7 §. Lannoitevalmisteen tyyppinimen hakeminen. Uuden lannoitevalmistetyypin lisäämiseksi EY:n lannoitetyyppien luetteloon tai kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon olisi toiminnanharjoittajan lähetettävä hakemus Elintarviketurvallisuusvirastolle. Hakemukseen, joka koskisi tyyppinimen lisäämistä kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon, olisi liitettävä pykälän 1 momentissa vaaditut tiedot. Näitä tietoja ovat esimerkiksi selvitys pääasiallisista lannoitevalmisteen raaka-aineista sekä keskeisestä kemiallisesta ja biologisesta koostumuksesta sekä fysikaalisista ominaisuuksista. Uusien EY-lannoitetyyppien lisäämisestä EY:n lannoitetyyppien luetteloon noudatetaan hakemusmenettelyä, mitä lannoiteasetuksessa säädetään.

Suomessa kansallisten lannoitevalmisteiden hyväksytyt tyyppinimet annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Uuden tyyppinimen hyväksynnästä päättää Elintarviketurvallisuusvirasto hakemuksen perusteella. EY:n lannoitetyyppien osalta Elintarviketurvallisuusvirasto arvioisi hakemuksen ja laatisi siitä lausunnon, jonka se toimittaisi edelleen maa- ja metsätalousministeriölle. Ministeriö toimittaisi sen edelleen EY:n komissiolle ja hakemuksen lopullisesta hyväksymisestä päätetään lannoiteasetuksen mu-

kaisesti. Hakemusmenettelystä ja kansallisen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon liitettävien tietojen tarkemmasta sisällöstä voidaan säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

8 §. Merkintä- ja pakkausvaatimukset. Lannoitevalmisteessa, jonka toiminnanharjoittaja saattaa markkinoille vapaaseen liikkeeseen, tulee olla tuoteseloste. Voimassa olevan lain tapaan pykälässä ehdotetaan annettavaksi valtuutussäännös kansallisten lannoitevalmisteiden tuoteselosteessa annettavista tiedoista ja tuoteselosteiden liittämistä tuotteeseen sekä tuotteiden pakkaamisesta ja pakkaamattomien lannoitevalmisteiden toimittamisesta lopulliselle käyttäjälle.

Lannoitevalmisteen tuoteselosteessa olisi annettava kirjallisesti tiedot tyyppi- ja kaupanimestä, ominaisuuksista, käytöstä, koostumuksesta, valmistajasta ja maahantuojasta. Myös muiden tietojen antaminen tuoteselosteessa on mahdollista, jos ne ovat yksiselitteisiä, mitattavissa ja perusteltavissa eivätkä voi johtaa lopullista käyttäjää harhaan. Lannoitevalmisteiden osalta harhaanjohtava markkinointi on kielletty paitsi kuluttajansuojalaissa (38/1978) myös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa (1061/1978). Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa suojaa harhaanjohtavilta markkinointimenettelyiltä muun muassa niitä, jotka hankkivat tuotteita ammatti- tai elinkeinotoimintaansa varten. Vaikka harhaanjohtavaa markkinointia koskevalle erityissääntelylle ei lannoitevalmisteiden osalta ole katsottu olevan erityistä tarvetta, mahdollistaisi ehdotettu laki kuitenkin valvontaviranomaisten puuttumisen tuoteselosteessa ilmoitettavien niin sanottujen muiden tietojen sisältöön silloin, kun nämä tiedot voivat johtaa lannoitevalmisteen lopullista käyttäjää harhaan.

Tuoteseloste on painettava tai kiinnitettävä lannoitevalmistepakkaukseen, mutta irtotavarassa se voidaan myös liittää mukana seuraaviin asiakirjoihin. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset tuoteselosteessa annettavien tietojen sisällöstä ja ominaisuuksien sallituista poikkeamista.

Yksityiseen kulutukseen tarkoitettujen lannoitevalmisteiden merkintävaatimuksissa on otettava lisäksi huomioon mitä kulutustava-

roiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuudesta annetussa laissa (75/2004) ja sen nojalla on säädetty. Lisäksi on yksityiseen kulutukseen tarkoitettujen lannoitevalmisteiden merkintävaatimuksissa otettava huomioon, mitä on sanottu kielilain (423/2003) 34 §:ssä kulu-tushyödykkeestä annettavien tietojen kielistä. Merkintävaatimusten osalta on lisäksi noudatettava, mitä säädetään lannoiteasetuksessa ja sivutuoteasetuksessa. Lannoiteasetuksessa on määritetty EY-lannoitteiden pakkausmerkinnöistä sekä pakkausten sulkemisesta. EY-lannoitteiden pakkauksissa, tuoteselosteissa ja tavarana mukana seuraavissa asiakirjoissa on oltava asetuksen vaatimusten mukaiset merkinnät. Ravinteet on ilmaistava alkuaineittain tai oksideina. Tuoteseloste on kiinnitettävä pakkaukseen tai sulkemiseen käytettävään mekanismiin. Lisäksi on lannoitevalmisteiden merkintä- ja pakkausvaatimuksissa noudatettava, mitä sivutuoteasetuksessa vaaditaan. Lannoitevalmisteen mukana aina oltava tuoteseloste myös niissä tapauksissa, jolloin hyväksytyistä biokaasu- tai kompostointilaitoksista tai muista laitoksista toimitetaan sellaisenaan lannoitevalmisteenä käytettävää tuotetta, kuten kompostia tai mädätettä esimerkiksi mullanvalmistajille. Lisäksi ehdotetun lain mukaan voidaan markkinoille saatettavien EY-lannoitteiden fosfori-, kalium-, kalsium-, natrium-, magnesium- ja rikki-pitoisuudet ilmoittaa alkuaineina. Nämä pitoisuudet voidaan kuitenkin ilmoittaa myös lannoiteasetuksen tarkoittamalla tavalla.

Pykälän 2 momentin mukaan markkinoille saatettavien, maahan tuotavien tai maasta vietyjen lannoitevalmisteiden tulisi olla asianmukaisesti, turvallisesti ja tuotteen ominaisuudet huomioon ottaen asianmukaisesti pakattuja. Jos käyttäjälle toimitettava lannoitevalmiste on pakkaamatonta irtotavaraa, tulisi sekin kuljettaa ja varastoida asianmukaisesti, turvallisesti ja käyttötarkoitukseen sopivasti. Tarkemmat säännökset lannoitevalmisteiden pakkaamisesta, pakkauksen sulkemisesta sekä irtotavarana käyttäjälle toimittavista lannoitevalmisteista annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Myös pakkausvaatimusten osalta on noudatettava lannoiteasetuksen ja sivutuoteasetuksen vaatimuksia.

9 §. Tilapäiset rajoitukset. Pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella

voitaisiin tilapäisesti kieltää lannoitevalmisteiden valmistus markkinoille saattamista varten, markkinoille saattaminen, käyttö ja maahantuonti tai rajoittaa niitä sekä määrätä kielletyt lannoitevalmisteet poistettavaksi markkinoilta sekä maatilojen tai muiden käyttäjien varastoista, jos on perusteltua syytä olettaa, että lannoitevalmiste voi aiheuttaa vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle tai turvallisuudelle tai kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Tämä pykälä vastaa lannoiteasetuksen artiklan 15 suojalauseketta, jossa on säädetty menettelystä, jota tulee noudattaa silloin, kun jäsenvaltio perustellusta syystä katsoo tarpeelliseksi rajoittaa EY-lannoitteiden markkinoille saattamista. Käytännössä tilapäistä rajoitusta käytettäisiin Suomessa silloin, kun on kyse esimerkiksi tiettyä raakaainetta sisältävien kaikkien lannoitevalmisteiden käytön rajoittamisesta todetusta terveys- tai ympäristöriskistä johtuen. Tyypillisesti tilapäinen rajoitus ei kohdistuisi vain yhteen toiminnanharjoittajaan eikä vain tiettyyn lannoitevalmiste-erään, vaan sen vaikutus olisi laajempi. Pykälän tarkoittama tilapäinen rajoitus voidaan lannoiteasetuksen edellyttämällä tavalla antaa myös EY-lannoitteille. Jos esimerkiksi tieteellisissä tutkimuksissa, kuten EU:n Euroopan elintarviketurvallisuusviraston (EFSA) tieteellisissä komiteoissa tai terveys- ja ympäristötutkimusta käsittelevässä tieteellisessä komiteassa (SCHER) tai Elintarviketurvallisuusviraston tutkimuksissa, on tullut esille jokin merkittävä vaara lannoitevalmisteen valmistuksessa, ominaisuuksissa tai sen käytössä, voitaisiin maa- ja metsätalousministeriö asetuksella tilapäisesti rajoittaa kyseisen lannoitevalmisteen valmistusta tai käyttöä. Samoin voitaisiin tilapäisesti rajoittaa esimerkiksi ammoniumnitraattipitoisen lannoitevalmisteen käyttöä tai varastointia, jos tutkimuksissa on käynyt ilmi merkittäviä ongelmia silloin, kun samassa tilassa käytetään tai varastoidaan erilaisia paloherkkiä materiaaleja kuten öljyjä, öljypohjaisia aineita, muita maatalouskemikaaleja tai puhdistusaineita. Tilapäinen rajoitus on yleensä voimassa toistaiseksi aina siihen saakka, kunnes rajoituksen syy on tarkemmin selvitetty ja rajoitus voidaan joko tarpeettomana poistaa tai sen tilalle säädetään asiasta tarkempaa lainsäädäntöä.

3 luku. Toiminnan harjoittaminen

10 §. Toiminnan harjoittaminen. Pykälässä ehdotetaan toiminnanharjoittajille, joka esimerkiksi valmistaa, teknisesti käsittelee markkinoille saattamista varten, markkinoille saattaa, tuo maahan tai vie maasta lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, yleinen velvollisuus järjestää toimintansa niin, että 5 §:n 2 momentissa asetetut vaatimukset ja olosuhteet täyttyvät. Toiminnan järjestämisessä olisi lisäksi otettava huomioon, ettei toiminta saa aiheuttaa vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle tai ympäristölle.

11 §. Ilmoitusvelvollisuus. Toiminnanharjoittajan tulee ilmoittaa toiminnastaan Elintarviketurvallisuusvirastolle kirjallisesti sekä antaa kuvaus toimintansa järjestämisestä ennen toiminnan aloittamista ja välittömästi toiminnassa tapahtuvista muutoksista sekä toiminnan lopettamisesta. Säännös vastaisi pääosiltaan voimassa olevan lain säännöksiä. Valvonnan järjestämiseksi on välttämätöntä, että viranomaisen saa tiedon valvottavista toiminnanharjoittajista ja heidän sijainnistaan. Esimerkiksi sellainen toiminnanharjoittaja, joka saattaa lannoitevalmistetta markkinoille vain kausiluonteisesti, olisi velvoitettu ilmoittamaan kausiluonteisuudesta ja kausiluonteisen toiminnan ajankohdasta tehdsään ilmoitusta toiminnastaan. Jos toiminnanharjoittajalla on kausiluonteisessa toiminnassaan välittömiä muutoksia, on myös niistä heti ilmoitettava viranomaiselle, jotta viranomaisen voi valvoa toiminnanharjoittajan omavalvontaa sellaisena aikana kuin lannoitevalmisteita saatetaan markkinoille. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin eivät nytkään kuuluisi ne toiminnanharjoittajat, jotka harjoittavat yksinomaan tukku- tai vähittäiskauppaa tai varastoivat, kuljettavat taikka käyttävät lannoitevalmisteita, ellei lannoiteasetus tai sivutuoteasetus muuta edellytä. Maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarkemmat säännökset ilmoituksen sisällöstä ja sen tekemisestä.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin toiminnanharjoittajan, joka valmistaa tai teknisesti käsittelee lannoitevalmisteita, varaavan toimivaltaiselle viranomaiselle tilaisuuden tarkastaa toiminnanharjoittajan tilat, laitteet ja kalusto tai tuotantolaitos ennen toiminnan

aloittamista. Tällöin valvontaviranomainen tarkastaisi tuotantolaitoksella tapahtuvaa valmistusta, teknistä käsittelyä ja tuotteiden varastointia sekä toiminnanharjoittajan oma-valvontasuunnitelman varmistaakseen täyttääkö toiminta EU:n lainsäädännön ja kansallisen lainsäädännön vaatimukset. Elintarviketurvallisuusvirasto ohjeistaa toiminnanharjoittajia tarkemmin mahdollisesta ennakkotarkastuksesta ja sen suorittamisesta eri tuotantolaitoksissa.

Lisäksi toiminnanharjoittajan olisi ilmoitettava valvontaviranomaiselle Elintarviketurvallisuusviraston antamien ohjeiden mukaisesti tiedot lannoitevalmisteista, niiden tyyppi- ja kaupanmistä, niiden määristä ja alkuperästä sekä valmistukseen käytetyistä raaka-aineista ja niiden alkuperästä, markkinoille saatetuista, maahantuoduista lannoitevalmisteista sekä niiden määristä sekä maasta vietyistä lannoitevalmistemääristä valvontaa ja tilastointia varten kerran vuodessa.

Lisäksi toiminnanharjoittajan olisi tarvittaessa ilmoitettava sellaisten tuotteiden käyttökohteet, joiden laatuvaatimukset määräytyvät käyttökohteen mukaan. Tällaisia tuotteita olisivat muun muassa sivutuotekalkit, käsitellyt puhdistamolietteet sekä mahdollisesti myös muut sellaisenaan lannoitevalmisteiksi soveltuvat teollisuuden sivutuotteet.

12 §. Velvollisuus tiedoston pitämiseen. Voimassa olevan lain tapaan pykälän 1 momentti velvoittaisi toiminnanharjoittajan, joka valmistaa tai teknisesti käsittelee markkinoille saattamista varten, markkinoille saattaa, maahan tuo tai maasta vie lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita pitämään ehdotetussa laissa tarkoitettusta toiminnasta tiedostoa valvontaa varten. Tiedostosta olisi ilmentävä eräkohtaisesti kaikki lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden ostot, myynit ja luovutukset sekä niiden varastointipaiikat. Jos toiminnanharjoittaja yksinomaan toisi maahan lannoitevalmisteita, olisi hänen pidettävä tiedostoa lannoitevalmisteiden maahantuontimääristä sekä valmistukseen käytettyjen raaka-aineiden alkuperistä. Kyseisiä tietoja ei välttämättä ole selvitettävissä toiminnanharjoittajan kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesta kirjanpidosta. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin edelleen tarkemmat säännökset tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä.

Pykälän 2 momentissa edellytetään, että toiminnanharjoittajan on lannoitevalmisteiden jäljitettävyyden varmistamiseksi säilytettävä tiedot lannoitevalmisteiden alkuperästä ja luovuttamisesta, jotta lannoitevalmisteen alkuperä voidaan tarvittaessa selvittää. Tietojen olisi oltava valvontaviranomaisen tarkistettavissa niin kauan kuin lannoitevalmistetta toimitetaan markkinoille ja tämän jälkeen viiden vuoden ajan siitä, kun toiminnanharjoittaja on lopettanut kyseisen lannoitevalmisteen markkinoille toimittamisen.

Pykälän 3 momentin mukaan tiedostonpitovelvollisuus ei koski toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat yksinomaan tukku- tai vähittäiskauppatoimintaa taikka varastoivat, kuljettavat tai käyttävät lannoitevalmisteita ellei lannoiteasetus tai sivutuoteasetus sitä edellytä.

13 §. Omavalvontavelvollisuus. Pykälässä ehdotetaan esimerkiksi lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita valmistavalle tai teknisesti käsittelevälle tai niitä maahan tuovalle tai maasta vievälle toiminnanharjoittajalle velvollisuutta järjestää toimintansa omavalvonta. Omavalvontavelvollisuus ei koski toiminnanharjoittajaa, joka kuljettaa tai käyttää lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, jollei lannoiteasetus tai sivutuoteasetus sitä edellytä. Yleisellä omavalvontavelvollisuudella olisi tarkoitus parantaa koko valvontaketjun toimintaa lannoitevalmisteiden valmistuksesta niiden käyttöön sekä keventää viranomaisvalvontaa. Viranomaiset valvovat toiminnanharjoittajien omavalvontaa riskinarviointiin perustuen vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaisesti. Toiminnanharjoittajan olisi laadittava toiminnastaan kirjallinen omavalvontasuunnitelma ja toteutettava toimintansa kriittisten valmistusvaiheiden tai teknisten käsittelyvaiheiden säännöllinen valvonta. Omavalvontasuunnitelma on toimitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle ennen toiminnan aloittamista tehtävän ilmoituksen yhteydessä. Toiminnanharjoittajan itse suorittamalla omavalvonnalla voitaisiin valvoa jatkuvasti kauttaaltaan koko tuotantoa kaikissa sen vaiheissa sekä erityisesti toiminnan kannalta kriittisissä tarkastuspisteissä. Myös lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden valmistukseen tai käsittelyyn osallistuvien työntekijöiden olisi oltava tietoisia omavalvonnasta. Maa- ja metsätalousminis-

terion asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset omavalvonnan järjestämisestä ja sen päivittämisestä.

14 §. Hyväksytyt laitokset. Pykälän 1 momentin mukaan tiettyjen joko tämän lain tai sivutuoteasetuksen mukaisesti orgaanisia lannoitevalmisteita valmistavien, teknisesti käsittelevien ja varastoivien toiminnanharjoittajien, jäljempänä laitosten, olisi oltava Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymiä ennen toiminnan aloittamista tai toimintojen muuttamista. Käytännössä laitoksen hyväksyntä tulisi aina arvioida Elintarviketurvallisuusviraston toimesta uudelleen, jos laitos aikoo ryhtyä muuhun ehdotetussa laissa tarkoitettuun toimintaan tai korvaa hyväksytyin toiminnan jollain muulla toiminnalla. Jos laitoksen toiminnan muutos on huomattava, on sen haettava uutta hyväksyntää. Laitokselta ei kuitenkaan vaadittaisi hyväksyntää, jos sen tuottama tuote sijoitetaan käsittelyn jälkeen ympäristölainsäädännön nojalla hyväksytylle kaatopaikalle taikka poltetaan ympäristölainsäädännön nojalla hyväksytyssä polttolaitoksessa. Hyväksyntää ei myöskään vaadita maatilalta, joka tuottaa käsittelemätöntä lantaa vain omaan käyttöön tai luovutettavaksi lannan luovutussopimusten puitteissa. Uusi hyväksynnän piiriin kuuluva laitos tulisi jatkossa olemaan jätevedenpuhdistamo, joka valmistaa puhdistamoliettestä lannoitevalmisteita. Jos laitoksella valmistetaan sekä sivutuoteasetuksen että tämän lain nojalla säädeltyjä lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, vaaditaan laitokselta sekä sivutuoteasetuksen että tämän lain mukainen hyväksyntä. Elintarviketurvallisuusvirastoon toimitettavaan hyväksymistä koskevaan hakemukseen tulisi liittää pykälän 1 momentissa vaaditut tiedot.

Hyväksymisen edellytyksistä säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Edellytykset koskisivat laitoksen toimintaa, varustusta sekä laitoksen rakenteita, joita on kuvattu 5 §:ssä. Laitoksen hyväksyntää haettaessa toiminnanharjoittajan olisi toimitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle laitoksen omavalvontasuunnitelma kriittisine valmistus- ja käsittelyvaiheineen, tarkka kuvaus laitoksen toiminnasta ja prosesseista. Elintarviketurvallisuusvirasto antaa hyväksytylle laitokselle rekisterinumeron. Eläimistä saatavien lannoitevalmisteiden valmistusta ja käsittelyä harjoit-

tavien laitosten hyväksymisestä säädetään tarkemmin sivutuoteasetuksessa. Tarkemmat säännökset hyväksymistä koskevassa hakemuksessa ilmoitettavista tiedoista ja hakemusmenettelystä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

15 §. *Hyväksytyn laitoksen omavalvontaraportti.* Hyväksytyn laitoksen olisi toimitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle joka vuosi omavalvontaraportti laitoksen toiminnasta viimeistään valvontavuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä. Omavalvontaraportista tulisi käydä ilmi kriittisten valmistusvaiheiden ja teknisten käsittelyvaiheiden valvonnan tulokset sekä omavalvonnassa havaitut ongelmat ja puutteet sekä se, kuinka ne on ratkaistu. Laitoksen olisi kuitenkin välittömästi ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle sellaisista toiminnassa ilmenneistä poikkeavuuksista, jotka merkittävästi vaikuttavat lopputuotteen laatuun. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin tarkemmin säätää omavalvontaraportissa ilmoitettavien tietojen tarkemmasta sisällöstä.

4 luku. **Viranomaiset**

Luvun pykälät sisältävät säännökset lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja ehdotetun lain täytäntönnästä ja valvonnasta huolehtivista viranomaisista. Ehdotus vastaisi pääosin voimassa olevan lain 11-13 §:iin sisältyviä viranomaisia koskevia säännöksiä. Viranomaisten vastuusuhteita, tehtäviä ja työnjakoa on pyritty selkiyttämään ja saattamaan paremmin käytännön toimintaa vastaavaksi. Uutena säännöksenä ehdotetaan lisäksi pykälää hyväksytyistä laboratorioista.

16 §. *Yleinen ohjaus ja valvonta.* Pykälässä ehdotetaan, että lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain täytäntönnästä yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisi maa- ja metsätalousministeriölle.

17 §. *Valvontaviranomaiset.* Pykälän ehdotetaan sisältävän varsinaisia valvontaviranomaisia koskevat säännökset. Päävastuullisena valvontaviranomaisena toimisi Elintarviketurvallisuusvirasto, joka vastaisi lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja ehdotetun lain sekä niiden sen nojalla annettavien säännösten ja määräysten noudattamisen vaatimista valvonnasta ja valvonnan järjestämi-

sestä.

Elintarviketurvallisuusviraston päävastuu valvontatoiminnasta tarkoittaa sitä, että muut valvontaan osallistuvat viranomaiset ja henkilöt hoitavat valvontatehtäviään Elintarviketurvallisuusviraston ohjauksessa ja sen kanssa tehtyjen sopimuksien mukaisesti. Työvoima- ja elinkeinokeskusten osalta tämä tapahtuu vuosittain tehtävissä tulossopimuksissa, jotka Elintarviketurvallisuusvirasto tekee maa- ja metsätalousministeriön kanssa sovitujen tulostavoitteiden ja valtion talousarvion nojalla. Sopimuksia täydentävät Elintarviketurvallisuusviraston vuosittain laatimat valvontasuunnitelmat, joiden tulisi sisältää valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet ja tavoitteet sekä vuosittain asetettavat valvonnan painopistealueet valvontasuunnitelmiseen. Työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun lain (23/1997) 2 §:n 2 momentin mukaan keskus toimii eri hallinnonalojen tehtäviä hoitaessaan asianomaisen ministeriön ohjauksessa ja valvonnassa, minkä lisäksi keskus on sen keskushallinnon viraston tai laitoksen ohjauksessa ja valvonnassa, jonka toimialaan kuuluvia tehtäviä se on säädetty tai määrätty hoitamaan. Maahantuonnin ja maastaviennin valvonnan osalta valvontaviranomaisena toimisi Elintarviketurvallisuusviraston ohella tullilaitos. Maastaviennissä tullilaitosta tarvitaan valvonnassa esimerkiksi 32 §:n mukaisen vientikiellon valvonnassa. Tullilaitoksen suorittamasta valvonnasta säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

18 §. *Valtuutetut tarkastajat.* Pykälän mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto käyttäisi työvoima- ja elinkeinokeskusten lisäksi valvonnassa apunaan kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia, jotka toimisivat virkavastuulla Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa. Valtuutetut tarkastajat toimisivat viranomaisvalvonnan apuna tarkastus- ja valvontatehtävissä. Valtuutetun tarkastajan käsitettä ehdotetaan voimassa olevaan lakiin verrattuna muutettavaksi niin, että valtuutetulla tarkastajalla tarkoitettaisiin muutoksen jälkeen vain viranomaisorganisaation ulkopuolisia henkilöitä. Tällä hetkellä myös KTTK:n ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen lannoite-laissa tarkoitettuun valvontaan osallistuvat virkamiehet on käytännössä valtuutettu tekemään valvontatehtäviä. Tätä ei ole pidettä-

vä tarpeellisena, koska heidän valvontavaltuutensa perustuu toimintaan viranomaisen palveluksessa ja sitä kautta laissa säädettyihin valvontaviranomaisen tehtäviin ja valtuuksiin.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain, jos tehtävä annetaan lain nojalla, tehtävän antaminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Pykälässä ehdotettu toiminta on edelleen tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, sillä valtuutettujen tarkastajien käyttäminen tarkastus- ja valvontatehtävissä on käytännössä välttämätöntä tarkastus- ja valvontatoiminnan joustavuuden ja tehokkuuden vuoksi. Toiminta saattaa edellyttää ennalta arvaamattomia kiireellisiä toimenpiteitä, toimialueena saattaa olla koko maa ja toiminta voi olla tiukasti aikatauluun sidottua.

Viranomaisorganisaation laajentamista kattamaan koko kyseistä toimintaa ei ole pidettävä nykytilanteessa tarkoituksenmukaisena. Käytännössä valtuutettuina tarkastajina toimivat useimmiten maaseutukeskusten neuvotjat. Valtuutetut tarkastajat toimisivat Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa. Rikosoikeudellisen virkavastuun osalta katsotaan rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 b -kohdassa (604/2002), että julkista valtaa käyttävänä henkilönä pidetään myös sitä henkilöä, joka osallistuu julkista valtaa koskevan päätöksen valmisteluun muun muassa ottamalla näytteitä tai suorittamalla tarkastuksia. Selkeyden vuoksi ehdotettuun lakiin ehdotetaan tästä huolimatta sisällytettäväksi viittaus, jonka mukaan valtuutettuihin tarkastajiin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta. Valtuutettuihin tarkastajiin sovellettaisiin myös hallintolain 27 ja 28 §:ssä säädettyjä esteellisyyssperusteita sekä 26 §:n säännöstä huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä ja kiellainsäädännön velvoitteita koskevia säännöksiä. Samoin sovelletaan valtuutettuihin tarkastajien toimintaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Valtuutetun tarkastajan olisi tarkastusta ja näytteenottoa suorittaessaan kiinnitettävä huomiota myös siihen, että toiminnanharjoittajan perusoikeus esittää tarkastajalle omat

näkemyksensä äidinkielellään suomeksi, ruotsiksi tai saameksi toteutuu. Näin ollen pykälässä on turvattu perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten asianmukainen toteutuminen. Valtuutetun tarkastajan tulisi esittää tarvittaessa kirjallinen selvitys tarkastusvaltuudestaan.

Elintarviketurvallisuusvirasto vastaisi valtuutettujen tarkastajien pätevyydestä tehtäviinsä. Käytännössä valtuutusten sisältö sekä tarkastajien pätevyysvaatimukset ja muut ehdot voivat vaihdella näytteenoton- tai muun siihen verrattavan tehtävän, tarkastajan toimialueen tai -sijaintipaikan ja muiden vastaavien tekijöiden mukaan.

19 §. Hyväksytyt laboratoriot. Pykälän mukaan Elintarviketurvallisuusviraston laboratorio toimisi lannoiteasetuksen ja sivutuoteasetuksen sekä tämän lain mukaisten lannoitevalmistevalvontaan ja sivutuoteasetuksen tarkoittamaan omavalvontaan liittyvien analyysien virallisena laboratoriona. Elintarviketurvallisuusviraston laboratorion on oltava riippumaton lannoitevalmistevalvonnasta ja siihen liittyvästä päätöksenteosta. Tällä varmistetaan muun muassa laboratorion riippumattomuus, jotta luottamus sen tutkimustulosten puolueettomuuteen ei vaarannu. Edellä mainitut omavalvontaan liittyvät analyysit voidaan tehdä myös muussa laboratoriossa ja pykälä sisältää säännökset hyväksytyille laboratorioille asetettavista vaatimuksista. Muu laboratorio on hyväksyttävä, jos se on pätevä tekemään edellä mainitut analyysit joko EU:n lainsäädännön mukaan tai jos EU:n lainsäädäntöä ei ole, kansainvälisesti hyväksytyillä standardimenetelmillä tai näidenkin puuttuessa muilla voimassa olevilla yhtä pätevillä validoiduilla menetelmillä, jotka on tarkoitettu lannoitevalmisteen analysointiin ja näytteenottoon. Laboratoriot, jotka saavat tehdä omavalvontaan liittyviä analyysieja, hyväksyy Suomessa Elintarviketurvallisuusvirasto.

Lannoiteasetuksen mukaan EU:n jäsenvaltion hyväksymän laboratorion on oltava lannoiteasetuksen liitteen V B jaksossa tarkoitettujen standardien mukainen. Itse lannoiteasetus sisältää säännökset EY-lannoitteiden virallisessa valvonnassa käytettävistä akkreditoituista näytteenotto- ja analyysimenetelmistä. EY-lannoitteiden vaatimustenmukaisuuden arviointi tulee lannoiteasetuksen mu-

kaan tehdä vain hyväksytyssä laboratorioissa, joka käyttää lannoiteasetuksen liitteissä olevia analyysimenetelmiä. Sivutuoteasetuksen mukaisena eläinperäisten lannoitevalmisteiden valvontaan ja laitosten omavalvontaan liittyvien analyysien, kuten salmonella ja enterobakteerit, virallisenä hyväksyttynä laboratoriona toimisi Elintarviketurvallisuusviraston laboratorio. Myös muu laboratorio on hyväksyttävä, jos se täyttää testaus- ja kalibrointilaboratorioiden pätevyyden yleiset vaatimukset (EN ISO/IEC 17025) sekä käyttää lannoiteasetuksen liitteessä olevia näytteenotto- ja analyysimenetelmiä tai sivutuoteasetuksen kansainvälisiä standardimenetelmiä (CEN) tai niiden puuttuessa yhtä päteviä validoituja menetelmiä, jotka on tarkoitettu lannoitevalmisteiden analysointiin ja näytteenottoon.

Tavoitteena on antaa laboratorioiden hyväksynnät toistaiseksi voimassa olevina, mutta pykälän 2 momentin mukaan ne voitaisiin antaa myös tarvittaessa määräaikaisena. Laitoshyväksynnän tapaan laboratoriot olisi velvoitettu ilmoittamaan Elintarviketurvallisuusvirastolle toiminnassaan tapahtuvista sellaisista muutoksista, joilla voisi olla vaikutusta laboratorion hyväksynnän edellytyksiin. Tällainen muutos olisi esimerkiksi laboratorion akkreditoinnin peruuttaminen. Lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto voi asettaa hyväksytyille laboratorioille niiden toimintaa koskevia erityisvaatimuksia kuten esimerkiksi laboratorion ja sen käyttämien analyysimenetelmien akkreditointivaatimus, rajoituksia ja muita ehtoja, jos analysoinnin kohteena olevista lannoitevalmisteista tai niiden raaka-aineista aiheutuisi vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle.

Pykälän 3 momentin mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto pitäisi julkiseen käyttöön tarkoitettua luetteloa hyväksytyistä laboratorioista tämän lain sekä lannoiteasetuksen ja sivutuoteasetuksen nojalla. Luetteloon merkittäisiin hyväksytyin laboratorion yhteystiedot ja pätevyysalue.

Lannoiteasetuksella määrätään sekä yksi että moniravinteisten ammoniumnitraattilannoitteiden räjähtämättömyyskokeen vaatimusten täyttämistä, jotta tällaisten lämpö- ja räjähdysherkkien EY-lannoitteiden vapaa kauppa yhteisön alueella on sallittua sekä

samalla taataan niiden vaarattomuus ihmisten turvallisuuden ja terveyden sekä työsuojelun kannalta. Lannoiteasetuksen mukaan yli 28 painoprosenttia tyypeä sisältävän lannoitteen merkitseminen "EY-LANNOITE" -merkinällä edellyttää, että se täyttää lannoiteasetuksen luvun IV ja sen liitteessä III tarkoitettua räjähtämättömyyskokeen vaatimukset. EU:n jäsenvaltiot voivat kuitenkin väliaikaisesti rajoittaa tällaisten EY-lannoitteiden markkinoille saattamista ihmisten turvallisuuden liittyvistä syistä ja muutoinkin poikkeustapauksissa. EU:n jäsenvaltiot voivat tarvittaessa edellyttää tällaisille EY-lannoitteille tehtäväksi lisätarkastuksia, joilla tarkoitetaan EY-lannoitteille suoritettavia uusia räjähtämättömyyskokeita. Lannoitevalmisteiden räjähtämättömyyskokeita voi Suomessa pykälän 4 momentin mukaan suorittaa vain Turvatekniikan keskuksen hyväksymissä laboratorioissa, siten kuin kemikaalilaissa (744/1989) säädetään.

5 luku. Valvonta

20 §. Valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvonnan järjestämisen yleisistä periaatteista, kuten tasapuolisuudesta, säännöllisyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta sekä valvonnan toteuttamistavoista ja vaiheista. Tarkemmat säännökset lannoitevalmistevalvonnan järjestämisestä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Säännöksillä pyritään tukemaan lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen sekä ehdotetun lain mukaista valvonnan asianmukaista järjestämistä ja varmistamaan valvonnan oikeudenmukainen ja oikeasuhteinen kohdistaminen.

21 §. Ennakoilmoitusten tekeminen. Pykälän 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin säätää mitä tietoja sekä milloin ja miten toiminnanharjoittajan on ilmoitettava ennakkoon muusta EU:n jäsenvaltioista Suomeen tuotavasta lannoitevalmisteesta ja raaka-aineesta, jotta se voitaisiin tarvittaessa tarkastaa kuljetuksen aikana tai määräpaikassa. Samoin ehdotetaan säädettäväksi EU:n ulkopuolisista valtioista maahantuotavista lannoitevalmisteista ja niiden raaka-aineista. Käytännössä etukäteen ilmoittamista vaadittaisiin toiminnanharjoittajalta esimerkiksi silloin, kun kyse on eläin-

ten sivutuotteiden, mahdollisia kasvituhoojia sisältävien kasviperäisten lannoitevalmisteiden tai niiden raaka-aineiden taikka räjähdystai palovaarallisten lannoitevalmisteiden kuljetuksista toisista EU:n jäsenvaltioista. Ilmoitusmenettely on tarpeen myös siksi, että sisämarkkinoilla tulee liikkumaan sekä EY-lannoitteita että EU:n jäsenvaltioiden kansallisia lannoitevalmisteita. Suomella on kadmiumin osalta oikeus pitää voimassa kansallinen lainsäädäntö, joka koskee kadmiumin enimmäismäärän rajoittamista. Suomeen tuotavia lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita valvottaisiin pääsääntöisesti eräkohtaisilla tarkastuksilla, jotka perustuvat riskinarvioon ja aina, jos syytä perustellusti epäillä niistä aiheutuvan vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle tai turvallisuudelle tai kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Riskituotteisiin voitaisiin lukea myös suoraan satamasta tilalle toimitetut lannoitevalmisteet, jotka on tilattu verkkokaupan kautta toisesta EU:n jäsenvaltiosta.

Pykälän 2 momentin mukaan tuotava erä voitaisiin valvontaviranomaisen määräyksestä säilyttää tullin valvonnassa, kunnes riittävä selvitys on saatu siitä, että lannoiteasetuksessa, sivutuoteasetuksessa ja ehdotetussa laissa asetetut vaatimukset täyttyvät. Säännöksellä halutaan varmistaa, etteivät Suomessa markkinoille saatettavat lannoitevalmisteet ole vaaraksi ihmisten ja eläinten terveydelle tai turvallisuudelle tai kasvien terveydelle taikka ympäristölle.

22 §. Hyväksytyt tullitoimi- ja rajanylityspaikat. Pykälässä ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin tarvittaessa säätää sallituista tullitoimipaikoista ja rajanylityspaikoista, joiden kautta lannoitevalmisteiden ja sen raaka-aineiden maahantuonti on sallittu. Näistä tullitoimipaikoista ja rajanylityspaikoista on sovittava yhteistyössä tullilaitoksen kanssa.

23 §. Valvontasuunnitelma. Pykälän mukaisesti Elintarviketurvallisuusviraston on laadittava vuosittain valvontasuunnitelma, jonka avulla tarkennettaisiin vuosittain mihin valvontaviranomaiset kohdentavat valvonnan, eli mitä olisi tarkistettava sekä mistä olisi otettava näytteitä. Valvontasuunnitelmassa määriteltäisiin siis tarkemmin suoritettavat tarkastukset, valvontakohdetyypit ja niiden tarkastustiheydet. Valvontasuunnitelma voi

sisältää tarpeen mukaan myös muita valvonnan kannalta merkittäviä osa-alueita, kuten viestinnän ja tiedotuksen. Valvontasuunnitelman ensisijaisena tavoitteena on ohjata lannoitevalmistevalvontaa ja edistää valvonnan pitkäjänteisyyttä sekä suunnitelmallisuutta.

Valvontasuunnitelmaan sisällytettävien tarkastusten ei välttämättä tarvitse aina kattaa koko maata, vaan ne voidaan tarvittaessa kohdistaa vain osaan maata. Toisaalta tarkastukset tulee määrittää siten, että niistä tiedetään, mitä toimenpiteitä ne käytännössä sisältävät, esimerkiksi näytteenoton ja näytteiden tutkimisen osalta. Valvontakohdetyypien riskiluokituksen perusteella tulisi suunnitelmasta käydä ilmi valvontakohdetyypien tarkastustiheydet. Jos tietyn valvontakohdetyypin toiminnan valvonta ei edellytä säännöllisiä tarkastuksia, ei myöskään tarkastustiheyttä tarvitsisi määrittää. Ehdotetun pykälän mukaan valvontasuunnitelmassa tulee esittää myös sen arvioinnin perusteet, esimerkiksi valvontakohdetyyppeihin kohdistuneiden tarkastusten määrän sekä tarkastusten kattavuuden perusteella.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmat säännökset valvontasuunnitelmaan sisältyvien tarkastusten määrittelystä, valvontakohteitten tarkastustiheyden arvioinnista sekä näytteenotosta ja valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnista.

24 §. Tarkastusoikeus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisten sekä valtuutettujen tarkastajien tarkastusoikeudesta lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja ehdotetun lain mukaisia tarkastuksia ja näytteenottoa tehtäessä. Tarkastusoikeus koskisi kaikkien lannoitevalmisteiden ja tarvittaessa niiden raaka-aineiden valmistusta ja teknistä käsittelyä markkinoille saattamista varten, markkinoille saattamista mukaan lukien kuljetus ja varastointi, maahantuontia, maasta vientiä, käyttöä sekä näihin liittyvää käsittelyä ja säilytystä. Tarkastuksen suorittajalla olisi oikeus valvontaa varten tarkastaa lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita, valmistus- ja pakkaustiloja, varastointi- ja myyntipaikkoja, kuljetusvälineitä, varastotiloja, toiminnanharjoittajan kirjanpitoa ja omavalvontaa sekä 12 §:ssä säädettäväksi ehdotettua tiedostoa. Lisäksi viranomaisten

ja valtuutettujen tarkastajien tulisi voida ottaa maksutta tarpeellisia näytteitä valvontaa varten. Tarkastusoikeutta ehdotetaan voimassa olevaan lakiin verrattuna selvennettäväksi ja rajattavaksi perustuslain tasolla voimassa olevan kotirauhan suojan osalta. Ehdotetun lain mukaan tarkastuksen voisi kotirauhan piirissä tehdä vain viranomaisen ja tarkastus saataisiin toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen ehdotetussa laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn ja tarkastus on välttämätön rikoksen selvittämiseksi.

25 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälä sisältäisi säännökset lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja ehdotetun lain mukaisten tarkastusten ja valvonnan edellyttämästä valvontaviranomaisen ja valtuutettujen tarkastajien tiedonsaantioikeudesta toiminnanharjoittajalta. Oikeus olisi rajattu valvontaa varten tarpeellisiin tietoihin ja asiakirjoihin, jotka toiminnanharjoittajan olisi pyydettyä annettava valvontaviranomaisille ja valtuutetuille tarkastajille. Tiedonsaantioikeus ulottuisi myös salassa pidettäviin tietoihin.

26 §. Euroopan yhteisön tarkastajat. EU:n lainsäädännön mukaan EY:n tarkastajat voivat tehdä tarkastuksia ja auditointeja EU:n jäsenvaltioissa. Jäsenvaltion viranomaisen on toimittava yhteistyössä EY:n tarkastajien kanssa. Pykälässä ehdotetaan, että EY:n tarkastajilla olisi samat 24 ja 25 §:n antamat tarkastus- ja tiedonsaantioikeudet kuin Suomen viranomaisillakin.

27 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen. Pykälän sisältö vastaisi pääosin voimassa olevaa lakia. Pykälää ehdotetaan tarkennettavaksi täsmentämällä, että tiedot voitaisiin antaa vain sellaisten rikosten selvittämiseksi, joiden selvittämiseksi saadaan pakokeinolain (450/1987) 5 luvun 1 §:n mukaan toimittaa kotietsintä. Lisäksi ehdotetaan, että salassa pidettäviä tietoja voitaisiin luovuttaa tämän lain 17 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille ja 18 §:n 1 momentissa tarkoitetuille tarkastajille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten sekä EU:n lainsäädännön ja muun Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen edellyttämille ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille silloin kuin kyseinen sopimus niin edellyttää.

28 §. Virka-apu. Pykälässä ehdotetaan, että valvontaviranomainen voisi tarvittaessa saada virka-apua poliisi- ja pelastusviranomaisilta lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja ehdotetun lain ja niiden nojalla annettavien säännösten ja määräysten mukaisten tehtävien suorittamiseksi. Virka-apua tulisi lisäksi voida saada myös rajavartiolaitokselta, jotta virka-apua olisi saatavissa jokaisella rajanylityspaikalla.

29 §. Valvontarekisteri. Perustuslain 10 §:n 1 momenttiin sisältyvien henkilötietojen suojaa koskevien vaatimusten huomioon ottamiseksi ehdotetaan pykälään otettavaksi rekisterin tietosisältöä ja tietojen säilytysaikaa koskevat säännökset, joista tulee säätää lain tasolla. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että Elintarviketurvallisuusvirasto pitää valvontaa varten valtakunnallista valvontarekisteriä. Valvontarekisterin perustiedot Elintarviketurvallisuusvirasto saa toiminnanharjoittajien ilmoitusvelvollisuuden ja laitoshyväksynnän kautta.

Pykälän 1 momentissa luetellaan ne tiedot, jotka valvontarekisteriin merkittäisiin. Valvontarekisteriä voidaan pitää henkilörekisterinä.

Tiedot ehdotetaan pykälän 2 momentissa poistettavaksi valvontarekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun toiminnanharjoittaja on lopettanut toimintansa. Tietoja on syytä säilyttää valvontarekisterissä kolme vuotta toiminnan lopettamisen jälkeen, sillä on mahdollista, että toiminnasta aiheutuneet yleiset turvallisuuteen ja ihmisten, eläinten ja kasvien terveyteen ja ympäristöön vaikuttavat seikat käyvät ilmi vasta useamman vuoden kuluttua. Tietojen säilyttämisellä mahdollistettaisiin toiminnanharjoittajan jäljittäminen vielä toiminnan lopettamisen jälkeenkin.

Pykälän 3 momentin mukaan henkilötietojen keräämiseen, käsittelyyn ja tallentamiseen sekä valvontarekisteriin tallennettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovelletaan muutoin, mitä on henkilötietolaissa (532/1999) sekä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) on säädetty.

30 §. Tiedonantovelvollisuus. Pykälässä ehdotetaan tiedotusvelvollisuutta lannoitevalmisteen tai sen raaka-aineen mahdollisesti ihmisten ja eläinten terveydelle tai turvalli-

suudelle tai kasvien terveydelle tai ympäristölle vaaraa aiheuttavasta tekijästä, josta valvontaviranomaisen tulisi välittömästi ilmoittaa myös toimivaltaiselle ympäristö-, elintarvike-, eläinlääkintä-, terveydensuojelu-, pelastus- tai poliisiviranomaisille vaaran luonteen mukaan.

31 §. Valvonnan tulosten julkaiseminen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös valvonnan tulosten julkaisemisesta. Edellä 27 §:ssä tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja ei kuitenkaan saisi julkaista. Tulosten julkaiseminen lisää toiminnan avoimuutta ja tehostaa valvontaa. Julkaistavat tulokset ovat yleensä tilastotyyppisiä tietoja esimerkiksi valvonnan piirissä olevista toiminnanharjoittajista, lannoitevalmisteista, lannoitevalmisteiden näytemääristä, kielletyistä valmistus- ja tuontieristä sekä analyysituloksista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa yksityiskohtaisemmat säännökset tulosten julkaisemisesta.

6 luku. **Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset**

32 §. Määräys. Jos toiminnanharjoittaja ei noudata lannoiteasetusta, sivutuoteasetusta tai lannoitevalmistelakia tai niiden nojalla annettuja säännöksiä, Elintarviketurvallisuuksivirasto voisi määrätä toiminnanharjoittajan täyttämään velvollisuutensa määräajassa. Määräys voitaisiin antaa vain niissä tapauksissa, joissa toiminnanharjoittajan toiminta ei vaadi 33 §:n mukaisen kiellon antamista. Määräys tulisi annettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa pakkausmerkinnät puuttuvat tai toiminnanharjoittaja laiminlyö ilmoitusvelvollisuuden tai tiedostojen ylläpitämisen.

33 §. Kielto. Pykälässä ehdotetaan, että Elintarviketurvallisuuksivirasto voi antaa kiellon, joka koskee lannoitevalmisteen tai sen raaka-aineen valmistusta, teknistä käsittelyä, markkinoille saattamista, käyttöä, kuljetusta, varastointia, maahantuontia tai maastavientiä tai jos lannoitevalmiste tai sen raaka-aine ei täytä laissa tai sen nojalla taikka EU:n lainsäädännössä, kuten lannoiteasetuksessa ja sivutuoteasetuksessa asetettuja vaatimuksia taikka räjähdys- tai palovaarallisten lannoitevalmisteiden tai runsastyyppisten ammoniumnitraattilannoitteiden erityisvaatimuksia ei ole ennen niiden markkinoille asettamista

noudatettu. Kielto annettaisiin, jos tuotteessa on sellainen vika, josta voi aiheutua vakavaa terveys-, turvallisuus- tai ympäristöhaittaa tai kyse on toistuvasta tai tahallisesta laatuvirheestä. Suomessa esimerkiksi peltokäyttöön tulevat lannoitteet, joissa kadmiumin määrä ylittää sallitun kansallisesti säädetyn kadmiumin määrän, tulee asettaa kielloon, joka koskee valmistusta ja markkinoille saattamista.

Kielto ehdotetaan 2 momentissa annettavaksi pysyvänä. Kielto tulisi kuitenkin viipymättä peruuttaa, jos kiellon perustana ollut puutteellisuus on poistettu tai puutteellisuudella ei enää ole merkitystä kiellon määräämisen kannalta. Ehdotetun kiellon tarkoituksena on, että toiminnanharjoittaja ei saa harjoittaa kiellon kohteena olevaa toimintaa ennen kuin puute korjataan.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että myös muulla 17 §:n mukaisella valvontaviranomaisella on oikeus väliaikaisen kiellon asettamiseen silloin, kun asia ei siedä viivytyksiä. Väliaikainen kiello on saatettava viipymättä Elintarviketurvallisuuksiviraston ratkaistavaksi. Kielto raukeaa, jos Elintarviketurvallisuuksivirasto ei ole tehnyt päätöstä viikon kuluessa kiellon antamisesta.

Jos kyse on EY-lannoitteita koskevasta kiellosta, on siitä ilmoitettava välittömästi myös maa- ja metsätalousministeriöön, jonka tulee ryhtyä lannoiteasetuksen mukaisiin toimenpiteisiin.

34 §. Hyväksynnän peruuttaminen. Pykälän mukaan valvontaviranomaisen tulisi peruuttaa 14 §:ssä tarkoitettua hyväksynnän saaneen laitoksen hyväksyntä tai 19 §:ssä tarkoitettua hyväksynnän saaneen laboratorion hyväksyntä, jos hyväksytty laitos tai laboratorio lopettaa hyväksymisen kohteena olevan toiminnan. Samoin menetellään, jos toiminnassa ilmenee hyväksymisen kannalta vakavia puutteita tai poikkeamia ja jos näitä puutteita tai poikkeamia ei Elintarviketurvallisuuksiviraston asettaman kohtuullisen määräajan kuluessa saada korjatuksi. Laitoksen tai laboratorion hyväksyntä voidaan peruuttaa välittömästi, jos toiminnasta aiheutuu välitöntä ja kohtuutonta vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle tai turvallisuudelle tai kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Kohtuuton vaara on esimerkiksi jokin vakava tautitilanne kuten suu- ja sorkkatauti, johon kiello tai muu rajoitus ei riitä. Tällöin Elintarviketur-

vallisuusvirasto voi peruuttaa hyväksynnän välittömästi. Laitoksen tai laboratorion hyväksynnän välitöntä peruuttamista tulisi käyttää vain äärimmäisessä tapauksessa.

35 §. Hävittämis- ja maastavientimääräys. Jos lannoitevalmisteelle tai sen raaka-aineelle on asetettu 33 §:ssä tarkoitettu kieltö, tulisi toiminnanharjoittajan käsitellä se Elintarviketurvallisuusviraston määräämällä tavalla, palauttaa lannoitevalmiste tai sen raaka-aine lähettäjämaahan taikka hävittää lannoitevalmiste tai sen raaka-aine Elintarviketurvallisuusviraston määräämällä tavalla. Mikäli kyse on erästä, jolle on haettu jätteensiirtoasetuksen mukainen lupa, on Elintarviketurvallisuusviraston toimittava yhteistyössä SYKE:n kanssa. Tämä on tarpeen sen vuoksi, että jätteensiirtoasetus säätelee tarkoin tilanteita, joissa jo hyväksytyä jätteensiirtoa ei voida toteuttaa suunnitellulla tavalla. Lannoitevalmisteen tai sen raaka-aineen hävittämisessä tulee Elintarviketurvallisuusviraston myös muussa tapauksessa toimia yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa. Toiminnanharjoittaja vastaa hävittämis- tai maastavientimääräyksestä aiheutuneista kustannuksista. Hävittämis- tai maastavientimääräystä koskevaan päätökseen tulisi lisäksi voida liittää määräyksiä sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

36 §. Uhkasakko ja teettäminen. Pykälässä ehdotettava säännös sisältyy voimassa olevan lakiin. Uhkasakko ja teettäminen on laajennettu ehdotuksessa täytäntöönpanon tehostamiseksi koskemaan 32 §:ssä tarkoitettua määräystä, 33 §:ssä tarkoitettua kieltoa tai 35 §:ssä tarkoitettua hävittämistä tai maastavientiiä koskevaa menettelyä. Uhkasakkoa ja teettämistä koskevan päätöksen voi tehdä Elintarviketurvallisuusvirasto ja teettämistä koskevan päätöksen myös työvoima- ja elinkeinokeskus. Ehdotuksen mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto voisi asettaa uhkasakon tai uhan, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus uhkasakkolakiin (1113/1990), jossa on annettu yleiset säännökset hallinnollisesta uhkasakosta, teettämisuudesta ja teettämisestä. Uhkasakkolain 10 §:n mukaan uhkasakko voidaan tuomita maksettavaksi, jos kieltoa tai päätöstä ei ole noudatettu ja jos noudattamatta jättämiseen ei ole pätevää syy-

tä. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi uhkasakon asettanut viranomaisena. Teettäen suoritettujen hävittämisen kustannukset maksetaan valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin on säädetty.

37 §. Rangaistussäännös. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lueteltaviksi ne ehdotettavan lain vastaiset teot, joista voi seurata rikosoikeudellinen rangaistusvastuu ja joista voidaan lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen tai ehdotettavan lain mukaisesti tuomita lannoitevalmisterikkomuksesta sakko, mikäli rikkomus ei ole jonkin muun lainsäädännön mukaan ankarammin tuomittava. Säännökset vastaavat voimassa olevan lain 21 §:ää. Rangaistussäännöstä on kuitenkin eräiltä osin uudistettu sekä sanamuodoltaan selkeytetty. Tekijänä rikkomuksessa voisi olla toiminnanharjoittaja tai lannoitevalmisteen käyttäjä ja tunnistusmerkistön mukainen teko voitaisiin tehdä joko tahallisesti tai huolimattomuudella. Teon huolimattomuusarvioinnissa tulisi ottaa huomioon erityisesti arvioitavana olevan toiminnan laatu. Esimerkiksi lannoitevalmisteen valmistajalta tai markkinoille saattajalta edellytetään huomattavasti suurempaa huolellisuutta kuin lannoitevalmisteen käyttäjältä, koska ensiksi mainittujen mahdollisesti aiheuttama vahinko koskisi suurempaa käyttäjäkuntaa.

Uutena kohtana 1 momenttiin lisättäisiin ehdotettavan lain 14 §:ssä tarkoitettujen laitoshyväksynnän laiminlyönti. Tässä olisi esimerkiksi kyse siitä, että laitos toimisi ja toimittaisi esimerkiksi eläimistä saatavia tai puhdistamolietteestä valmistettuja lannoitevalmisteita maatalouteen tai maisemointiin ilman, että laitoksella olisi ollut asianmukainen hyväksyntä. Uutena kohtana 1 momenttiin lisättäisiin myös ehdotettavan lain 32 §:n mukaisen määräyksen rikkominen, jolloin toiminnanharjoittaja ei ole noudattanut valvontaviranomaisen antamaa yksityiskohtaista määräystä täyttää lannoitevalmistelaita tai sen nojalla annettu velvoite määräaikaan mennessä. Ehdotettavan lain 33 §:n nojalla annetun kiellon rikkominen sekä ehdotettavan lain 9 §:n ja sen nojalla annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa säädetyn käytön tilapäisen rajoittamisen laiminlyönti ehdotetaan myös säädettäväksi rangaistavaksi.

Näillä säädöksillä pyritään rajoittamaan lannoitevalmisteen tai sen raaka-aineen käytöstä ihmisten ja eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle aiheutuvaa merkittävää vaaraa, kuten esimerkiksi sallitut kadmiumrajat ylittävien tuhkien käyttö pellolla. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös ehdotetun lain 35 §:ssä tarkoitetun hävittämisen ja maastavientimääräyksen rikkominen. On tärkeää varmistaa, että lannoitevalmistetta tai sen raaka-ainetta ei voida esimerkiksi käsitellä uudelleen tai hävittää vastoin valvontaviranomaisen päätöstä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan lakiin otettavaksi edelleen säännös lainsäädännön rikkomista koskevan tutkintapyynnön tekemisestä. Ehdotuksen mukaan ilmoituksen rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan tekisi Elintarviketurvallisuusvirasto. Ilmoituksen voisi jättää tekemättä, jos rikkomus kokonaisuutena on olosuhteisiin nähden ilmeisen vähäinen. Tällöin Elintarviketurvallisuusvirasto voisi antaa rikkomuksesta vain kirjallisen huomautuksen ja samalla kehottaa rikkomuksen tekijää korjaamaan havaitut virheellisuudet. Näissä tapauksissa on toiminnanharjoittajan käytännössä todettu syyllistyneen momentin 1 mukaiseen lannoitevalmistelain rikkomiseen, joka kuitenkin seuraamusluonteisesti vähäisenä jätetään ilmoittamatta syyttäjäviranomaisille. Kirjallisen huomautuksen tarkoituksena on lisätä valvontaviranomaisen keinoja lainsäädännön noudattamisen valvomiseksi.

Menettämisseuraamusten osalta tulisi lannoitevalmistelain rikkomuksen tuottaman taloudellisen hyödyn ja rikoksen tekemiseen käytetyn esineen tai muun omaisuuden tuomitsemisesta noudattaa mitä rikoslain (39/1889) 10 luvussa säädetään.

7 luku. Erinäiset säännökset

38 §. Perittävät maksut. Tämän lain mukaisista toimenpiteistä määrätään maksut siten kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin valtion maksuperustelain nojalla maksullisiksi tulevista suoritteista, kuten tyyppinimen, laitosten ja laboratorioden hyväksynnät. Viranomaisten suorittama ehdotetun lain mukainen valvonnan

suunnittelu, sen soveltamista ja noudattamista koskeva neuvonta ja markkinavalvonta jäisivät maksuperustelain nojalla valtion vastattaviksi.

Valvontasuunnitelmasta käyvät tarkemmin ilmi viranomaisvalvontaan liittyvät valvontakohteet, tarkastukset ja tarkastustiheydet. Valvonnan järjestämisen yleisten periaatteiden mukaisesti valvonnan tulee olla tasapuolisista ja säännöllistä. Lisäksi valvontatoimenpiteiden tulee olla tarkoituksenmukaisia ja ne on sopivalla tavalla kohdistettava lannoitevalmisteen ja sen raaka-aineiden valmistuksen, markkinoille saattamisen, markkinoinnin, kuljetuksen, varastoinnin, käytön ja käsittelyn eri vaiheisiin. Yksittäisen valvontakohteen osalta maksu pohjautuu pääsääntöisesti kohteen riskinarviointiin, jossa otetaan huomioon ensisijaisesti kohteessa harjoitettavan toiminnan luonne ja laajuus. Toisaalta tavoitteena on, että toimiva omavalvonta parantaisi osaltaan toiminnanharjoittajan riskiluokitusta ja vähentäisi maksullisten viranomaisvalvonnan tarvetta.

39 §. Palkkiot ja kustannusten korvaukset. Pykälässä ehdotettu säännös valtuutetuille tarkastajille suoritettavista palkkioista ja kustannusten korvauksista sisältyy voimassa olevan lannoitelain 18 §:n 2 momenttiin. Palkkiot ja kustannusten korvaukset maksaisi Elintarviketurvallisuusvirasto sille valtion talousarviossa tätä varten osoitetuista varoista. Palkkioiden ja kustannusten korvauksessa on kyse Elintarviketurvallisuusviraston valtuuttamien tarkastajien oikeudesta palkkioon tekemästään työstä ja heille tästä työstä aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta.

40 §. Muutoksenhaku. Lain muutoksenhakuprosessia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaikkien lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja ehdotetun lain nojalla annettuihin valvontaviranomaisten päätöksiin haettaisiin muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta, joka on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva riippumaton hallintotuomioistuintyyppinen viranomaislain ja jonka päätöksistä saa hakea edelleen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Valituslautakunnasta säädetään maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetussa laissa (1203/1992). Voimassa olevassa lain 22 §:n 1 momentissa valitustie on jaettu niin, että KTTK:n päätöksistä valite-

taan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mutta kustannusten ja vahinkojen korvaamista koskevista maaseutuelinkeinopiirien (nykyisten työvoima- ja elinkeinokeskusten) päätöksistä valitetaan maaseutuelinkeinolauslautakuntaan (nykyinen maaseutuelinkeinon valituslautakunta). Hallintolainkäyttölainsäädännön uudistus huomioon ottaen tämä kah-tiajako ei enää ole perusteltu.

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 7 §:n mukaan pääsääntönä on, että valtioneuvoston alaisen viranomaisen päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen. Myös oikeusministeriö on maa- ja metsätalousministeriölle antamassa lausunnossa (75/43/2000 OM) korostanut tarvetta maataloudellista tarkastustoimintaa koskeviin lakeihin sisältyvien muutok-senhakujärjestelmien kehittämiseen vastaa-maan sekä sisällöllisesti että organisatorisesti mahdollisimman pitkälle hallintolainkäyttö-lain mukaista järjestelmää. Esityksessä maa-seutuelinkeinon valituslautakuntaa on kuit-tenkin tässä tapauksessa pidetty hallinto-oikeutta tarkoituksenmukaisempaan valitus-tienä ottaen huomioon sen, että hallintolain-käyttö maataloushallinnon alalla edellyttää laajan kansallisen maatalouslainsäädännön tuntemuksen ohella myös EU:n asianomaisen lainsäädännön tuntemusta. Ehdotetun lain mukaisille päätöksille on lisäksi usein luon-teenomaista kiireellisyys eli jos valitusta ei käsitellä nopeasti, ei valituksen tekemisellä ole valittajan kannalta merkitystä. Lisäksi on otettava huomioon, että maaseutuelinkeino-jen valituslautakunnalla on tällä hetkellä kes-keinen asema maaseutuelinkeinon muutok-senhakujärjestelmässä, sillä esimerkiksi kas-vinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003), hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002), taimiaineistolain (1205/1994) ja siemenkauppain (728/2000) nojalla tehtävistä päätöksistä valitetaan maa-seutuelinkeinon valituslautakuntaan.

Valitusten käsittelyyn liittyvän lausunto-menettelyn nopeuttamiseksi pykälän 1 mo-mentissa ehdotetaan lisäksi, että valituskir-jelmä voitaisiin toimittaa myös päätöksen tehneelle viranomaiselle, toisin sanoen Elin-tarviketurvallisuusvirastolle tai asianomaisel-le työvoima- ja elinkeinokeskukselle, jonka olisi viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausunton-sa valituksesta valituslautakunnalle. Väliai-

kaista kieltoa koskevaan päätökseen, joka on annettu 33 §:n 3 momentin mukaisesti, ei toiminnanharjoittaja saa erikseen hakea muu-tosta valittamalla.

41 §. Täytäntöönpano. Valvontaviranomai-sen päätös voitaisiin ehdotetun pykälän mu-kaan määrätä täytäntöön pantavaksi ennen kuin se on saanut lainvoiman. Tämä on tar-peen lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja ehdotetun lain mukaisten toimenpiteiden usein kiireellisen luonteen vuoksi.

Kieltopäätökset ovat käytännössä valvon-taviranomaisen pakkokeinoina tehokkaita vain, jos ne voidaan panna heti täytäntöön. Tämän vuoksi annettua kieltopäätöstä olisi noudatettava siitä huolimatta, että siitä olisi valitettu. Toiminnanharjoittajan aseman tur-vaamiseksi muutoksenhakuviranomainen voisi muutoksenhakua käsitellessään kieltää tai keskeyttää täytäntöönpanon.

42 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja nykyisen lannoitelain kumoamisesta. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2006 saman-aikaisesti Elintarviketurvallisuusvirastoa koskevan uuden lain kanssa. Voimassa ole-van lannoitelain nojalla annetut maa- ja met-sätalousministeriön päätökset ja asetukset jäisivät kuitenkin edelleen voimaan, kunnes ehdotetun lain nojalla annettavat maa- ja metsätalousministeriön asetukset on annettu, edellyttäen, että ne eivät olisi ristiriidassa eh-dotetun lain kanssa.

43 §. Siirtymäsäännös. Pykälässä säädettäisiin, että voimassaolevan lannoitelain nojalla annetut yksittäisiä toiminnanharjoittajia kos-kevat päätökset ja määräykset olisivat voi-massa niissä määrätyn ajan.

Ilmoitusvelvollisen toiminnanharjoittajan on siirtymäsäännöksen mukaan tehtävä laissa tarkoitettu ilmoitus toiminnastaan Elintarvi-keturvallisuusvirastolle kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Jos laitokselle on Elintarviketurvallisuusvirasto ennen tä-män lain voimaan tuloa myöntänyt sivu-tuoteasetuksen mukaisen ja tämän lain 14 §:ssä tarkoitetun hyväksynnän, se pysyy voimassa ilman tässä laissa tarkoitettua hy-väksynnän uusimista. Muulle tämän lain 14 §:ssä tarkoitetulle toiminnalle laitoksilla kuten esimerkiksi jätevedenpuhdistamoilla, joilla on ollut asianomaista toimintaa tämän lain voimaantullessa, on haettava Elintarvi-

keturvallisuusvirastolta tässä laissa tarkoitettua hyväksyntää. Hyväksyntää on haettava viimeistään kahdentoista kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2006.

Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voitaisiin ryhtyä jo ennen kuin se tulee voimaan.

3. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Ehdotetussa laissa asetettaisiin toiminnanharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa toiminnastaan sekä kuvaus toiminnan järjestämisestä ennen toiminnan aloittamista ja välittömästi toiminnassa tapahtuvista muutoksista sekä toiminnan lopettamisesta. Säännös vastaisi pääosiltaan voimassa olevan lain säännöksiä tarkennettuna. Valvonnan järjestämiseksi on välttämätöntä, että valvontaviranomainen saa tiedon valvottavien toiminnanharjoittajan olemassaolosta ja sijainnista. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin eivät enää kuuluisi ne toimijat, jotka harjoittavat yksinomaan tukku- ja vähittäiskauppaa tai varastoivat, kuljettavat tai käyttävät lannoitevalmisteita, ellei EU:n säädöksissä muuta edellytetä. Ehdotetussa pykälässä tarkoitulla toiminnanharjoittajien ilmoitusvelvollisuudella pyritään edistämään hyvälaatuisten, turvallisten ja kasvintuotantoon sopivien lannoitevalmisteiden tarjontaa, sellaiseksi soveltuvien sivutuotteiden hyötykäyttöä sekä riittävien tietojen antamista lannoitevalmisteista niiden ostajille ja käyttäjille. Tällaisia syitä voidaan pitää sellaisina tärkeinä yhteiskunnallisina intresseinä, joilla voidaan perustella elinkeinovapauden rajoittamista. Tämä rajoitus on myös välttämätön perustuslain 20 §:ssä tarkoitettujen perusoikeuksien turvaamiseksi. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ja tur-

valliseen ympäristöön. Näiden perusoikeuksien turvaamiseksi on välttämätöntä kontrolloida sellaisten lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden valmistusta markkinoille saattamista varten, markkinoille saattamista, välitystä, varastointia, käyttöä, maahantuontia ja maastavientiä. Lisäksi on huomioitava, että ilmoitusvelvollisuus perustuu myös Suomea sitoviin EU:n säädöksiin.

Ehdotetun lain 11 §:n 2 momentin mukaan edellytetään toiminnanharjoittajan varaavan toimivaltaiselle viranomaiselle tilaisuuden tarkastaa tuotantolaitos ennen toiminnan aloittamista. Lisäksi toiminnanharjoittajan on ilmoitettava valvontaviranomaiselle Elintarviketurvallisuusviraston antamien ohjeiden mukaisesti kerran vuodessa tiedot lannoitevalmisteistaan, niiden tyyppi- ja kauppanimistä ja määristä sekä valmistukseen käytetyistä raaka-aineista ja niiden alkuperästä, markkinoille saatetuista ja maahantuoduista lannoitevalmisteista sekä niiden määristä ja alkuperästä.

Perustuslain 80 §:n mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Tämän vuoksi lannoitevalmistelakiin ehdotetaan nostettavaksi kaikki sellaiset voimassa olevan lannoitelain nojalla annetut säännökset, jotka koskevat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita tai muuten perustuslain mukaan lain alaan kuuluvia asioita. Lannoiteasetuksesta sekä sivutuoteasetuksesta nostettuja säännöksiä sisältyy lain 5-18, 19-22, 25-27 ja 30 §:iin.

Lannoitevalmistelain 14 §:ssä säädettäisiin laitosten ja 19 §:ssä laboratorioiden hyväksynnästä. Hyväksyntä on verrattavissa toimilupaan. Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään todennut, ettei elinkeinovapautta saa rajoittaa ilman erittäin pätevää syytä. Tällaisena syynä voidaan pitää esimerkiksi henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojaamista tai muita tärkeitä yhteiskunnallisia intressejä. Rajoituksen tulee ilmetä lain tasolla koska kyse on perusoikeuden rajoittamisesta. Laitosten ja laboratorioiden hyväksymistä koskeva menettely perustuu perustuslain 80 §:n mukaisesti riittävän tark-

karajaisiin säännöksiin, joista käyvät ilmi toiminnanharjoittajalle kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Ehdotus ei ole ongelmallinen perustuslain 18 §:n 1 momentin osalta.

Ehdotetun lain 18 §:n mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto käyttäisi työvoima- ja elinkeinokeskusten lisäksi valvonnassa apunaan valvontatehtävään kirjallisesti valtuutettuihin tarkastajiin, jotka toimisivat virkavastuulla Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain, jos tehtävä annetaan lain nojalla, tehtävän antaminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Pykälässä ehdotettu toiminta on voimassaolevan lain mukaisesti edelleen tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, sillä valvontaviranomaisilla ei käytännössä ole resursseja hoitaa esimerkiksi kaikkia näytteenottotehtäviä itse. Tämä ei ole myöskään taloudellisesti järkevää, sillä usein valtuutettu tarkastaja toimii lähempänä tarkastettavaa kohdetta kuin valvontaviranomainen. Valtuutetut tarkastajat toimivat Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa ja heitä koskevat

amat rikosoikeudellista virkavastuuta koskevat säännökset kuin virkamiehiäkin. Valtuutettuihin tarkastajiin sovellettaisiin myös hallintomenettelylain (598/1982) 10 §:ssä säädettyjä esteellisyysäännöksiä ja 22 §:n säännöstä huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä. Valtuutetun tarkastajan on tarkastusta ja näytteenottoa suorittaessaan kiinnitettävä huomiota myös siihen, että toiminnanharjoittajan perusoikeus esittää näytteenottajalle omat näkemyksensä äidinkielellään suomeksi, ruotsiksi tai saameksi toteutuu. Näin ollen pykälässä on turvattu myös perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten asianmukainen toteutuminen.

Ehdotettu laki vastaisi perustuslain edellyttämää säädöstasoa eikä se sisältäisi perustuslain kannalta ongelmallisia perusoikeusrajoituksia. Maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa laissa täsmällisesti ja tarkkarajaisesti yksilöidyistä asioista asetuksia. Näistä lähtökohdista käsin on syytä katsoa, että esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotukset

1.

Lannoitevalmistelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on kasvintuotannon sekä elintarvikkeiden ja ympäristön laadun turvaamiseksi edistää hyvälaatuisten, turvallisten ja kasvintuotantoon sopivien lannoitevalmisteiden tarjontaa, sellaisiksi soveltuvien sivutuotteiden hyötykäyttöä sekä riittävien tietojen antamista lannoitevalmisteista niiden ostajille ja käyttäjille.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan lannoitevalmisteiden ja soveltuvin osin niiden raaka-aineiden valmistukseen markkinoille saattamista varten, markkinoille saattamiseen, käyttöön, kuljetamiseen, maahantuontiin sekä maastaviintiin. Tämä laki koskee soveltuvin osin myös lannoitevalmisteiden valmistusta omaan käyttöön.

Tätä lakia sovelletaan myös lannoitteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2003/2003 (*lannoiteasetus*) valvontaan ja muuhun sen edellyttämään täytäntöönpanoon.

Tätä lakia sovelletaan myös muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saa-

tavien sivutuotteiden terveys säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1774/2002 (*sivutuoteasetus*) valvontaan ja muuhun sen edellyttämään täytäntöönpanoon siltä osin kuin se koskee lannoitevalmisteita.

Tätä lakia ei sovelleta:

1) tutkimuslaitoksissa tehtäviin tieteellisiin tai tuotekehityksellisiin tarkoituksiin tehtäviin kokeisiin;

2) Suomen kautta tullaamatta kuljetettaviin lannoitevalmisteisiin;

3) sellaisiin biokaasu- ja kompostointilaitoksiin tai muihin vastaaviin laitoksiin, jotka käsittelevät orgaanisia materiaaleja ja joiden lopputuotteet eivät sovellu lannoitevalmisteksi tai sen raaka-aineeksi, vaan ne sijoitetaan ympäristölainsäädännön nojalla hyväksytyille kaatopaikalle tai poltetaan hyväksytyssä polttolaitoksessa; eikä

4) vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (719/1994) tarkoitettuun kuljetukseen.

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Lannoitevalmisteita, lannoitevalmisteiden raaka-aineita sekä sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettäviä kemikaaleja, niiden valmistusta, varastointia, pakkausta ja maahantuontia koskevista vaatimuksista säädetään sen lisäksi mitä tässä laissa säädetään kemikaalilaissa (744/1989).

Lannoitevalmisteiden raaka-aineita ja sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettäviä sivutuotteita, niiden käsittelyä, käyttöä ja hävittämistä koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi terveydensuojelulaissa (763/1994), ympäristönsuojelulaissa (86/2000), jätelaissa (1072/1993) ja maaineslaissa (555/1981) sekä Euroopan yhteisössä, Euroopan yhteisöön ja Euroopan yhteisöstä tapahtuvien jätteiden siirtojen valvonnasta ja tarkastamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 259/93. Kasvipärisiä lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa (702/2003). Eläimistä saatavia lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita koskevista vaatimuksista säädetään lisäksi eläintautilaissa (55/1980) ja maahantuontia koskevista vaatimuksista säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996).

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *lannoitevalmisteella* lannoitteita, kalkitusaineita, maanparannusaineita, kasvualustoja, mikrobivalmisteita sekä lannoitevalmisteena sellaisenaan käytettäviä sivutuotteita;
- 2) *lannoitteella* aineita ja valmisteita, jotka on tarkoitettu edistämään kasvien kasvua tai parantamaan sadon laatua ja joiden vaikutus perustuu kasvinravinteisiin taikka muihin kasveille, ihmisille tai eläimille hyödyllisiin aineisiin;
- 3) *EY-lannoitteella* sellaisia lannoitteita, jotka on lueteltu lannoiteasetuksen liitteissä, jotka täyttävät sanotussa asetuksessa edellytetyt vaatimukset sekä merkintä- ja pakkausmääräykset ja jotka on varustettu "EY-LANNOITE"-merkinnällä;
- 4) *kalkitusaineella* epäorgaanisia ja orgaanisia pääosin kalsiumia tai magnesiumia tai molempia alkuaineita sisältäviä aineita tai valmisteita, jotka esiintyvät yleensä oksideina, hydroksideina, karbonaateina tai silikaatteina ja jotka pääasiassa on tarkoitettu poistamaan maan happamuutta;

5) *maanparannusaineella* aineita, joita lisätään maahan sen fysikaalisten ominaisuuksien ylläpitämiseksi ja parantamiseksi tai lisäämään maan biologista toimintaa;

6) *kasvualustalla* kasvien kasvatukseen tarkoitettuja teknisesti käsiteltyjä kiinteitä tai nestemäisiä aineita, joihin on tai voi olla lisätty muita lannoitevalmisteita;

7) *mikrobivalmisteella* tuotteita, jotka sisältävät yhtä tai useampaa tunnettua mikrobikantaa, jolla on todettu olevan kasvilaji- tai kasviryhmäkohtainen kasvien kasvua tai ravinnonottoa parantava vaikutus;

8) *sellaisenaan lannoitevalmisteena käytettävällä sivutuotteella* lannoitevalmisteena käytettävää teollisuus-, poltto- tai tuotantolaitosten, biokaasu- tai kompostointilaitosten taikka muiden laitosten sekä jätevedenpuhdistamojen tai muun vastaavan toiminnan yhteydessä syntyviä tuotteita;

9) *haitallisella aineella, tuotteella ja eliöllä* sellaisia lannoitevalmisteissa tai niiden raaka-aineissa esiintyviä aineita, tuotteita tai eliöitä, jotka voivat aiheuttaa terveydellistä tai muuta haittaa tai vaaraa ihmisille, eläimille, kasveille, maaperälle taikka muulle ympäristölle;

10) *teknisellä käsittelyllä* kompostointia, mädätystä, seulontaa, jauhamista, jyrsimistä, kuumentamista, kuivaamista, rakeistamista, pakkaamista tai sekoittamista muiden aineiden kanssa ja muuta vastaavaa valmisteen tuoteistamiseksi tehtyä käsittelyä;

11) *markkinoille saattamisella* lannoitevalmisteiden hallussa pitämistä niiden myyntiä varten, mukaan lukien varastointi ja tarjoaminen, tai muuta kolmansille osapuolille joko ilmaiseksi tai korvausta vastaan tapahtuvaa siirtoa varten, sekä myyntiä ja muita siirtomuotoja;

12) *maahantuonnilla* tuontia muista kuin Euroopan unionin jäsenvaltioista;

13) *maastaviennillä* vientiä muihin kuin Euroopan unionin jäsenvaltioihin;

14) *toiminnanharjoittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ammatti-toimintaansa liittyen valmistaa, teknisesti käsittelee, saattaa markkinoille, kuljettaa, käyttää, tuo maahan tai vie maasta lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita;

15) *omavalvonnalla* toiminnanharjoittajan omaa valvontajärjestelmää, jonka tarkoituksena on varmistaa, että lannoitevalmiste ja

sen käsittely täyttää niille asetetut vaatimukset.

Mitä tässä laissa säädetään Euroopan yhteisöstä tai Euroopan unionin jäsenvaltioista koskee myös Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen edellyttämässä laajuudessa Euroopan talousaluetta ja sen jäsenvaltioita.

2 luku

Lannoitevalmisteita koskevat säännökset

5 §

Yleiset vaatimukset

Lannoitevalmisteiden on oltava tasalaatuisia, turvallisia ja käyttötarkoitukseensa sopivia ja niiden tulee täyttää lannoiteasetuksessa, sivutuoteasetuksessa ja tässä laissa sekä sen nojalla annetuissa säädöksissä asetetut vaatimukset. Lannoitevalmiste ei saa sisältää sellaisia määriä haitallisia aineita, tuotteita tai eliöitä, että sen käyttöohjeiden mukaisesta käytöstä voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Lannoitevalmisteiden raaka-aineiden tulee olla turvallisia ja sellaisia, että niistä valmistetut lannoitevalmisteet täyttävät niille asetetut laatuvaatimukset.

Toiminnanharjoittajalla on oltava asianmukaiset tilat, laitteet ja kalusto lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden valmistukseen, säilytykseen ja kuljetukseen. Toiminnanharjoittajan on noudatettava riittävää huolellisuutta ja varovaisuutta lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden käsittelyssä, käytössä, kuljetuksessa ja varastoinnissa terveys-, turvallisuus- ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi.

Yli 28 painoprosenttia ammoniumnitraattityyppiä sisältävien lannoitevalmisteiden tulee täyttää lannoiteasetuksen IV luvussa asetetut vaatimukset.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden laatu-, käsittely-, käyttö-, kuljetus- ja varastointivaatimuksista sekä räjähdys- ja palovaarallisia lannoitevalmisteita koskevista erityisvaatimuksista.

6 §

Lannoitevalmisteiden tyyppinimi

Vain sellaisia lannoitevalmisteita, joiden tyyppinimi kuuluu joko kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon tai EY-lannoitteiden osalta lannoiteasetuksen liitteenä julkaistavaan Euroopan yhteisön (EY) lannoitetyyppien luetteloon, saa tuoda maahan, saattaa markkinoille tai valmistaa markkinoille saattamista varten.

Kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon voidaan lisätä uusi tyyppinimi:

1) jos siihen kuuluvat lannoitevalmisteet sisältävät ravinteita siinä määrin, että niistä on hyötyä kasveille, tai jos siihen kuuluvien lannoitevalmisteiden muut ominaisuudet parantavat merkittävästi kasvien kasvua tai kasvuolosuhteita;

2) jos siihen kuuluvat lannoitevalmisteet voidaan analysoida ja niistä voidaan ottaa näytteet EY:n lainsäädännön mukaisella menetelmällä tai, jos EY:n lainsäädäntöä ei ole, kansainvälisesti hyväksytyllä standardimenetelmällä taikka jos sellaista ei ole, yhtä pätevällä lannoitevalmisteiden analysointiin ja näytteenottoon validoidulla menetelmällä;

3) jos tyyppinimi on asiallinen eikä se ole hyvän tavan vastainen tai harhaanjohtava.

7 §

Lannoitevalmisteiden tyyppinimen hakeminen

Lannoitevalmisteiden uuden tyyppinimen sisällyttämistä kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon tai EY:n lannoitevalmisteiden luetteloon haetaan Elintarviketurvallisuusvirastolta. Hakemukseen, joka koskee uuden tyyppinimen lisäämistä kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon, on liitettävä seuraavat tiedot:

1) ehdotus uudeksi tyyppinimeksi ja sen perustelut;

2) kuvaus valmistusprosessista;

3) selvitys pääasiallisesti käytettävistä raaka-aineista ja niiden alkuperästä;

4) selvitys keskeisestä kemiallisesta ja biologisesta koostumuksesta sekä fysikaalisista ominaisuuksista;

5) näytteenotto- ja analyysimenetelmät keskeisten ominaisuuksien mittaamiseksi;

6) suositeltava käyttömäärä, käyttöohjeet ja käyttöä rajoittavat tekijät sekä varastointiominaisuudet, ottaen huomioon terveys-, turvallisuus- ja ympäristöhaittojen ehkäiseminen; ja

7) hakijan yhteystiedot.

Elintarviketurvallisuusvirasto päättää tyyppinimen hyväksymisestä kansalliseen lannoitevalmisteiden tyyppinimiluetteloon. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettavassa kansallisessa lannoitevalmisteiden tyyppinimiluettelossa on tyyppinimikohtaiset tiedot vaadittavista valmistusmenetelmistä, keskeisistä raaka-aineista, ravinteista ja niiden ilmoitustavasta, ravinteiden muodosta ja liukoisuudesta sekä kasvien kasvua ja rakennetta parantavista tai kasvuolosuhteita edistävistä ominaisuuksista.

Elintarviketurvallisuusvirasto laatii lausunnon tyyppinimen lisäämisestä EY:n lannoite-tyyppien luetteloon ja toimittaa sen maa- ja metsätalousministeriölle Euroopan yhteisön komissiolle toimittamista varten.

Hakemusmenettelystä voidaan säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

8 §

Merkintä- ja pakkausvaatimukset

Lannoitevalmisteessa, joka saatetaan markkinoille, on oltava tuoteseloste. Tuoteselosteessa on annettava kirjallisesti tiedot lannoitevalmisteen tyyppi- ja kaupanimestä, ominaisuuksista, käytöstä, koostumuksesta, valmistajasta ja maahantuojasta. Tuoteselosteessa voidaan antaa myös muita tietoja, jos ne ovat yksiselitteisiä, mitattavissa ja perusteltavissa eivätkä ne voi johtaa lannoitevalmisteen lopullista käyttäjää harhaan. Tuoteseloste on painettava tai kiinnitettävä lannoitevalmistepakkaukseen. Irtotavarassa tuoteseloste voidaan kuitenkin liittää lannoitevalmisteen mukana seuraaviin asiakirjoihin ja sen tulee olla helposti saatavilla valvontaa varten. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tuoteselosteessa annettavien tietojen tarkemmassa sisällöstä ja ominaisuuksien sallituista poikkeamista.

Markkinoille saatettavien, maahan tuotavi-

en ja maasta vietävien lannoitevalmisteiden on oltava turvallisesti ja tuotteen ominaisuudet huomioon ottaen asianmukaisesti pakattuja. Pakkaamaton irtotavarana toimitettava lannoitevalmiste on kuljetettava ja säilytettävä kuljetuksen aikana asianmukaisesti, turvallisesti ja käyttötarkoitukseen sopivasti. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lannoitevalmisteiden pakkaamisesta, pakkauksen sulkemisesta sekä pakkaamattomien lannoitevalmisteiden toimittamisesta lopulliselle käyttäjälle.

Lannoitevalmisteiden merkintä- ja pakkausvaatimuksista on lisäksi noudatettava lannoiteasetuksen ja sivutuoteasetuksen vaatimuksia. Markkinoille saatettavien EY-lannoitteiden fosfori-, kalium-, kalsium-, natrium-, magnesium- ja rikkipitoisuus on ilmoitettava tuoteselosteessa alkuaineina, mutta ne voidaan lisäksi ilmoittaa oksideina lannoiteasetuksen 6 artiklassa tarkoitettulla tavalla.

9 §

Tilapäiset rajoitukset

Jos on perusteltua syytä olettaa, että lannoitevalmiste tai sen raaka-aine voi aiheuttaa merkittävää vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle, maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan tilapäisesti kieltää niiden valmistus, markkinoille saattaminen, käyttö ja maahantuonti tai rajoittaa niitä sekä määrätä kielletyt lannoitevalmisteet poistettaviksi markkinoilta ja maatilojen varastoista.

3 luku

Toiminnan harjoittaminen

10 §

Toiminnan harjoittaminen

Toiminnanharjoittajan on järjestettävä toimintansa siten, että toiminnalle 5 §:n 2 momentissa asetetut vaatimukset täyttyvät ja että toiminnasta ei aiheudu vaaraa ihmisten tai

eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle.

11 §

Ilmoitusvelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on tehtävä Elintarviketurvallisuusvirastolle kirjallinen ilmoitus toiminnastaan, toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista ja toiminnan lopettamisesta. Ilmoitus on tehtävä ennen ilmoitettavan toiminnan aloittamista ja siihen on liitettävä kuvaus toiminnan järjestämisestä. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat yksinomaan tukku- tai vähittäiskauppatoimintaa taikka yksinomaan varastoivat, kuljettavat tai käyttävät lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, ellei lannoiteasetuksen tai sivutuoteasetuksen säännöksissä edellytetä ilmoittamista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä.

Toiminnanharjoittajan, joka valmistaa tai käsittelee teknisesti lannoitevalmisteita, on varattava valvontaviranomaiselle tilaisuus tarkastuksen suorittamiseen ennen toiminnan aloittamista.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun toiminnanharjoittajan on ilmoitettava kerran vuodessa Elintarviketurvallisuusvirastolle sen antamien ohjeiden mukaisesti tiedot lannoitevalmisteiden valmistusmääristä ja tyyppi- ja kaupanmistä, lannoitevalmisteiden valmistukseen käytetyistä raaka-aineista ja niiden alkuperästä sekä markkinoille saatetuista, maahantuotavista ja maastavietävistä lannoitevalmisteista ja niiden määristä sekä tarvittaessa niiden käyttökohteista.

12 §

Velvollisuus tiedoston pitämiseen

Toiminnanharjoittajan, joka valmistaa tai teknisesti käsittelee markkinoille saattamista varten, saattaa markkinoille, tuo maahan tai vie maasta lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, on pidettävä toiminnastaan ajan tasalla olevaa tiedostoa, josta on voitava vaikeuksista selvittää valvontaa varten tarpeelli-

set tiedot. Tiedostoon on merkittävä lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden ostot ja alkuperä, kuinka paljon lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita on teknisesti käsitelty ja valmistettu, lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden myynnit ja muut luovutukset sekä varastointipaikat. Tiedostoon on lisäksi merkittävä maahan tuotujen ja maasta vietyjen lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden määrät. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun toiminnanharjoittajan on lannoitevalmisteiden jäljittävyyden varmistamiseksi säilytettävä valvontaa varten tarpeelliset tiedot lannoitevalmisteiden alkuperästä ja luovuttamisesta. Näiden tietojen on oltava toimivaltaisen viranomaisen tarkistettavissa niin kauan kuin lannoitevalmistetta toimitetaan markkinoille ja tämä jälkeen viiden vuoden ajan siitä, kun toiminnanharjoittaja on lopettanut lannoitevalmisteen toimittamisen.

Tiedostonpitovelvollisuus ei koske toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat yksinomaan tukku- tai vähittäiskauppatoimintaa taikka yksinomaan varastoivat, kuljettavat tai käyttävät lannoitevalmisteita, ellei lannoiteasetuksen tai sivutuoteasetuksen säännöksissä edellytetä tiedostonpitoa.

13 §

Oma- ja valvontavelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on tunnettava lannoitevalmisteiden laadun kannalta kriittiset valmistus- ja käsittelyvaiheet, jotta toiminnasta ei aiheudu vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Toiminnanharjoittajan on valvottava säännöllisesti valmistuksen ja käsittelyn kriittisiä vaiheita (oma- ja valvonta).

Oma- ja valvontavelvollisuus ei koske toiminnanharjoittajaa, joka yksinomaan kuljettaa tai käyttää lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita, jollei lannoiteasetus tai sivutuoteasetus sitä edellytä. Oma- ja valvonnasta on laadittava kirjallinen suunnitelma, joka on toimitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä,

että valmistukseen ja käsittelyyn osallistuvat työntekijät ovat tietoisia omavalvonnasta.

Elintarviketurvallisuusvirasto on velvollinen antamaan neuvoja omavalvontasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, miten omavalvonta on järjestettävä ja päivitettävä.

14 §

Hyväksytyt laitokset

Orgaanisia lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita valmistavan, teknisesti käsittelevän tai varastoivan toiminnanharjoittajan on oltava Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymä ennen kuin se aloittaa toimintansa (hyväksytty laitos). Hyväksymistä koskevaan hakemukseen, joka koskee muuta kuin sivutuoteasetuksen nojalla hyväksyttävää laitosta, on liitettävä seuraavat tiedot:

- 1) selvitys laitoksesta ja sen toiminnasta;
- 2) selvitys käytettävistä raaka-aineista ja lopputuotteista sekä niiden käyttökohteista;
- 3) laitoksen kirjallinen omavalvontasuunnitelma;
- 4) ajankohta, jolloin laitos tai sen muutos on tarkoitus ottaa käyttöön;
- 5) ympäristölupa tai sitä koskeva hakemus; ja
- 6) hakijan yhteystiedot.

Hyväksytyt laitokset on haettava uutta hyväksymistä, jos se muuttaa toimintaansa.

Laitos on hyväksyttävä, jos se toiminnaltaan, rakenteiltaan ja varustukseltaan täyttää sivutuoteasetuksessa sekä tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä asetetut vaatimukset. Hyväksyminen voidaan antaa määräajaksi. Hyväksytylle laitokselle voidaan asettaa sen toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja, jos toiminnasta voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Hyväksytylle laitokselle on annettava rekisterinumero.

Eläimistä saatavien lannoitevalmisteiden valmistusta ja käsittelyä harjoittavien laitosten hyväksymisestä säädetään sivutuoteasetuksessa.

Laitoksen hyväksymistä koskevassa hakemuksessa annettavien tietojen tarkemmasta sisällöstä ja hakemusmenettelystä voidaan

säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

15 §

Hyväksytyt laitoksen omavalvontaraportti

Hyväksytyt laitokset on laadittava vuosittain omavalvontaraportti, josta käy ilmi kriittisten valmistus- ja käsittelyvaiheiden valvonnan tulokset sekä omavalvonnassa havaitut ongelmat ja puutteet sekä se, kuinka ne on ratkaistu. Omavalvontaraportti on toimitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle viimeistään valvontavuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä. Hyväksytyt laitokset on lisäksi ilmoitettava välittömästi Elintarviketurvallisuusvirastolle kaikista toiminnan poikkeavuuksista, jotka merkittävästi vaikuttavat lopputuotteen laatuun.

Laitoksen vuosittaisessa omavalvontaraportissa ilmoitettavien tietojen tarkemmasta sisällöstä voidaan säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

4 luku

Viranomaiset

16 §

Yleinen ohjaus ja valvonta

Lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle.

17 §

Valvontaviranomaiset

Lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanosta sekä lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen ja tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Elintarviketurvallisuusvirasto. Elintarviketurvallisuusvirasto käyttää valvonnassa apunaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja. Lannoitevalmisteiden maahantuontia ja maasta-

vientä valvoo Elintarviketurvallisuusviraston ohella tullilaitos.

Tullilaitoksen suorittamasta valvonnasta säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

18 §

Valtuutetut tarkastajat

Sen lisäksi, mitä 17 §:ssä säädetään, Elintarviketurvallisuusvirasto voi käyttää tarkastus- ja valvontatehtävissä apunaan tehtävään kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia, jotka toimivat Elintarviketurvallisuusviraston valvonnassa. Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tämän lain mukaisia tehtäviä. Valtuutetulla tarkastajalla tulee olla valtuutuksen kohteena olevan tehtävän hoitamiseksi riittävä lannoitevalmisteita koskeva tai muu lain noudattamisen valvonnan kannalta tarvittava ammattitaito.

Jos valtuutettu tarkastaja on hallintolain (434/2003) mukaan esteellinen suorittamaan tehtävänsä, toimivaltainen viranomainen voi määrätä jonkun muun tilapäisesti suorittamaan hänen tehtäviään. Tilapäisesti määrättyyn henkilöön sovelletaan, mitä valtuutetusta tarkastajasta säädetään.

Valtuutetun tarkastajan on tehtäviään suorittaessaan kiinnitettävä huomiota siihen, että toiminnanharjoittaja voi esittää hänelle omat näkemyksensä äidinkielellään suomeksi, ruotsiksi tai saameksi. Jos toiminnanharjoittaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan käytettävää kieltä, tarkastajan on huolehdittava hallintolain 26 §:n mukaisesti tarvittavasta tulkitsemisesta tai kääntämisestä.

Valtuutetun tarkastajan tulee toiminnanharjoittajan niin vaatiessa esittää kirjallinen selvitys valtuutuksestaan.

19 §

Hyväksytyt laboratoriot

Elintarviketurvallisuusviraston laboratorio toimii lannoiteasetuksessa, sivutuoteasetuksessa ja tässä laissa tarkoitettuna lannoitevalmistevalvontaan ja sivutuoteasetuksessa tarkoitettuna omavalvontaan liittyvien analyysien virallisena laboratoriona. Lannoite-

valmistevalvontaan ja sivutuoteasetuksessa edellytettyyn laitosten omavalvontaan liittyvät analyysit voidaan tehdä myös muussa laboratoriossa, jonka Elintarviketurvallisuusvirasto on hyväksynyt. Muu laboratorio on hyväksyttävä, jos se on pätevä tekemään edellä mainitut analyysit EY:n lainsäädännön mukaan, tai, jos EY:n lainsäädäntöä ei ole, kansainvälisesti hyväksytyillä standardimenetelmillä taikka näidenkin puuttuessa yhtä pätevillä validoiduilla menetelmillä, jotka on tarkoitettu lannoitevalmisteiden analysointiin ja näytteenottoon. Hakemukseen liitettävistä edellytysten täyttymistä osoittavista asiakirjoista säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Hyväksyminen voidaan antaa määräajaksi. Hyväksytylle laboratoriolle voidaan asettaa sen toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja, jos analysoinnin kohteena olevista lannoitevalmisteista voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle. Hyväksytyt laboratorion on viipymättä ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle toimintansa sellaisista muutoksista, joilla on vaikutusta laboratorion hyväksymisen edellytyksiin.

Elintarviketurvallisuusviraston on pidettävä hyväksytyistä laboratorioista julkiseen käyttöön tarkoitettua luetteloa. Luetteloon merkitään laboratorion yhteystiedot ja pätevyysalue.

Lannoitevalmisteiden räjähtämättömyyskokeita suorittavat laboratoriot hyväksyy Turvatekniikan keskus siten kuin kemikaalilaissa (744/1989) säädetään.

5 luku

Valvonta

20 §

Valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet

Lannoitevalmisteita ja niiden raaka-aineita on valvottava tasapuolisesti ja säännöllisesti. Valvontaa on tehostettava, jos on epäiltävissä, että lannoitevalmiste tai sen raaka-aine taikka toiminnanharjoittajan toiminta ei täytä lannoiteasetuksessa, sivutuoteasetuksessa taikka tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä

tai määrättyjä vaatimuksia. Valvontatoimien-
piteiden on oltava tarkoituksenmukaisia ja ne
on sopivalla tavalla kohdistettava lannoite-
valmisteen ja sen raaka-aineiden valmistuk-
sen, markkinoille saattamisen, markkinoin-
nin, kuljetuksen, varastoinnin, käytön ja kä-
sittelyn eri vaiheisiin.

Valvontaviranomaisen on tarvittaessa an-
nettava toiminnanharjoittajille tarpeellisia
ohjeita ja kehoituksia lannoiteasetuksen, sivu-
tuoteasetuksen tai tämän lain nojalla asetettu-
jen vaatimusten noudattamisesta. Maa- ja
metsätalousministeriön asetuksella voidaan
antaa tarkemmat säännökset valvonnan jär-
jestämisestä.

21 §

Ennakoilmoitusten tekeminen

Toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta
tai unionin ulkopuolelta maahantuotavasta
lannoitevalmisteesta tai sen raaka-aineesta on
ilmoitettava ennakkoon valvontaviranomai-
selle. Ennakoilmoitusvelvollisuus ei koske
EY-lannoitteita. Maa- ja metsätalousministe-
riön asetuksella voidaan säätää tarkemmin
siitä, mitä tietoja lannoitevalmisteita tai ni-
den raaka-aineita sisältävästä erästä on il-
moitettava sekä siitä, milloin ja miten toi-
minnanharjoittajan on ennakoilmoitus teh-
tävä.

Suomeen tuotava lannoitevalmistetta tai
sen raaka-ainetta sisältävä erä voidaan val-
vontaviranomaisen määräyksestä säilyttää
tullin valvonnassa valvontaviranomaisten
hyväksymässä paikassa siihen saakka, kun-
nes valvontaviranomainen on saanut riittävän
selvityksen siitä, että lannoiteasetuksessa, si-
vutuoteasetuksessa ja tässä laissa säädetyt ja
sen nojalla annetut vaatimukset täyttyvät.

22 §

Hyväksytyt tullitoimi- ja rajanylityspaikat

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella
voidaan tarkemmin säätää niistä tullitoimi-
paikoista ja rajanylityspaikoista, joiden kaut-
ta lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-
aineiden maahantuonti on sallittu.

23 §

Valvontasuunnitelma

Elintarviketurvallisuusviraston on laaditta-
va vuosittain valvontasuunnitelma valvonnan
järjestämisestä.

Valvontasuunnitelmassa on määritettävä
vähintään suoritettavat tarkastukset, valvon-
takohdetyypit ja tarkastustiheys. Lisäksi
suunnitelmassa on esitettävä valvontakohde-
tyyppien riskinarvioinnin perusteet ja suunni-
telman toteutumisen arvioinnin perusteet.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella
voidaan säätää tarkemmin valvontasuunni-
telmasta ja sen sisällöstä.

24 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisella ja valtuutetuilla
tarkastajilla on oikeus päästä paikkoihin,
joissa lannoitevalmisteita tai niiden raaka-
aineita sekä niitä koskevia asiakirjoja käsitel-
lään, käytetään tai säilytetään, tarkastaa kul-
jetusvälineitä, toiminnanharjoittajan kirjanpi-
toa ja 12 §:ssä tarkoitettua tiedostoa sekä ot-
taa maksutta tarpeellisia näytteitä maaperäs-
tä, lannoitevalmisteiden raaka-aineista ja
lannoitevalmisteista. Kotirauhan piirissä tar-
kastuksen saa tehdä vain viranomaisen ja
tarkastus saadaan toimittaa vain, jos on pe-
rusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen
tässä laissa rangaistavaksi säädettyyn menet-
telyyn ja tarkastus on välttämätön rikoksen
selvittämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella
annetaan tarkempia säännöksiä tarkastus- ja
valvontamenettelystä sekä näytteiden ottami-
sesta ja tutkimisesta.

25 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella sekä valtuutetuilla
tarkastajilla on oikeus saada toiminnanhar-
joittajalta lannoiteasetuksessa, sivutuotease-
tuksessa taikka tässä laissa tarkoitettua tar-
kastusta tai valvontaa varten tarpeelliset tie-
dot ja asiakirjat.

26 §

Euroopan yhteisön tarkastajat

Mitä 24 ja 25 §:ssä säädetään Suomen viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta, koskee myös EY:n tarkastajia. Elintarviketurvallisuusviraston on näissä tarkastuksissa toimittava yhteistyössä EY:n tarkastajien kanssa.

27 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa tarkoitettua tehtävää suorittaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön liike- tai ammattisalaisuudesta taikka taloudellisesta asemasta luovuttaa:

1) syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettun rikoksen selvittämiseksi;

2) tämän lain 17 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille ja 18 §:n 1 momentissa tarkoitetuille tarkastajille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten; sekä

3) EY:n lainsäädännössä tai muussa Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetuille ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille EY:n lainsäädännön tai sopimuksen niin edellyttäessä.

28 §

Virka-apu

Valvontaviranomaisella on oikeus saada virka-apua rajavartiolaitokselta sekä poliisi- ja pelastusviranomaisilta lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen taikka tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten tehtävien suorittamiseksi.

29 §

Valvontarekisteri

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä 11 §:n 1

momentissa tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista toiminnanharjoittajista. Rekisteriin merkitään:

1) toiminnanharjoittajan nimi ja osoite sekä muut tarvittavat yhteystiedot;

2) toimipaikkojen osoitteet ja yhteystiedot;

3) toiminnanharjoittajan toimiala;

4) jos kyseessä on 14 §:ssä tarkoitettu hyväksytty laitos, sen rekisterinumero; sekä

5) tieto toiminnanharjoittajalle 32-37 §:n nojalla määrätystä kiellosta, rangaistuksesta ja muusta pakkokeinosta tai seuraamuksesta.

Tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toiminnanharjoittaja on lopettanut toimintansa.

Henkilötietojen keräämiseen, käsittelyyn ja tallettamiseen sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovelletaan muutoin, mitä henkilötietolaissa (532/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

30 §

Tiedonantovelvollisuus

Jos valvontaviranomaisen tietää tai tällä on syytä epäillä, että lannoitevalmiste, sen raaka-aine tai niiden käyttö voi aiheuttaa vaaraa ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle taikka ympäristölle, valvontaviranomaisen on salassapitosäädösten estämättä ilmoitettava tästä välittömästi toimivaltaisille ympäristö-, elintarvike-, eläinlääkintä-, terveydensuojelu-, pelastus- tai poliisiviranomaisille vaaran luonteen mukaan.

31 §

Valvonnan tulosten julkaiseminen

Elintarviketurvallisuusvirasto julkaisee valvonnan tulokset. Edellä 27 §:ssä tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja ei kuitenkaan saa julkaista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset valvonnan tulosten julkaisemisesta.

6 luku

Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset

32 §

Määräys

Jos toiminnanharjoittaja ei noudata lannoiteasetusta, sivutuoteasetusta taikka tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, eivätkä puutteet täytä 33 §:ssä tarkoitetun kiellon antamisen edellytyksiä, valvontaviranomainen voi määrätä toiminnanharjoittajan asian laatuun nähden riittävässä määrääjässä täyttämään velvollisuutensa.

33 §

Kielto

Elintarviketurvallisuusvirasto voi kieltää lannoitevalmisteen tai sen raaka-aineen:

1) valmistuksen, jollei valmistuksessa käytetty valmistus- tai säilytystila, valmistusmenetelmä tai -laite, valmistajan omavalvontamenetelmä taikka tuote täytä sille tässä laissa tai sen nojalla taikka lannoiteasetuksessa tai sivutuoteasetuksessa asetettuja vaatimuksia;

2) käsittelyn, jollei käytetty käsittely- tai säilytystila, käsittelymenetelmä tai -laite, toiminnanharjoittajan omavalvontamenetelmä taikka tuote täytä sille tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä taikka lannoiteasetuksessa tai sivutuoteasetuksessa asetettuja vaatimuksia;

3) markkinoille saattamisen tai käytön, jollei lannoitevalmiste, sen pakkaaminen taikka siitä annettavat tiedot, täytä tässä laissa säädettyjä tai sen nojalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa tai sivutuoteasetuksessa asetettuja vaatimuksia tai lannoitevalmistetta käytetään sen käyttöohjeiden vastaisesti;

4) kuljetuksen tai varastoinnin, jolleivät kuljetuskalusto tai varastointitilat täytä tässä laissa säädettyjä tai sen nojalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa tai sivutuoteasetuksessa asetettuja vaatimuksia;

5) maahantuonnin tai maastaviennin, jos se tarkastuksessa havaitsee, ettei lannoitevalmiste täytä tässä laissa säädettyjä tai sen no-

jalla annettuja taikka lannoiteasetuksessa tai sivutuoteasetuksessa säädettyjä laatuvaatimuksia;

6) markkinoille saattamisen, jollei räjähdys- tai palovaaralliselle lannoitevalmisteelle ole tehty räjähtämättömyyskoetta tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä taikka lannoiteasetuksessa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

Kielto on viipymättä peruutettava, jos puutteellisuus on poistettu tai epäkohta on korjattu siten, ettei kielto ole enää tarpeen.

Jos asia ei siedä viivytystä, Elintarviketurvallisuusviraston lisäksi myös muu 17 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen voi määrätä lannoitevalmiste-erää koskevan kiellon väliaikaisesti. Väliaikainen kielto on saatettava viivytyksettä Elintarviketurvallisuusviraston ratkaistavaksi. Kielto raukeaa, jos Elintarviketurvallisuusvirasto ei ole tehnyt 1 momentissa tarkoitettua päätöstä viikon kuluessa kiellon antamisesta.

EY-lannoitteita koskevasta kiellosta Elintarviketurvallisuusviraston on välittömästi ilmoitettava maa- ja metsätalousministeriölle.

34 §

Hyväksynnän peruuttaminen

Elintarviketurvallisuusviraston on peruutettava 14 §:ssä tarkoitettujen laitoksen tai 19 §:ssä tarkoitettujen laboratorion hyväksyntä, jos laitos tai laboratorio lopettaa toiminnan, jonka perusteella se on hyväksytty. Lisäksi Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa hyväksynnän, jos laboratorio tai laitos olenaisella tavalla rikkoo tässä laissa tai sen nojalla asetettavia vaatimuksia taikka jos toiminta ei enää täytä hyväksynnän myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä eikä näitä puutteellisuuksia saada korjatuiksi Elintarviketurvallisuusviraston asettamassa kohtuulliseksi katsottavassa määrääjässä. Hyväksyntä voidaan kuitenkin peruuttaa välittömästi, jos se on toiminnasta ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle aiheutuvan kohtuuttoman vahingon vaaran vuoksi välttämätöntä.

35 §

Hävittämis- ja maastavientimääräys

Jos lannoitevalmisteen tai sen raaka-aineen valmistus, käsittely, markkinoille saattaminen, käyttö, maahantuonti tai maastavienti on 33 §:n nojalla kielletty, Elintarviketurvallisuusvirasto voi määrätä sen hyväksymällään tavalla käsiteltäväksi uudelleen, hävitettäväksi tai palautettavaksi lähettäjämaahan toiminnanharjoittajan kustannuksella. Päätökseen voidaan liittää määräyksiä sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

36 §

Uhkasakko ja teettäminen

Elintarviketurvallisuusvirasto voi tehostaa 32 §:ssä tarkoitettua määräystä, 33 §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa tai 35 §:ssä tarkoitettua hävittämistä tai maastavientiä koskevaa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Teettämishukkaa ja teettämistä koskevan päätöksen voi tehdä myös työvoima- ja elinkeinokeskus.

Uhkasakkoa, teettämishukkaa ja teettämistä koskevassa asiassa noudatetaan, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

37 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) valmistaa, teknisesti käsittelee, saattaa markkinoille, käyttää, tuo maahan tai vie maasta lannoitevalmistetta tai raaka-ainetta, joka ei täytä 5-8 §:ssä tai niiden nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä lannoitevalmisteelle, sen raaka-aineelle tai niiden pakkaamiselle taikka merkitsemiselle asetettuja vaatimuksia tai erityisvaatimuksia;

2) rikkoo 9 §:n nojalla annettua tilapäistä rajoitusta;

3) laiminlyö 11 §:ssä tarkoitettua ilmoitusvelvollisuuden tai 12 §:ssä tarkoitettua tiedoston pitämisen;

4) laiminlyö 14 §:ssä tarkoitettua laitoksen hyväksynnän hakemisen;

5) rikkoo 32 §:n nojalla annettua määräystä tai 33 §:n nojalla annettua kieltoa; taikka

6) rikkoo 35 §:n nojalla annettua hävittämis- ja maastavientimääräystä

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, lannoitevalmistelakirikkomuksesta sakkoon.

Elintarviketurvallisuusvirasto tekee 4 luvussa tarkoitettujen valvontaviranomaisten puolesta ilmoituksen 1 momentissa tarkoitettua rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä. Tällöin Elintarviketurvallisuusvirasto voi antaa rikkomukseen syyllistyneelle toiminnanharjoittajalle kirjallisen huomautuksen, jossa häntä kehoitetaan korjaamaan havaitut virheellisyudet.

8 luku

Erinäiset säännökset

38 §

Perittävät maksut

Lannoiteasetuksen, sivutuoteasetuksen taikka tämän lain mukaisista viranomaisen suoritteista peritään valtiolle maksuja valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

39 §

Palkkiot ja kustannusten korvaukset

Elintarviketurvallisuusvirasto suorittaa valtuuttamilleen tarkastajille tämän lain mukaisista tarkastuksista ja näytteenotoista palkkiota ja kustannusten korvausta.

40 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun valvontaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä koskeva valituskirjelmä voidaan toimittaa myös

valvontaviranomaiselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta valituslautakunnalle.

Edellä 33 §:n 3 momentissa tarkoitettua väliaikaista kieltoa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

41 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

42 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tällä lailla kumotaan 26 päivänä helmikuuta 1993 annettu lannoitelaki (232/1993) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Kumotun lain nojalla annetut maa- ja metsätalousministeriön päätökset ja asetukset jäävät kuitenkin, siltä osin kuin ne eivät ole ris-

tiriidassa tämän lain kanssa, edelleen voimaan kunnes toisin säädetään.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

43 §

Siirtymäsäännökset

Toiminnanharjoittajan, joka on tämän lain 11 §:n 1 momentin nojalla ilmoitusvelvollinen ja joka tämän lain voimaan tullessa jo harjoittaa tässä laissa tarkoitettua toimintaa, on tehtävä 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Laitokselle ennen tämän lain voimaantuloa sivutuoteasetuksen nojalla myönnetty tämän lain 14 §:ssä tarkoitettua hyväksyntää vastaava hyväksyntä pysyy voimassa. Muun tämän lain 14 §:ssä tarkoitetun laitoksen, jolla on 14 §:ssä tarkoitettua toimintaa tämän lain voimaan tullessa, on haettava hyväksyntä viimeistään 12 kuukauden kuluttua tämän lain voimaan tulosta. Elintarviketurvallisuusviraston on käsiteltävä nämä hakemukset neljän kuukauden kuluessa hakemusten viimeisestä jättöpäivästä.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Juha Korkeaoja*